

T.C.

ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**BİREYCI VE TOPLULUKÇU KÜLTÜR BAĞLAMINDA GENÇ
YETİŞKİNLERDE GENEL AİDİYET**

Yüksek Lisans

Derya AKDAĞ KAYA

Doç. Dr. Nur DEMİRBAŞ ÇELİK

**ALANYA
2025**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

TEŞEKKÜR

Tanıdığım günden beri bilgi ve vizyonuyla bana ilham kaynağı olan, değerli tez danışmanım Doç. Dr. Nur DEMİRBAŞ ÇELİK'e, çalışmanın her aşamasında gösterdiği sabır, yol göstericilik, bilimsel rehberlik ve engin bilgileri için sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Kendisinin değerli eleştirileri ve teşvikleri bu tezin şekillenmesinde kilit rol oynamıştır.

Tez savunmamda değerli görüşleriyle bana katkı sunan, bilgilerinden feyz aldığım kıymetli jüri üyelerim Sayın Prof. Dr. Ali ÖZTÜRK ve Sayın Doç. Dr. Meltem ASLAN GÖRDESLİ'ye zaman ayırıp tezimi değerlendirdikleri için şükranlarımı sunarım.

Bu süreçte desteklerini benden esirgemeyen sevgili arkadaşlarıma, aileme özellikle dünyaya geldiğim günden beri gösterdikleri tüm fedakârlıklar, emekler, sabır ve koşulsuz sevgileriyle her zaman yanımda olan, varlıklarıyla bana güç veren sevgili annem Halise AKDAĞ ve babam Gıyasettin AKDAĞ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu zorlu süreçte motivasyon kaynağı olmasıyla yanımda olan beni destekleyen sevgili eşim Ömer KAYA'ya teşekkür ederim.

Tez yazma sürecim, hayatımın en özel dönemlerinden biriyle kesişti: Kızım Arya'nın dünyaya gelişiyle... Onun ilk nefesine, ilk gülüşüne tanık olduğum o mucizevi anlarda, bu tez onunla aynı anda büyüdü. İnanıyorum ki gelecekte, tıpkı bu başarımız gibi, birlikte gurur duyacağımız nice başarılarla imza atacağız. Var olman bile bana sonsuz güç verdi, minnettarım sana canım kızım.

ÖZET

BİREYÇİ VE TOPLULUKÇU KÜLTÜR BAĞLAMINDA GENÇ YETİŞKİNLERDE GENEL AİDİYET

Derya AKDAĞ KAYA

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,

Haziran, 2025 (114 Sayfa)

Bu araştırmada genç yetişkinlerde bireyci ve toplulukçu kültür bağlamında genel aidiyet duygusunu incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada ele alınan bireyci kültürlerde, bireysel özerklik, kişisel başarı önceliklidir; bireyler arası bağlar esnek ve kişisel sorumluluk esastır. Toplulukçu kültürlerde ise, grubun çıkarları bireyin çıkarlarının önünde tutulur, bireyler kendilerini ait oldukları grupların parçası olarak tanımlar; ayrıca grup içi uyum önemlidir ve sosyal ilişkiler güçlüdür. Kültür, aidiyetin nasıl yaşanıp ifade edildiğini derinden etkilemektedir. Bireyci kültürlerde seçime dayalı aidiyet anlayışı görülürken; toplulukçu kültürlerde doğuştan gelen güçlü bağlara ve grup uyumuna dayalı bir aidiyet anlayışı bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında ele alınan çalışma grubu yaş aralığı 17-45 olan 93 erkek (%26,6) ve 257 (%73,4) kadın olmak üzere 350 genç yetişkin bireylerden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, “Genel Aidiyet Ölçeği” ve “Bireycilik-Toplulukçuluk Ölçeği (BTÖ)” kullanılmıştır. Veri analizinde, genel aidiyetin demografik değişkenlere göre farklılıklarını incelemek için t testi, ANOVA ve Kruskal Wallis H testi gibi fark analizleri uygulanmıştır. Bireycilik ve toplulukçuluk boyutları ile genel aidiyet arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmış, bu değişkenlerin genel aidiyeti yordama düzeyini belirlemek için ise çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Regresyon analizi öncesinde gerekli varsayımlar (normal dağılım, varyansların homojenliği, hataların ilişkisiz olması ve çoklu bağlantı olmaması) kontrol edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda cinsiyet, öğrenim durumu, yaş, yaşanılan yer, yaşamının çoğunluğunun geçtiği yer, baba eğitimi, aile yapısı ve kardeş sayısı gibi demografik faktörlerin genel aidiyet üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte medeni durumun reddedilme boyutu farklılaşmaktadır, bekâr bireylerin evli

bireylere kıyasla daha yüksek reddedilme puanları aldığı belirlenmiştir. Ayrıca anne eğitim düzeyinin de genel aidiyet üzerinde etkili olduğu saptanmış buna göre; annesi ilkokul mezunu olan bireylerin kendilerini daha fazla kabul edilmiş gördükleri bulunmuştur. Ayrıca bireyci ve toplulukçu kültürel değerler ile genel aidiyetin boyutları arasındaki ilişkilerde, yatay toplulukçu eğilimler ile aidiyetin her iki boyutu arasında anlamlı pozitif ilişkiler bulunmuştur. Özellikle yatay toplulukçuluk ile kabul edilme arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki, reddedilme arasında ise zayıf düzeyde pozitif bir ilişki belirlenmiştir. Dikey toplulukçuluk ve yatay bireycilik ile aidiyet boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak dikey bireycilik ile kabul edilme arasında zayıf düzeyde negatif bir ilişki saptanmıştır. Regresyon analizi sonuçlarına göre, kabul edilme puanlarının anlamlı yordayıcıları yatay toplulukçuluk ve dikey bireycilik olarak bulunmuştur. Yatay toplulukçuluktaki artış kabul edilme puanlarında artışa neden olurken, dikey bireycilikteki artış kabul edilme puanlarında azalmaya yol açmaktadır. Reddedilme boyutu için ise sadece yatay toplulukçuluk puanları anlamlı bir yordayıcı olarak bulunmuştur. Araştırma sonuçları tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bireyci kültür, toplulukçu kültür, yatay toplulukçuluk, dikey toplulukçuluk, yatay bireycilik, dikey bireycilik, genç yetişkin, kabul edilme, reddedilme

ABSTRACT

GENERAL BELONGING in YOUNG ADULTS in THE CONTEXT of INDIVIDUALIST AND COLLECTIVE CULTURE

Derya AKDAĞ KAYA

Educational Sciences Department

Alanya Alaaddin Keykubat University, Graduate Education Institute,

June, 2025 (114 Pages)

This study aims to examine the general sense of belonging in young adults within the context of individualistic and collectivistic cultures. In the individualistic cultures studied, individual autonomy and personal achievement are prioritized; interpersonal bonds are flexible and personal responsibility is essential. In collectivistic cultures, the interests of the group are prioritized over the interests of the individual; individuals define themselves as part of the groups they belong to; intragroup harmony is important, and social relationships are strong. Culture profoundly influences how belonging is experienced and expressed. While individualistic cultures exhibit a sense of belonging based on choice, collectivistic cultures exhibit a sense of belonging based on strong innate bonds and group harmony.

The study group comprised 350 young adults, 93 male (26.6%) and 257 female (73.4%), aged 17-45. Data were collected using a "Personal Information Form," a "General Belonging Scale," and an "Individualism-Collectivism Scale (ICS). In data analysis, variance analyses such as t-tests, ANOVA, and Kruskal Wallis H tests were applied to examine differences in overall sense of belonging according to demographic variables. Pearson correlation analysis was used to examine the relationships between individualism and collectivism dimensions and overall sense of belonging, and multiple regression analysis was applied to determine the predictive value of these variables for overall sense of belonging. Prior to the regression analysis, necessary assumptions (normal distribution, homogeneity of variances, uncorrelated errors, and no multicollinearity) were checked.

The study concluded that demographic factors such as gender, educational status, age, place of residence, place of residence where the majority of life was spent, father's education, family structure, and number of siblings did not significantly affect overall sense of belonging. However, marital status varied in the rejection dimension, with single

individuals scoring higher for rejection compared to married individuals. Furthermore, maternal education level was also found to have an impact on overall sense of belonging, indicating that individuals whose mothers were primary school graduates perceived themselves as more accepted. Furthermore, in the relationships between individualistic and collectivistic cultural values and the dimensions of general belonging, significant positive relationships were found between horizontal collectivistic tendencies and both dimensions of belonging. Specifically, a moderate positive relationship was found between horizontal collectivism and acceptance, and a weak positive relationship was found between rejection. No significant relationship was found between vertical collectivism and the dimensions of belonging. However, a weak negative relationship was found between vertical individualism and acceptance. Regression analysis results indicated that horizontal collectivism and vertical individualism were significant predictors of acceptance scores. An increase in horizontal collectivism leads to an increase in acceptance scores, while an increase in vertical individualism leads to a decrease in acceptance scores. For the rejection dimension, only horizontal collectivism scores were found to be a significant predictor. The research results were evaluated, and recommendations were presented.

Keywords: Individualistic culture, collectivistic culture, horizontal collectivism, vertical collectivism, horizontal individualism, vertical individualism, young adult, acceptance, rejection

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	III
TEŞEKKÜR.....	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VII
İÇİNDEKİLER	IX
SİMGELER VE KISALTMALAR	XV
1.BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.6. Tanımlar	5
2. BÖLÜM	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Genç Yetişkinlik Dönemi	7
2.2. Genel Aidiyet.....	9
2.2.1. Aidiyet ihtiyacı.....	10
2.2.2. Demografik değişkenlere göre genel aidiyet	11
2.2.3. Aidiyet eksikliğinden psikolojik problemler	13
2.2.4. Aidiyet türleri.....	14
2.2.4.1. Okul aidiyeti	14
2.2.4.2. Aile aidiyeti.....	16
2.2.4.3. Grup aidiyeti	16
2.2.4.4. Mesleki aidiyet.....	17
2.2.5. Sanal aidiyet.....	18

2.2.6. Aidiyetle ilgili araştırmalar	18
2.3. Kültür Tanımı	25
2.3.1. Bireycilik ve toplulukluk (Individualism-Collectivism)	28
2.3.1.2. Kağıtbaşı'na göre bireycilik ve toplulukluk kavramları	33
2.3.1.3. Bireycilik ve toplulukluk kavramlarının alt boyutları	34
2.3.1.4. Yatay toplulukluk	34
2.3.1.5. Dikey toplulukluk	34
2.3.1.6. Yatay bireycilik	35
2.3.1.7. Dikey bireycilik	35
2.3.1.8. Türk toplumu bireyci/ toplulukçu bağlamında kültürel yapısı	35
2.3.1.9. Bireycilik ve toplulukluk kültürleri ile ilgili araştırmalar	38
2.4. Kültür ve Aidiyet	50
3. BÖLÜM	53
YÖNTEM	53
3.1. Araştırmanın Modeli	53
3.2. Çalışma Grubu	53
3.3. Veri Toplama Araçları	55
3.3.1. Kişisel bilgi formu (KBF)	55
3.3.2. Genel aidiyet leği (GA)	55
3.3.3. Bireycilik ve toplulukluk leği (BT)	56
3.4. Verilerin Toplanması	56
3.5. Veri zmlleme Teknikleri	57
4. BÖLÜM	60
BLGULAR	60
4.1. Demografik Değişkenlere Göre Kabul Edilme ve Reddedilme Boyutlarının İncelenmesi	60
4.2. Bireycilik Ve Toplulukluk Boyutları İle Genel Aidiyetin Boyutları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	71

4.3. Bireycilik / Toplulukçuluk Puanlarının Genel Aidiyeti Açıklama Düzeyinin Belirlenmesi	73
5. BÖLÜM	77
TARTIŞMA.....	77
5.1. Tartışma	77
5.1.1. Genç yetişkin bireylerde genel aidiyetin demografik değişkenlere göre bulgular.....	77
5.1.1.1. Cinsiyete göre genel aidiyet.....	77
5.1.1.2. Yaşa göre genel aidiyet	78
5.1.1.3. Medeni duruma göre genel aidiyet	79
5.1.1.4. Eğitim durumuna göre genel aidiyet.....	80
5.1.1.5. Anne-babanın eğitim düzeyine göre genel aidiyet.....	81
5.1.1.6. Yaşamının çoğunluğunun geçirildiği yere göre genel aidiyet.....	82
5.1.1.7. Yaşanılan yere göre genel aidiyet	83
5.1.1.8. Aile yapısına göre genel aidiyet.....	84
5.1.1.9. Kardeş sayısına göre genel aidiyet	85
5.1.2. Bireyci-Toplulukçu kültür ve genel aidiyet ilişkisi	86
6. BÖLÜM.....	88
SONUÇ VE ÖNERİLER	88
6.1. Sonuç	88
6.2. Öneriler.....	88
6.3.1. Araştırmacılara yönelik öneriler	89
6.3.2. Uygulayıcılara yönelik öneriler	89
7. KAYNAKÇA	91
8.EKLER.....	108
8.1. Ek-1: Kişisel Bilgi Formu	108
8.2. EK-2 Genel Aidiyet Ölçeği (GAÖ)	109
8.3. Ek –3 Bireycilik ve Toplulukçuluk Ölçeği (BTÖ)	110
8.4. EK-4 Ölçek Kullanımı İle İlgili İzinler	112
8.5. Ek-5 İntihal Programı Benzerlik Oranı	113

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 3. 1 Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler.....	53
Tablo 4.1 Genel Aidiyet Kabul Edilme Boyutu Puanlarının Bağımsız Değişkenlerin Kategorilerine Göre Betimsel İstatistikleri.....	60
Tablo 4.2 Genel Aidiyet Reddedilme Boyutu Puanlarının Bağımsız Değişkenlerin Kategorilerine Göre Betimsel İstatistikleri.....	61
Tablo 4.3 Genel Aidiyet Puanlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları.....	64
Tablo 4.4 Genel Aidiyet Puanlarının Medeni Duruma Göre Varyans Analizi Sonuçları..	65
Tablo 4.5 Genel Aidiyet Puanlarının Eğitim Düzeyine Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 4.6 Genel Aidiyet Puanlarının Yaş Grubuna Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 4.7 Genel Aidiyet Puanlarının Yaşanılan Yere Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	67
Tablo 4.8 Genel Aidiyet Puanlarının Yaşamının Çoğunluğunun Geçirildiği Yere Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	68
Tablo 4.9 Genel Aidiyet Puanlarının Aile Yapısına Göre Kruskal Wallis Analizi Sonuçları.....	68
Tablo 4.10 Genel Aidiyet Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	69
Tablo 4.11 Genel Aidiyet Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine göre Varyans Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 4.12 Genel Aidiyet Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine göre Varyans Analizi Sonuçları.....	71
Tablo 4.13 Bireyci ve Toplulukçuluk Ölçeği ile Genel Aidiyet Ölçeği Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	72
Tablo 4.14 Bireyci Ve Toplulukçuluk Boyutları Ölçeği İle Genel Aidiyet Boyutları Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki.....	72
Tablo 4.15 Kabul Edilme Puanlarına İlişkin Regresyon Analizi Sonucu.....	74
Tablo 4.16 Reddedilme Puanlarına İlişkin Regresyon Analizi Sonucu.....	75

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL 2.1.....	37
ŞEKİL 4.1.....	75
ŞEKİL 4.2.....	76

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

N Kişi sayısı

$\bar{X}$ Aritmetik ortalama

Ss Standart sapma

Kısaltmalar

KBF: Kişisel Bilgi Formu

GAÖ: Genel Aidiyet Ölçeği

BTÖ: Bireycilik ve Toplulukçu Kültür Ölçeği

1.BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı ve önemi açıklanmıştır, ardından çalışmanın dayandığı varsayımlar, sınırlılıklar ve araştırma kapsamında kullanılan temel kavramlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsan, sosyal bir varlık olması nedeniyle güvenli bir çevreye ve diğer bireylere gereksinim duymaktadır. Bireyler sosyal gruplara dâhil olarak sosyallik ihtiyacını karşılar ve bu gruplara karşı aidiyet geliştirir. Genç yetişkinlik döneminde artan sosyal ilişkiler yönüyle bu dönemde aidiyet kavramı önemli bir duygu olarak ön plana çıkmaktadır.

Aidiyet kavramının psikolojideki kuramsal temelleri Maslow'a dayanmaktadır. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi modeline bakıldığında, insanın temel fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarından sonra sevgi/aidiyet ihtiyacı gelmektedir. Maslow'a (1943) göre aidiyet duygusu kişi için temel gereksinimlerden biridir ve fiziksel ile ruhsal sağlık açısından oldukça önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır (Uslu, 2012; Alptekin, 2011). Aidiyetin birçok tanımı bulunmaktadır. Aidiyet üzerine birçok araştırma yapan Baumeister ve Leary'ye (1995) göre aidiyet; bireylerin sosyal ilişkiler kurma, sürdürme ve geliştirme ihtiyacı olarak ifade etmiş ve evrensel bir motivasyon olarak açıklamışlardır. Aidiyet duygusu kişinin çevresi tarafından kabul görmesi, mutluluk ve huzur gibi olumlu duygulara yol açarken; dışlanması ise kaygı, yalnızlık ve depresyon gibi olumsuz ruhsal sorunlara neden olabilmektedir. Bu yönüyle de aidiyet duygusunun psikolojik sağlık üzerindeki etkisini açıkça ortaya çıkmaktadır. Baumeister ve Leary (1995), aidiyetin insanların ilişkilerini şekillendirmede temel bir rol oynadığını belirtmiş ve bu yönüyle genç yetişkinlik döneminde daha çok önem kazanmaktadır. Genç yetişkinlik döneminde Erikson'a (1950) göre sağlıklı bir gelişim, yakınlık kurma becerisiyle mümkündür ki bu da güçlü bir aidiyet duygusunu beraberinde getirir.; bu evrede yaşanan zorluklar ise yalıtılmışlığa ve dolayısıyla aidiyet eksikliğine yol açabilmektedir.

Araştırmalar, aidiyet duygusunun bireyin psikolojik sağlığı kadar sosyal işlevselliği üzerinde önemli rol oynadığı ortaya koymaktadır (Duru, 2015; Mavili, 2014). Bu bağlamda, kültürel değerlerin rolü öne çıkmakta ve kültürün aidiyet duygusu üzerinde

belirleyici bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal psikoloji, insanın doğası gereği sosyal bir varlık olduğu temelinden yola çıkarak birey-çevre etkileşimini merkeze alan kuramlar geliştirmiştir. Bu açıdan bakıldığında, bireycilik ve toplulukçuluk kültürel ayırım insan davranışları anlamada kilit bir konum olarak görölmektedir (Triandis vd., 1995).

Kültür çalışmalarıyla ön plana çıkan sosyal psikolog Hofstede'ye (1994) göre, bireysel çıkarların grup çıkarlarının önünde olduğu toplumları bireyci kültür, grup çıkarlarının bireyin çıkarlarının önüne geçtiği toplumları ise toplulukçu kültür olarak ayırım yapmıştır. Kültürel psikoloji alanında araştırmacı Markus ve Kitayama (1991) ise, toplulukçu kültürlerde kişilerin kendilerini bağımsız birey olarak değil, bağılı oldukları topluluğun (örn. aile, ulus, sosyal çevre vb.) uzantısı olarak algıladıklarını belirtmektedir. Bu nedenle toplulukçu kültürlerde bireyler davranışlarını ve hedeflerini grup normlarına uyumlu hale getirme eğilimi göstermektedirler. Özetle, bireyci kültürlerde, bireyin bağımsız olması, özerkliği ve kişisel başarı daha fazla vurgulanırken; toplulukçu kültürlerin hakim olduğu toplumlarda ise grup içinde uyum, karşılıklı sadakat ve kolektif hedefler daha öne çıkmaktadır.

Aidiyet duygusunu anlamak için kültür ve kültürler arası değerlendirmeler oldukça önemlidir (Allen, 2021). Bireylerin topluma uyumlanması ve mutluluğu, aidiyet duygusunun güçlenmesiyle sağlanır. Son dönemlerde hızlıca artan küreselleşme ve göçler beraberinde yeni aidiyet biçimleri ortaya çıkarmaktadır. Bireylerin yaşamında oldukça önemli olan bir diğerk kavram olan kimlik kavramı da, aidiyet ve kültürle birlikte ele alınmaktadır. Kişilerin sağlıklı bir kimlik gelişimi için aidiyet ihtiyacının karşılanması gerekmektedir (Nas, 2022). Bu kavramlar arası ilişkiye bakıldığında; kültür ve kimliğin eksikliği sonucunda, aidiyet duygusunu zedeler ve ruh sağlığı sorunlarına yol açabilmektedir (Şahin, 2024). Küreselleşme ile önemi artan bir kavram da kültürel aidiyet kavramıdır. Kültürel aidiyet; bireyin toplumun kültürel yapısına bağılı hissetmesiyle oluşur ve hem bilişsel hem de duyusal boyutları içerir aynı zamanda bireyin kimlik oluşumunda ve toplumsal ilişkilerde rol oynamaktadır (Prinz, 2019; Levendoğlu, 2016).

Genç yetişkinlik ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde genç yetişkinliğin yaş aralığı için ortak fikir bulunmamaktadır. Örneğin Erikson'ın psikososyal gelişim kuramında genç yetişkinlik dönemi (yaklaşık 18-40 yaş arası), "Yakınlık ve Yalıtılmışlık" adlı altıncı psikososyal evreyi kapsamaktadır. Bununla beraber bu araştırma temelinde alınan Levinson'a (1986) göre yaklaşık 17 ile 45 yaşları arasındaki zaman dilimi, genç yetişkinlik olarak adlandırılır. Genç yetişkinlik dönemi, bireylerin kimliklerini oluşturduğu, sosyal çevreyle olan etkileşimlerini derinleştirdikleri ve gelecekle ilgili

önemli kararların alındığı kritik bir gelişim dönemidir (Arnett, 2000). Bu dönemde Arnett (2000) bireyin özerkliğini kazanırken; benliğinin inşasına ve ötekilerle kurduğu ilişkilere dikkat çekmiştir.

Günümüzde bakıldığında farklı kültürel toplumlarda yetişen genç yetişkinlerin aidiyet duygusunda önemli farklılıklar görülebilmektedir. Hofstede'in (2001) çalışmaları sonucunda ortaya koyduğu kültürel boyutlar kuramında bireycilik ve toplulukçuluk boyutu, bu farklılıkları anlamak için önemli bir çerçeve sunmaktadır. Bireyci kültürlerde yetişen genç yetişkinler, aidiyet duygusunu daha çok kişisel tercihleri ve bireysel ilişkileri üzerinden tanımlayabilirken; toplulukçu kültürlerde yetişenler genç yetişkinler ise aile, arkadaş grubu ve daha geniş sosyal çevreleriyle olan bağlantılarıyla yaşayabilmektedirler. Diğer ifadeyle genç yetişkinler kültürel bağlamda aidiyet duygunu yaşarken; aidiyetin kaynakları, ifade biçimleri ve sonuçları yönüyle farklılıklar gösterebilmektedir. Bu kültürel farklılıkların, genç yetişkinlerin genel aidiyet duygularını nasıl etkilediği önemli bir araştırma konusudur.

Daha önce yapılmış araştırmalarda, kültürel eğilim farklılıklarının aidiyet duygusu üzerindeki etkisine dair bazı ipuçları içerse de (örneğin, Markus & Kitayama, 1991; Triandis, 1995), genç yetişkinlik döneminde genel aidiyet duygusunun bireyci ve toplulukçu kültür bağlamında nasıl şekillendiği ve hangi faktörlerin etkili olduğu konularında kapsamlı ve karşılaştırmalı araştırmalara alanyazında rastlanmamıştır. Özellikle Türkiye gibi hem bireyci hem de toplulukçu kültürel öğeleri barındıran geçiş sürecindeki toplumlar için, genç yetişkinlerin genel aidiyet duygusunun nasıl farklılaştığı ve bu farklılıklara neden olan faktörler konuları oldukça önemli bir araştırma alanıdır. Bu yönüyle bu çalışma genç yetişkinlerde genel aidiyet duygusu ile demografik özellikler aralarında nasıl bir ilişkinin olduğunun ortaya konulmasıyla çalışmaya özgün bir bakış açısı ekleyerek alanyazına katkı sunması beklenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada bireyci ve toplulukçu kültür bağlamında genç yetişkinlerde genel aidiyetin incelemesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda üç temel araştırma soruları ve alt sorular yer almaktadır.

1-Demografik değişkenlere göre genel aidiyetin boyutları farklılaşmakta mıdır?

Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Cinsiyete göre kabul edilme ve reddedilme boyutları farklılaşmakta mıdır?

- Medeni duruma (evli, bekâr, ilişkisi olan), göre kabul edilme ve reddedilme boyutları farklılaşmakta mıdır?
- Eğitim düzeyine (lise, yüksekokul, lisans, lisansüstü), göre kabul edilme ve reddedilme boyutları farklılaşmakta mıdır?
- Yaş gruplarına göre, göre kabul edilme ve reddedilme boyutları farklılaşmakta mıdır?
- Yaşanılan yere (köy/kasaba, ilçe, il, büyükşehir, yurt dışı) göre, göre kabul edilme ve reddedilme boyutları farklılaşmakta mıdır?
- Yaşamının çoğunluğunun nerede geçirdiğine (köy/kasaba, ilçe, il, büyükşehir) göre, göre kabul edilme ve reddedilme boyutları farklılaşmakta mıdır?
- Aile yapısına (çekirdek, geniş, parçalanmış, yalnız yaşayan) göre, göre kabul edilme ve reddedilme boyutları farklılaşmakta mıdır?
- Kardeş sayısına göre, göre kabul edilme ve reddedilme boyutları farklılaşmakta mıdır?
- Annenin eğitim düzeyine göre, göre kabul edilme ve reddedilme boyutları farklılaşmakta mıdır?
- Babanın eğitim düzeyine göre, göre kabul edilme ve reddedilme boyutları farklılaşmakta mıdır?

2- Genç yetişkinlerde bireyci ve toplulukçuluk kültürler ile genel aidiyetin boyutlarıyla ilişkili midir?

3- Bireycilik / toplulukçuluk boyutları genel aidiyet boyutlarını açıklamakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Genç yetişkinlik döneminde bireyler için kimlik arayışı ve sosyal ilişkilerin önem kazandığı bir evredir. Bu evrede hissedilen genel aidiyet duygusu, bireyler için bu geçiş döneminin sağlıklı bir şekilde atlatmalarında önemli bir rol oynamaktadır. Bu dönemde aidiyet duygusundaki eksikliklerin sonucunda bireyler psikolojik sorunlarla karşılaşabilmektedir; bu yönüyle yapılan bu araştırmanın bulguları ruh sağlığı alanında önemli çıkarımlar sağlayabilir.

Toplumların sosyal yapısını şekillendiren en temel faktörlerden biri olan kültür, bireylerin aidiyet duygusu üzerinde oldukça etkilidir. Bireyci kültürlerin bireysel

özerkliği ve toplulukçu kültürlerin grup uyumunun ön plana çıkması, genç yetişkinlerin genel aidiyet duygusunu derinden etkileyebilir.

Küreselleşmenin hızlandığı günümüz dünyasında, farklı kültürel eğilimlerle yetişen bireylerin aidiyet ihtiyaçlarını nasıl karşıladıklarının anlaşılması ve etkili olan unsurlar nelerdir bu konularda yapılan bu çalışmayla beraber kritik veriler sunacaktır. Özellikle Türkiye gibi hem bireyci hem de toplulukçu değerleri bünyesinde barındıran geçiş toplumlarında, genç yetişkinlerin aidiyet duygusunun incelenmesi alanyazında sınırlı sayıda çalışmanın bulunduğu bu alana önemli bir katkı sağlayabilecektir.

Türkiye’de kültür ve aidiyet kavramlarının bir arada olduğu doğrudan çalışma bulunmamaktadır. Bu araştırma, genç yetişkinlerin kültürel farklılıklarının ve demografik değişkenlerinin genel aidiyet duygusu üzerindeki özgün etkilerini ortaya koyarak alanyazında önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının, incelenen özellikleri tam ve doğru bir şekilde yansıttığı varsayılmaktadır.

Araştırmaya katılan bireylerin, soruları dürüst, samimi ve gerçekleri yansıtacak bir şekilde yanıtladıkları varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada;

- Çalışma grubu, rastgele seçilmiş 17-45 yaş arasındaki kişilerle sınırlıdır.
- “Kişisel Bilgi Formu”, “Bireyci Toplulukçu Kültür Ölçeği” Ve “Genel Aidiyet Ölçeği” kullanılarak elde edilen veriler ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Genç yetişkin: Levinson'a (1978) göre genç yetişkinlik 17-45 yaş aralığını kapsayan bireylerin ergenlikten yetişkinliğe geçtiği ve bir "yaşam yapısı" inşa ettiği dönemdir.

Genel aidiyet: Kişinin grup tarafından kabul edilmesi, grup tarafından kendine ihtiyaç duyulması ve değer gördüğünü hissetmesidir (Baumeister & Leary, 1995).

Kabul edilme boyutu: Bireyin sosyal çevresi, bağlı olduğu grup veya toplulukları daha geniş anlamda toplum tarafından değerli görülmesi, onaylanması ve benimsenmesi anlamına gelir (Baumeister & Leary, 1995).

Reddilme boyutu: Bireyin sosyal çevresi, bağlı olduğu grup veya toplulukları daha geniş anlamda toplum tarafından değersiz görülmesi, onaylanmaması ve dışlanması anlamına gelir (Baumeister & Leary, 1995).

Bireyci kültür: Bireyci toplumlarda bireyin çıkarları, grubun çıkarlarından daha önde gelir ve bireyin kişisel tercihleri vurgulanır. Bu tür toplumlarda bireyin başarısına, bağımsızlığına ve özerkliğine öncelik verilmektedir (Hofstede, 1994; Triandis, 1995).

Yatay bireycilik: Bu toplumlarda özgünlük, otonomi ve eşitlik önemlidir, statü hiyerarşisi yerine demokratik katılımın öne çıkmakta, özsaygı ve kişisel potansiyeli gerçekleştirmenin hedeflendiği sosyal yapılardır (Chirkov d., 2003).

Dikey bireycilik: Bireyler için statü kazanma, rekabetçilik, başarı ve diğerlerinden üstün olma ön plandadır. En iyisi olma hedefiyle hareket ederler ve sosyal eşitsizliği kabullenirler (Shavitt vd., 2010; Triandis & Gelfand, 1998).

Toplulukçu kültür: Toplulukçu toplumlarda grubun hedefleri kişisel hedeflerinin önünde gelmektedir. Grup içi uyum, işbirliği ve gruba karşı sorumluluk gibi değerler ön planda tutulmaktadır (Hofstede, 1994; Triandis, 1995).

Yatay toplulukçuluk: Bireyler eşitlikçi dayanışmayla grup hedeflerine odaklanırken, otoriteye boyun eğmez ve sosyal bağlılıkla bireysel dengeyi korurlar. Bu kültürde eşitlik, işbirliği ve özerklik bir arada var olur (Singelis vd. 1995; Triandis, 1995).

Dikey toplulukçuluk: Bu kültürlerde bireyler, grup menfaatini kişisel çıkarların üzerinde tutar ve hiyerarşik yapıyı içselleştirirler. Bireyler, otoriteye koşulsuz itaat gösterirken grup hedefleri uğruna kişisel fedakârlık yapma eğilimindedirler ve statü farklılıkları doğal karşılanır. Grup içinde değil dış gruplarla rekabet vardır (Singelis vd., 1995).

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde genç yetişkinlik, genel aidiyet ve bireyci ve toplulukçu kültür özelliklerine dair kavramsal çerçeve sunmaktadır. Aynı zamanda genel aidiyet ile bireyci ve toplulukçu kültür özelliklerine yönelik yapılmış olan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Genç Yetişkinlik Dönemi

İnsanın yaşam boyunca gelişimi birçok farklı evreden kapsayan karmaşık ve dinamik bir süreçtir. İnsanın gelişimini yaptığı gözlem, teori ve teorilerin gözlemlerle sınanması inceleyen gelişim psikolojisi; insan yaşamını evreler şeklinde incelemektedir. Bu evreler; kişinin ilgili sürecine özgü özellikleri olan ve birbirini izleyen sıralı dönemleri içeren evrensel süreçlerdir. Ancak, kuramcılar arasında evrelerin başlangıç ve bitiş noktaları konusunda çoğunluğun katıldığı bir fikir birliği bulunmamaktadır (Varanok, 2025).

Gelişimi psikolojisinin odağında sıklıkla yetişkinlik evresi yer almaktadır. Türk Dil Kurumu'nun (TDK) tanımına göre yetişkinlik kişinin biyolojik, duygusal ve psikolojik açıdan olgunlaşması ve evlenme çağına gelmiş, gelişimin belirli bir noktasında duraklama seviyesinde olan, yasal olarak belirli yaşı geçmiş ve toplumsal sorumluluklarını birincilinde olan olarak tanımlamıştır. Buradaki temel ayrım kişinin kendisini yetişkin olarak tanımlayıp tanımlayamamasıdır. Bu yönüyle yetişkinlik olgusu bireyin yaşadığı kültürle önemli ölçüde ilişkilidir. Yetişkinlik döneminde genel olarak olgunluk, sorumluluk alma ve bağımsızlık gibi temel unsurları barındırsa da yetişkinliğin başlangıcı, hangi davranışların yetişkinlik belirtisi sayıldığı ve yetişkinden beklenen roller kültürel bağlama göre büyük ölçüde şekillenmektedir. Yetişkinlik genel olarak olgunlaşma, sorumluluk alma ve bağımsızlık gibi temel unsurları içerse de, yetişkinliğin ne zaman başladığı, hangi davranışların yetişkinliğin göstergesi sayıldığı ve yetişkinlerden beklenen roller kültürel bağlama göre büyük ölçüde şekillenir. Bu doğrultuda yetişkinlik kavramı ele alınırken yalnız biyolojik ve psikolojik unsurlara değil, aynı zamanda sosyolojik ve antropolojik bir bakış açısıyla kültürel farklılıkları da dikkat etmek gerekmektedir. Her kültür, kendi değerleri, gelenekleri ve sosyal normları çerçevesinde yetişkinliğe kendine özgü bir anlam yüklemektedir. (Bacanlı & Terzi, 2012).

Genç yetişkinlikle ilgili çalışmalarda genç yetişkinlik için yaş aralığı konusunda fikir birliği yoktur. Bu çalışma kapsamında da temel alınmış olan Levinson (1986)'a göre genç yetişkinlik dönemi yaklaşık 17 ila 45 yaşları arasını kapsamaktadır. Levinson bu dönemi "yaşam yapısı" kavramıyla açıklar ve bireyin 17-45 yaşları arasında geçirdiği beş evre (geçiş ve yerleşik dönemler) olarak tanımlar. Levinson; yetişkinliğin yaşam döngüsündeki geçiş dönemleri ise, ilk yetişkinliğe geçiş (17-22 yaş), ilk yetişkinlik ilk yaşam yapısına giriş (22-28) 30 yaş geçişi (28-33 yaş), ilk yetişkinlik ilk yaşam yapısını sonuçlandırma (33-40) orta yaş geçişi (40-45 yaş) şeklinde gruplandırmıştır (Aktu, 2016).

Genç yetişkinlik dönemi, bireylerin kimlik oluşturma süreçlerinin hızlandığı ve yaşamla ilgili pek çok seçeneğin keşfedildiği kritik bir geçiş dönemidir. Bu evrede genç yetişkinler, ergenlikte başlayan arayışlarını derinleştirerek kariyer, eğitim ve kişisel yaşamlarına dair kararlar alırken çeşitli olasılıkları değerlendirirler. Edindikleri deneyimler yoluyla kendilerini ve toplumsal konumlarını yeniden tanımlayarak yetişkin kimliğini inşa etmeye başlarlar. Bireylerde ebeveyn kontrolünün azalmasıyla özgürlük alanlarının genişler ve birey kendi değerlerini, ilgilerini ve yaşam amaçlarını keşfetmek için daha fazla fırsat bulur. Aynı zamanda, genç yetişkinler bu dönemde geleceğe dair daha umut doludur, potansiyellerini gerçekleştirme konusunda daha iyimserdir ve karşılarına çıkan fırsatları değerlendirebileceklerine inanarak kendilerine güven duydukları evredir (Özü, 2017).

Genç yetişkinlik dönemi, bireylerin fiziksel gücünün ve performansının en zirve seviyeye ulaştığı ve duyu organlarının en yüksek verimlilikte çalıştığı dönemdir (Cüceloğlu, 2012; Onur, 2011). Ancak bu üstün fiziksel özellikler, genç yetişkinlik döneminin sonlarına doğru zayıflamaya başlar (Santrock, 2012). Genç yetişkinlik döneminde, artan sorumluluklar ve sosyal ilişkiler sayesinde düşünceler olgunlaşmakta ve bireylerin düşünce yapısı ergenliğe göre daha akılcı ve kararlı hale gelmektedir. Yetişkinliğe geçişi temsil eden genç yetişkinlik döneminde, zihinsel olgunluğun da arttığı önemli bir evredir (Onur, 2011).

Genç yetişkinlik dönemi, bireylerin hem kişisel hem de sosyal anlamda önemli adımlar attığı bir dönemdir. Bu dönem meslek edinmek ve işe başlamak gibi ekonomik bağımsızlık sağlayan süreçleri içerir. Bununla birlikte duygusal olarak olgunlaşarak eş seçimi, aile kurma ve çocuk yetiştirme sorumluluğu üstlenmek de bu dönemin önemli gelişimsel görevlerinden biridir. Aynı zamanda bireylerin kendilerine göre sosyal gruplara ait hissetmesi bu dönemde öne çıkmaktadır (Onur, 2000). Genç yetişkinlik sosyal

çevreyle olan ilişkiler önem kazanmıştır bu yönüyle genel aidiyet duygusu, bireyin sosyal çevresine uyum sağlaması, anlamlı ilişkiler kurması ve psikolojik iyi oluşunu desteklemesi açısından hayati bir öneme sahiptir. Bu dönemde güçlü bir aidiyet duygusu, bireyin kimlik gelişimine rol oynar, yalnızlık hissini azaltır ve karşılaştığı zorluklarla başa çıkmasına yardımcı olur böylece bireylerin psikolojik iyi oluşuna katkı sağlar.

2.2. Genel Aidiyet

Aidiyet ‘ilişkili olma’ ‘mensubiyet’ ve ‘ait olma’ anlamlarına gelip Arapça kökenli bir kelimedir (TDK). Aidiyet duygusu bireylerin psikolojik sağlığında temel unsurlardan biri olarak görülmektedir (Ersanlı & Koçyiğit, 2013). Hagerty ve arkadaşları (1992), aidiyet duygusunu bireyin bir grup tarafından kabul edilmesi ve kendisine önem verilerek ihtiyaç duyulduğunu hissedilmesi durumu olarak tanımlamaktadır. Birey bir çevreye veya sisteme katılması ve bu sistemin ya da çevrenin bir parçası olması ait olma duygusunu oluşturur (Hagerty vd.,1992).

Aidiyet konusundaki çalışmalarıyla ön plana çıkmış olan Baumeister ve Leary (1995) göre aidiyet; bir grup tarafından kabul edilen bireyin, kendine ihtiyaç duyulduğunu ve önemsendiğini hissetmesidir şeklinde tanımlamıştır. Osterman (2000) göre ise aidiyet; kabul edilme, bağlı hissetme, destek görme, okula veya sınıfa ait üye hissetme ve topluluk duygusu gibi çeşitli şekillerde tanımlanabilen geniş kapsamlı bir kavram olarak tanımlamıştır. Aidiyet kavramı bireyin kendisini çevresinin değerli, önemli ve anlamlı bir parçası olarak algılaması olarak kavramsallaştırılabilir. Bir kişinin başka bir kişiye, gruba, kuruma, kimliğe, topluma, bir alana veya hatta bir yere ait olabilir (Duru, 2015). Uslu ve Gizir’e (2017) göre aidiyet; kişinin bulunduğu ortamda kendisini çevrenin bir parçası olarak algılaması, o çevre içinde bir konuma sahip olduğunu kavraması ve aynı çevre tarafından onaylanması sonucunda kendisini değerli hissetmesidir. Kozan ve diğerlerine (2019) göre bireyin benliği ve çevresindeki insanlarla olan ilişkilerinin temel dinamiklerinden olan aidiyet, bireyin mensubu olduğu toplumun kıymetli bir unsuru olduğunu algılaması durumudur.

Aidiyet olgusu sosyal reddedilme ve sosyal kabul ve şeklinde iki alt boyut şeklinde incelenmektedir. Sosyal kabul; bireyin varoluşunun, kimliğinin ve davranışlarının grup tarafından onaylanması, değer ve saygı gösterilmesi şeklinde açıklana bilinir. Sosyal dışlanma ise, bireyin yok sayılması, görmezden gelinmesi şeklinde olabileceği gibi sözlü ya da davranışlara yansıyan şekliyle de reddetme durumu yaşanabilmektedir (Solak & Teközel, 2019; Baumeister & Leary, 1995).

2.2.1. Aidiyet ihtiyacı

Birçok araştırmacı tarafından aidiyet duygusu, insanların temel ihtiyaçlarından biri olarak kabul edilmektedir (Baumeister & Leary;1995; Hill, 2006; Maslow, 2019). Bu yönüyle ait olma ihtiyacı; tüm kültürlerde gözlemlenebilen evrensel bir ihtiyaçtır ve bireylerin psikolojik doyumunda önemli derecede rol oynamaktadır (Baumeister & Leary, 1995). Bireyin aidiyet ihtiyacı çok boyutludur. İnsanın sosyal varlık olmasından kaynaklı birey sosyal etkileşim ihtiyacı içindedir. Kişi doğası gereği yaşamını sürdürebilmesi için grup desteği ve iznine ihtiyaç duymaktadır (Baumeister & Leary, 2000). Aidiyet; insanların aile, arkadaşlar, dini veya diğer sosyal topluluklar gibi gruplara bağlılık hissetmeleri, onlara kendilerinden daha büyük bir oluşumun parçası olma duygusu sunmaktadır. Ancak bu aidiyet hissi yalnızca grup üyeliği ile sınırlı değildir (Appleton vd, 2006). Aidiyet duygusu bireylerin sosyal ilişkilerinde aktif bir katılım göstererek o grupta derin psikolojik bağlar kurmalarını ifade eder (Mallinckrodt & Wei, 2005; Zamani vd., 2017). Örneğin kişinin varoluş kaygısının anlamlı bir şey ile doldurulma gerekliliği (Bauman, 1992) aidiyet duygusuyla tatmin sağlandığından aidiyet ihtiyacı bireyin yaşamının merkezinde yer alır. Bu anlamda ait olma ihtiyacı insan doğasının temel, güçlü ve tamamlayıcı yönüdür (Brown & Sacco, 2017). Tüm bunlardan yola çıkarak aidiyet ihtiyacı; evrenseldir ve tüm kültürlerde belirgin şekilde gözlemlenir (DeWall vd., 2011).

Maslow'un (1943) ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisinde, fizyolojik ve güvenlik basamaklarından sonra üçüncü basamak olarak ait olma almış ve esas güdüler grubunda doğuştan geldiğini belirtmiştir. Bireylerin ait olma ve sevgi ihtiyacını; başkaları tarafından kabul edilme, yakın ilişkiler kurma, arkadaşlık ve sevgi dolu etkileşimde bulunma isteği gibi duyguları içerir. Bu ihtiyaç grubu, bireylerin sosyal dinamikleriyle yakından alakalıdır. Bireyin sosyal grup içinde yer alma, ilişkiler kurma ve çevreleriyle sağlıklı etkileşimde bulunma içgüdüleriyle yakından ilişkilidir.

Deci ve Ryan (2000) tarafından geliştirilen Öz Belirleme Kuramı, temel gereksinimleri yeterlik, ilişkili olma ve özerklik olarak üç ana başlıkta ele almışlardır. Bu ihtiyaçlardan aidiyet duygusuna işaret eden "ilişkili olma ihtiyacı", bireyin diğerleriyle bağlantılı olma ve onlar tarafından onaylandığını hissetmesini ifade etmektedir. Bayraktar (2007) ise bu konuyu ele alarak, ilişkili olma ihtiyacının insan davranışları üzerindeki etkisini vurgulamıştır. İnsanlar, sosyal ilişkilerini güçlendirdiklerinde daha fazla tatmin hissederler; bu da onların psikolojik sağlıklarını olumlu yönde etkiler. Bu yönüyle aidiyet,

bireylerin sosyal çevreleriyle olan ilişkileri ve bağılılık duygusunun gelişimine kritik bir rol oynamaktadır (Bayraktar, 2007).

Trommsdorff (1983), temel ihtiyaçlarından biri olarak ait olma ihtiyacının doyurulmasının önemini vurgulamış. Bireyin dünya ile uyumuna, yaşam doyumunun artmasına aynı zamanda; bireyin çevresiyle olan etkileşimi sayesinde geleceğine dair beklentilerini şekillendirme ve değerlendirme fırsatı bulduğunu belirtmiştir. Ayrıca aidiyet duygusu, bireylerin uyumlu kişilik geliştirmesine ve sorunları etkili bir şekilde çözmelerine katkı sağlamaktadır (Trommsdorff, 1983).

Bireyler genellikle çevrelerine saygı gösterme, sevildiğini hissetme ve sevgi dolu ilişkilerle tatmin olma arayışındadırlar (Tredgold, 1970). Bu arayış sonucunda olumlu psikolojik yansımalar olmaktadır. Sağlıklı sosyal etkileşimler, stresle başa çıkma becerilerini güçlenmesi ve duygusal destek sağlamaktadır. Bireylerin kendilerini ifade edebildiği ve başkalarına bağlanabildiği bir toplumsal yapıyı sağlamak; ruhsal sağlıklarını desteklemek ve genel yaşam kalitelerini artırmak açısından son derece değerlidir. Bu bağlamda uygun sosyal bağlantılar kurmak da yalnızca bireyler için değil, toplumun bütünlüğü ve refahı için önemli olduğu belirtmiştir (Cacioppo, J. T., & Cacioppo, S., 2014).

Malone ve arkadaşları (2012), aidiyet kavramını sadece bir ihtiyaç olarak ele almak yerine boyutlandırarak ele almışlardır. Buna göre aidiyetin kabul edilme/dahil edilme boyutu (acceptance/inclusion) ve reddedilme/dışlanma (rejection/exclusion) boyutu; şeklinde ayırım yaparak tanımlamışlardır. Bu ayırımın nedeni, bireyler bir gruba veya topluma katıldıklarında buraya aidiyet hissetmelerine rağmen, bazı bireyler dışlanma hissettiklerinde bile bu gruplara karşı aidiyet duymaya devam edebilmeleridir. Kabul edilme boyutu, kişinin sosyal çevrede kabul edildiğini, değer verildiğini ve destek gördüğünü hissetmesini olarak tanımlanırken; reddedilme boyutu ise kişinin hem fiziksel hem de duygusal olarak dışlandığını hissetmesi olarak tanımlanmıştır. Bu doğrultuda yapılan araştırmalara göre kabul edilme boyutunun öznel iyi oluş ve yaşam doyumuyla güçlü bir şekilde ilişkili olduğu; reddedilme boyutunun ise depresyonla güçlü bir şekilde ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Malone vd., 2012).

2.2.2. Demografik değişkenlere göre genel aidiyet

Alanyazında, aidiyet ihtiyacının cinsiyetten bağımsız olarak temel bir psikolojik gereksinim olduğu yönünde kuramsal yaklaşımlar mevcuttur (Baumeister & Leary, 1995). Aidiyetin evrensel bir motivasyon olarak kültürel, sosyal ve bireysel deneyimlerle

daha yakından ilişkili olabileceği, dolayısıyla cinsiyetin belirleyici bir faktör olmayabileceği vurgulanmaktadır. Bazı, cinsiyetin genel aidiyet üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığını ortaya koymuştur araştırmalar (Baykal, 2024; Checa & Oberst, 2022; Malone vd., 2011). Bununla birlikte, alanyazındaki bazı çalışmalarda kadınların aidiyet düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Can, 2024). Bu farklılıklar, aidiyetin çok boyutlu yapısı ve toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle açıklanabilir. Gilligan (1982), erkeklerde aidiyetin hiyerarşik sosyal yapılarla uyum çerçevesinde, kadınlarda ise karşılıklı bağlılık ve psikolojik yakınlık temelinde şekillendiğini belirtmiştir.

Aidiyetin yaşam boyu süreklilik gösteren temel bir psikolojik ihtiyaç olduğu yönünde kuramsal görüşler bulunmaktadır (Baumeister & Leary, 1995; Ryan & Deci, 2000). Bazı araştırmalar, yaşın aidiyet üzerinde anlamlı bir belirleyici olmadığını göstermektedir (Lathlean & Levett-Jones, 2009; Hagerty vd., 1992). Bu durum, aidiyetin gelişimsel dönemden çok sosyal bağlam ve kişilerarası ilişkilerle daha güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu düşündürmektedir (Walton & Cohen, 2011). Öte yandan alanyazında, yaş ilerledikçe aidiyet düzeyinin arttığını gösteren çalışmalar da mevcuttur (Bulut, 2024; Güneşer, 2022). Özellikle orta yetişkinlik dönemindeki bireylerin aidiyet duygusunun daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Döne, 2025). Bu bulgular, Erikson'un (1963) kuramına göre, üretkenlik dönemindeki bireylerin sosyal katkı ve istikrarlı ilişkilerle aidiyet duygusunu güçlendirdiği şeklinde yorumlanabilir.

Alanyazında medeni durumun aidiyet üzerindeki etkisi konusunda farklı bulgular mevcuttur. Bazı çalışmalar, evliliğin bireylere sosyal bir güvence sağlayarak reddedilme korkusunu azalttığını göstermektedir (Cacioppo vd., 2006; Baumeister & Leary, 1995). Evli bireylerin daha düşük düzeyde yalnızlık bildirdiği ve evlilik içi destek mekanizmalarının stresle başa çıkmayı kolaylaştırdığı belirtilmektedir (Cacioppo & Hawkley, 2010; Cohen & Wills, 1985). Bazı araştırmalar, bekar bireylerin aidiyet düzeylerinin daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır (Büyükalim, 2020; Duru, 2015). Bu durum, toplumda evliliğin bir norm olarak kabul edilmesiyle ilişkili olabilir (DePaulo & Morris, 2005).

Eğitim düzeyi ile aidiyet arasındaki ilişki konusunda alanyazında tutarlı bulgular bulunmamaktadır. Bazı çalışmalar, eğitim düzeyi arttıkça sosyal ağların genişlediği ve aidiyet duygusunun güçlendiğini göstermektedir (Helliwell & Putnam, 2004; Putnam, 2000). Diğer yandan eğitim düzeyinin aidiyet üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını belirten araştırmalar da mevcuttur. Sosyal Kimlik Teorisi açısından, aidiyetin bireyin

sosyal gruplarla özdeşleşmesiyle ilişkili olduğu ve eğitim düzeyinin tek başına bu süreci belirleyemeyeceği düşünülmektedir (Tajfel & Turner, 1979). Aile sistemleri kuramı da aidiyetin erken dönem aile dinamikleriyle şekillendiğini ve eğitim düzeyinin doğrudan etkisinin sınırlı olabileceğini desteklemektedir (Bowen, 1976).

2.2.3. Aidiyet eksikliğinden psikolojik problemler

Baumeister ve Leary (1995), herkesin düzenli ve tatmin edici sosyal ilişkilere ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir. Bu ihtiyacın yeterince karşılanmaması durumunda ise, bireylerde sağlık problemleri ve çeşitli davranışsal ile psikolojik sıkıntılar da ortaya çıkabilmektedir. Birey yalnızlık, stres, anksiyete gibi sorunlarla karşılaşabilir. Bununla beraber İnsanların birçok davranışı, aidiyet duygusunu sağlama amacını taşımaktadır. Güç arayışı, samimiyet isteği, onay beklentisi, başarı arzusu ve bağlılık gösterme çabaları; ait olma ihtiyacından kaynaklanır (DeWall vd., 2011). Ait olma gereksinimi oldukça çok boyutlu bir kavram olup yaşamın her alanıyla bağlantılıdır. Hill (2006), aidiyet duygusunun eksikliğini yalnızlık ve depresyonla ilişkilendirmiştir. Özellikle çatışma; düşük aidiyet duygusuyla ilişkili olup umutsuzluğa sevk etmesi nedeniyle bireylerde artan depresyon ve intihar riskiyle ilişkili olabileceği belirtilmektedir. Bireylerin gruptan dışlanmaları sonucunda bireyler daha agresif davranışlar sergileyebilmektedir (Twenge vd., 2002; Hill, 2006). Ayrıca bireyin grup tarafından kabul görmemesi; keder, depresyon, kıskançlık ve yalnızlık duygularına sebep olurken, kabullenilmesi ise memnuniyet gibi pozitif duyguların artmasına yol açar. (Oesterman, 2000). Aynı doğrultuda, aidiyet duygusunun yüksek olması, düşük yalnızlık ve düşük olumsuz duygulanımla etkileşimlidir. Ayrıca aidiyet duygusunun yüksek olması; yaşam doyumu, yüksek benlik saygısı, olumlu duygulanım ve sosyal bağlılıkla pozitif yönde ilişkiler geliştirdiğini ortaya konulmaktadır (Duru, 2015).

Aidiyet duygusu, bireylerin kendilerini gerçekleştirmeleri ve olumlu benlik saygısı geliştirmeleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bunun sonucunda bireyin aidiyet ihtiyacının giderilmediği durumlarda psikolojik dayanıklılıkları azalmakta ve yaşam doyumları azaldığı sonucuna varılmıştır (Leary vd., 2013). Bu bağlamda, aidiyet duygusunun eksikliği sadece ruh sağlığına olumsuz etkiler yapmakla kalmayıp; aynı zamanda bireylerin genel yaşam kalitesini de tehdit eder. Düşük psikolojik dayanıklılık, zorluklarla başa çıkmada zayıflığa yol açarken; düşük yaşam doyumu ise bireylerin hayattan aldıkları tatmin seviyesinin azalmasına neden olabilir. Dolayısıyla, sosyal destek ağlarının güçlendirilmesi ve sağlıklı ilişkilerin teşvik edilmesi; hem aidiyet duygusunu

artıracak hem de bireylerin psikolojik dayanıklılığını ve yaşam doyumunu iyileştirecektir. Bu nedenle toplumda farkındalık yaratarak insanların sosyo-duygusal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çalışmaların önemi büyüktür. Olumlu sosyal etkileşimler sağlamak için aile dinamiklerinin güçlendirilmesi ve arkadaşlık ilişkilerinin desteklenmesi kritik stratejilerdir.

Son yıllarda psikolojik intihar teorilerinden kişilerarası-psikolojik intihar teorisi, bireylerin sosyal ilişkilerindeki yabancılaşmanın intihar arzusu üzerinde önemli bir etkisi olduğunu öne sürmektedir. Bu teoriye göre bireyler sosyal bağlardan yoksun kaldıkça, ruhsal bozuklukların ortaya çıkma riski artmakta ve bireylerde yoğun bir intihar riski yaratmaktadır (Joiner vd., 2002). Riberio ve Joiner (2009) tarafından yapılan araştırmalar da bu durumu desteklemekte ve en yüksek intihar riski taşıyan bireylerin genellikle düşük aidiyet duygusu yaşayan kişilerden oluştuğunu belirtmektedir. Ayrıca, aidiyet ihtiyacının karşılanmadığı durumlarda psikopatolojinin gelişme olasılığı artmakta; bu durum ciddi ruhsal sorunlara yol açabilmektedir (deMoor vd., 2018; Campos & Holden, 2015).

Şimdiye kadar ele aldığımız genel çerçeve ve kavramsal tanımlamaların ardından, bu kısımda aidiyetin türlerine yer verilmiştir.

2.2.4. Aidiyet türleri

2.2.4.1. Okul aidiyeti

Okula aidiyet duygusu, öğrencinin okul ortamında diğer bireyler tarafından kabul edilme, saygı görme, dahil edilme ve desteklenme algısıyla şekillenen öznel bir deneyimdir (Goodenow, 1992a; Goodenow & Grady, 1993). Cueto ve diğerleri (2010) bu kavramı, öğrencilerin öğretmenleri ve akranlarıyla kurdukları bütünleşme düzeyi olarak tanımlar. Araştırmalar, aidiyet duygusunun sürekliliğinin, öğrencinin sosyal, psikolojik ve akademik uyumunu destekleyen bir okul ikliminde gelişebileceğini göstermektedir (Nichols, 2008).

Aidiyet duygusunun eksikliği, öğrencilerde yabancılaşma, sosyal izolasyon ve yalnızlık gibi olumsuz duygulara neden olabilmektedir (Melor vd., 2008). Buna karşılık, okula aidiyet duygusuyla motivasyon, akademik başarı ve öz-yeterlik arasında güçlü pozitif ilişkiler olduğu pek çok çalışmada vurgulanmıştır (Adelabu, 2007; Booker, 2004; Anderman, 2002; Roeser vd., 1996; Goodenow, 1992a, 1992b, 1993). Öğrenciler okulda arkadaşları tarafından kabul görmek, sevmek ve saygı duyulmak istemektedir. Arkadaşları tarafından kabul edilmeyen ve sevgi görmeyen öğrenciler mutsuz ve

yalnızlık hissedebilmektedirler. Yavuzer'e (2004) göre öğrencilerin akranları tarafından reddilme ve alay edilme yaşaması benlik değeri ve güven duygusunu oldukça olumsuz etkiler. Yapılan araştırmalara göre akranları tarafından dışlanan veya kabul görmeyen çocukların, ilerleyen yaşamlarında psikolojik sorunlar, okulu terk etme, madde kullanımı, işsizlik ve mutsuz evlilikler gibi olumsuz sonuçlarla karşılaşma riskinin arttığı tespit edilmiştir (Bowers, 1997). Benzer şekilde Leonard (2002), akran ilişkileri kurmakta zorlanan öğrencilerin suça karışma, yetişkinlikte mutsuz ve sağlıklı bir yaşam sürme, duygusal sorunlar yaşama ve intihar bulunmaya meilli olduğunu belirtir. Buna karşılık, Smith ve Sandhu'ya (2004) göre akranları tarafından saygı gören öğrenciler okulda daha mutlu, deneyimlerinden daha tatmin olmuş ve hedeflerine ulaşmak için daha çok çabaladıklarını belirtmişlerdir.

Çocukluk ve gençlik döneminde ait olma, bağlanma ve kabul görme duygusu temel ihtiyaçlardandır. Öğretmenler ve akranlarla kurulan olumlu ilişkiler, öğrencilerin okula aidiyet duygusunu güçlendirir (Booker, 2004). Örneğin, Perdue ve diğerleri (2009) tarafından yapılan bir çalışma, arkadaşlık ilişkilerinin kalitesinin, arkadaş desteğinin ve arkadaşlara yönelik saldırgan davranışların okula bağlılıkla ilişkili olduğunu göstermiştir. Özdemir ve diğerlerinin (2010) araştırması ise, öğrencilerin okul aidiyet ve bağlılık duygusunun yüksek olması, öğrencilerin okula olan güvenlerini ve olumlu akran ilişkilerini artırdığını ortaya koymuştur.

Bir başka çalışmada Arslan ve Duru (2018), okul aidiyeti ile ergenlerin duygusal sağlıkları arasındaki ilişkiyi inceleyerek, aidiyetin duygusal sağlık durumlarının önemli bir bileşeni olduğunu belirtmişlerdir. Arslan (2020) ise okul aidiyetinin yalnızlığı azaltarak ve genel refahı artırarak ruh sağlığına olumlu katkı sağladığını vurgulamıştır. Türk ergenler üzerine yaptığı bir başka çalışmada Arslan (2021), okul aidiyeti müdahalelerinin mevcut ve gelecekteki ruh sağlığı sorunlarını azaltmak ve refahı artırmak için kritik olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda Arslan ve Duru (2017) tarafından geliştirilen ve doğrulanan Okul Aidiyeti Ölçeği, araştırmacılara ve eğitimcilere öğrencilerin aidiyetini daha iyi değerlendirme imkanı sunmuştur. Okul zorbalığı gibi olumsuz deneyimlere karşı okul aidiyetinin koruyucu bir faktör olabileceği de Arslan ve Allen (2021) tarafından gösterilmiştir; bu durum, kendini okuluna ait hisseden öğrencilerin olumsuz yaşantılardan daha az etkilendiğini ortaya koymuştur. Arslan ve Coşkun (2022) tarafından akademik risk altındaki ergenlerde okul aidiyetinin psikososyal işlevsellik ve psikolojik refahla ilişkisini incelemiş ve okul aidiyetinin öğrencilerin sadece akademik başarıları için değil, aynı zamanda genel refahları ve ruh

sağlıkları için de kritik bir faktör olduğunu güçlü bir şekilde ortaya konulduğu bulunmuştur.

2.2.4.2. Aile aidiyeti

Aile aidiyeti, bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişiminde kritik bir rol oynamaktadır. Aile, bireylere dayanıklılık kazandırarak yaşamları boyu karşılaşacakları zorluklarla başa çıkmalarını sağlamaktadır. (Mavili, Kesen & Daşbaş, 2014). Bireylerin varoluşsal aidiyet duygusunu ilk olarak kazandığı yer ailesi olduğu belirtilmektedir (Uslu, 2012). Özellikle bireylerin anne ve babayla kurduğu duygusal bağ olmak üzere aile içi bağ aidiyet duygusu için önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağ, aile üyelerine güven duygusu verirken; çocukların pozitif bir aidiyet duygusu geliştirmelerini destekler (Açıkel, 2019). Aileler, bireylerin sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayarak onlara sevgi, saygı ve değerli olma duygusunu aşılar. Güçlü aile bağları ruh sağlığını olumlu yönde etkileyerek bireyleri zorluklara karşı daha dayanıklı hale getirir (Özkan, 2022). Birey ile ailesi arasında çeşitli nedenlerle mesafe oluştuğunda, bu durum bireyin aidiyet ihtiyacını olumsuz etkileyebilir. Aidiyet ihtiyacı karşılanmadığında, birey mutsuzluk ve yalnızlık hissi yaşayabilir (Kır, 2011).

Hill (2006), aidiyetin hem birey hem aile ve toplum için önemli olduğunu dile getirmiştir. Aile, insanın ilk sosyal çevresi olarak aidiyet duygusunun geliştiği en küçük topluluktur. Yapılan bir başka araştırmada ailenin, arkadaş ve okul aidiyetine kıyasla daha etkili bir aidiyet kaynağı olduğunu göstermiştir (Yıldırım, 1997). Bu durum, ailenin bir kişinin sosyal destek kaynağı olarak kritik önemini ortaya koymaktadır; çünkü aile içinde sağlanan destek ve kabullenme duygusu, bireyin öz güveninin güçlenmesine yardımcı olmakta ve kendini gerçekleştirme yolunda katkı sağlamaktadır. Bununla beraber aidiyet ihtiyacının karşılanması için sosyal kabulü sağlamak da oldukça önemlidir. Büyük çocuklar aile desteğini en iyi şekilde hisseder, önemsendiklerini düşünürler. Bundan dolayı da fazla gruba dâhil olmadan da aidiyet tatmini yaşarlar (Suitor ve Pillemer, 2007).

2.2.4.3. Grup aidiyeti

Bireyin aidiyet duygusu aile ile başlar ve daha sonrasında bireyin farklı gruplarla tanışması birlikte aidiyet ilişkisi kurmasıyla devam etmektedir. Aidiyet duygusu bireyde ailesi içinde başarılı bir şekilde oluşturduysa çevre ile oluşturacağı aidiyet duygusu da daha sağlam bir zemin üzerinde kurulacaktır. (Karabulut, 2023) Grup aidiyeti, bireylerin kendisini dernek, topluluk, arkadaş grubu vb. oluşumlarla etkileşimde olup; kendisini de

oluşumun parçası olarak hissetmesi olarak tanımlanır (Uçar, 2010). Kadioğlu, (2013) gençlerin yaşam amaçlarını arayışında, aileden bağımsızlaşıp birey olarak kabul görme sürecinde aidiyet ihtiyacını daha sık hissedecek ve bunu da sosyal gruplara dâhil olarak giderebileceği belirtmiştir.

Ailesi ile sağlıklı bir aidiyet duygusu geliştiren, değerli kabul edilen ve aile içinde söz sahibi birey; gruplarla ilişkilerinde daha çok katılım göstererek kendisini gruptan biri olarak hissetmekle birlikte kendisini grubun bir parçası olarak görebilecektir. Bunun aksi halinde grup üyeliğinden tatmin olmayan birey, grup tarafından kabul görmek için farklı yollara da başvurabilecektir (Şerif, 1996). Birey kabul görmek için başvurduğu yollarda başarısızlık yaşaması durumunda ise aidiyet duygusu zedelenmeye başlayacaktır. Bireyin aidiyet duygusunu kaybetmesi ise olumsuz birçok deneyime yol açacaktır. Bu durum bireyin güvensizlik, yalnızlık, yabancılaşma ve sosyal soyutlanma duygularını yaşamasına neden olabilmektedir (Duru, 2007; Prooijen vd., 2004) göre, grup üyelerinin bireysel olarak ayrımcılık, dışlanma veya değersizleştirme gibi psikolojik tehditler yaşamalarına karşın; grup aidiyeti bireylerin sağlıklı kalmalarını sağlayan koruyucu nitelikte olduğu belirtilmiştir.

2.2.4.4. Mesleki aidiyet

1960'lı yıllardan sonra üzerinde daha çok konuşulmaya başlanılan mesleki aidiyet kavramını ilk kez Greenhaus (1971) tarafından, o mesleği yapan birey için mesleğin önemli bir yer tutması şeklinde tanımlamıştır (Greenhaus 1971 vd., Selimoğlu ve Yeşilçelebi, 2014). Mesleğin bireyde önemli bir yer tutması için ise bireyin o mesleğe karşı ilgili ve istekli olması gereklidir. Mesleğe karşı ilgisizlik ise beraberinde aidiyet duygusunda zedelenme getirecektir (Kömerik, 2021).

Mesleki aidiyet, bireyin yapmış olduğu işe karşı hissettiği bağlılık, özümseme ve ait olma duygusunu ifade eder. Bu duygu, kişinin mesleğiyle ilgili deneyimlerinin, tutumlarının ve davranışlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Şimşek'e (1999) göre, mesleki aidiyet; mesleğe ilişkin arzulanan ve istenmeyen tüm deneyimlerin bir dengesi olarak gelişen bir tutumdur. Bu denge kişinin mesleğinden ne kadar tatmin olduğu, mesleğini ne kadar anlamlı bulduğu ve mesleki zorluklarla nasıl başa çıktığı gibi faktörlere bağlıdır. Bu tutumlar kişinin davranışlarını doğrudan etkiler (Erdoğan, 1996). Lee ve arkadaşları (2000) mesleki aidiyeti, birey ile mesleği arasında kurulan duygusal bağ olarak tanımlamışlar. Kurulan bu duygusal bağ bireyin mesleğe devam edip etmeme konusunda önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir.

2.2.5. Sanal aidiyet

Teknolojinin gelişmesiyle günlük hayat akışında birçok değişim mevcuttur. Teknoloji kullanımının artışı kişinin psikolojik ihtiyaçlarının da karşılanmasına aracılık etmiştir. Bu bağlamda karşımıza sanal aidiyet kavramı, günümüz toplumunda giderek artan önemiyle dikkat çekmektedir. Yapılan çalışmalar sanallığın aidiyet ile ilişkisi ortaya çıkarmıştır. Sanal kimliğin kolay inşa edilebilir yapısı bireyin sanal grup ve topluluklara katılımını kolaylaştıran bir unsur haline getirmektedir. Bir gruba dâhil olma ise bireyin sanal da olsa bireyin sosyalleşmesini sağlamaktadır. Bu sanal sosyalleşme ise aidiyet ihtiyacının giderilmesine bir alternatif olabilmektedir. Bu sayede birey gerçek hayatta herhangi bir sebepten elde edemediği bir gruba, topluluğa ait olma duygusunu bu yolla gerçekleştirebilmektedir.

Arkadaşlık etme isteği, bilgi paylaşımı ve aidiyet duygusu sanal toplumların oluşturduğu temel etmenlerdir. Bireyin sanallığın sağladığı imkânlarla daha aktif olması sanal topluluk ya da sanal cemaatlere katılmasını kolaylaştırabilmektedir. Böylece bireyin aidiyet ihtiyacı da karşılanabilmektedir. Sanal kimlik bu yönü ile sanal aidiyete aracılık etmektedir. Sosyal medya gibi sanal alanlar bireylere yeni bir aidiyet olanağı sunmakta ve kendi topluluğunu oluşturma olanağı vermektedir. Sanal ortamlar bireyin yalnızlaşmasına neden olabildiği gibi aidiyet duygusu geliştirmesine de olanak tanımaktadır. Bu yönüyle kullanıcıların sosyalleşmesine katkı sağlayabilmektedir. Sanal gruplarla etkileşim sağlamak sanal ortama aidiyet duygusunun gelişmesine neden olmaktadır (Armağan, 2013). Bireyler sanal mekânlarda kendilerine yeni aidiyetler ve kimlikler oluşturmaktadır (Sucu & Gündüz, 2019).

2.2.6. Aidiyetle ilgili araştırmalar

Bu bölümde, aidiyet kavramına ilişkin alanyazında yer alan çalışmalara yakın tarihten başlanarak tarih sırasına göre yer verilmiştir.

Döne (2025), çalışmasında psikolojik danışman ve rehberlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile manevi-insani değer eğilimleri arasındaki ilişkide genel aidiyetin aracı rolünü incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubu İstanbul'da Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan 231 psikolojik danışmandan oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamada Mesleki Tükenmişlik Ölçeği, Manevi-İnsani Değer Ölçeği ve Genel Aidiyet Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre manevi değerlerin

genel aidiyet ile pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğu, genel aidiyetin ise mesleki tükenmişlik üzerinde negatif yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, manevi değerlerin mesleki tükenmişlik üzerindeki etkisinin genel aidiyet aracılığıyla dolaylı olarak gerçekleştiği bulunmuştur.

Bulut (2024), beliren yetişkinlik dönemindeki (18-29 yaş) bireylerin romantik ilişki doyumu ile olumlu çocukluk yaşantıları, genel aidiyet ve öz-şefkat arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma 289 kadın, 88 erkek olmak üzere toplam 377 katılımcıyla gerçekleşmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Formu, Romantik İlişki Doyumu Ölçeği, Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği, Genel Aidiyet Ölçeği ve Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre romantik ilişki doyumu ile genel aidiyet arasında zayıf; genel aidiyet hem öz-şefkat ve hem olumlu çocukluk yaşantıları arasında orta düzeyde pozitif ilişkiler bulunmuştur.

Can (2024), araştırmasında 18-30 yaş aralığındaki genç yetişkinlerin yaşam pozisyonları ve genel aidiyet düzeylerinin Instagram kullanım alışkanlıkları, yaş ve cinsiyet faktörlerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubu 255'i kadın, 63'ü erkek olmak üzere toplam 318 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Yaşam Pozisyonları Ölçeği ve Genel Aidiyet Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada, Instagram'da günlük geçirilen sürenin aidiyet üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı, ancak kullanım yılı süresinin aidiyeti önemli ölçüde etkilediği bulunmuştur. Ayrıca, genel aidiyet ile "Ben okey'im-Sen okey'sin" arasında düşük pozitif, "Ben okey değilim-Sen okey'sin" ve "Ben okey değilim-Sen okey değilsin" arasında ise düşük negatif ilişkiler tespit edilmiştir.

Baykal (2024), İstanbul'da öğrenim gören lisans ve lisansüstü uluslararası öğrencilerin manevi kaynakları, genel aidiyet duyguları ve algılanan stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın örneklemini İstanbul'daki çeşitli üniversitelerde eğitim gören 245 uluslararası öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama Sürecinde Kişisel Bilgi Formu, Maneviyat Ölçeği, Genel Aidiyet Ölçeği ve Algılanan Stres Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre uluslararası öğrencilerde aidiyet duygusu arttıkça algılanan stres düzeyi azalmaktadır. Aidiyet puanları sosyodemografik göre farklılık göstermemiştir. Genel aidiyet, stres düzeylerinin önemli bir bölümünü negatif yönde yordamakta ve stres üzerinde azaltıcı bir etkiye

sahiptir. Aidiyetin stres üzerindeki etkisi, manevi kaynaklardan daha güçlü olduğu tespit edilmiştir.

Tiil ve arkadaşları (2024), araştırmalarında bireylerin küresel çapta da yaşanabilen beklenmeyen krizlerle baş çıkma konusundaki tepkileri incelemek amaçlamışlardır. Bu bağlamda COVID -19 dönemini baza alan çalışma; bireysel farklılıklar (ait olma ihtiyacı, bakış açısı edinme, bilişsel kapanış ihtiyacı) ile sosyal kimlikteki değişiklikler arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Katılımcılar 18 yaşından büyük olma ve aktif olarak Almanya'da yaşayan kişilerden olmak üzere COVID-19 salgını sırasında 1008 kişiden oluşmaktadır. Veri toplanırken Ait Olma İhtiyacı Ölçeği, Saarbrücken Kişilik Envanteri'nin bir alt ölçeği ve Kişilerarası Tepkisellik Endeksi ile Bilişsel Kapanış İhtiyacı ölçeği kullanılmıştır. Araştırma dar sosyal gruplarda (yani aile, arkadaşlar, komşular) ile daha geniş sosyal kategorilerde (yani kendi ülkeniz, Avrupa, insanlık) sosyal kimlikteki değişiklikleri incelemiştir. Araştırma sonuçlara göre kriz dönemlerinde hem dar hem de geniş gruplar olmak üzere; ait olma ihtiyacı ile grup aidiyeti üzerinden edinilmesiyle pozitif ilişkili olduğunu göstermiştir.

Çiftçi ve Yılmaz (2023), üniversitelerdeki sosyalleşme alanlarından duyulan memnuniyetin, öğrencilerin fakültelerine olan aidiyet duygusu ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 549 öğrencinin katılmış ve Demografik Bilgiler Ölçeği, Sosyalleşme Alanlarından Duydukları Memnuniyet Ölçeği, Aidiyet Ölçeği ve Psikolojik İyi Oluş Ölçekleri uygulanmıştır. Araştırmaya göre sosyalleşme alanlarından duyulan memnuniyetin doğrudan psikolojik iyi oluşu etkilemediği, ancak aidiyet duygusunu artırarak dolaylı yoldan psikolojik iyi oluşu olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Yani, öğrenciler sosyalleşme alanlarından memnun kaldıkça fakültelerine aidiyet hisleri artıyor ve bu da psikolojik olarak kendilerini daha iyi hissettikleri sonucuna varılmıştır.

Almalı (2023), Mersin Üniversitesi'nde öğrenim gören 674 öğrencinin katılımıyla, çocukluk çağı travmaları, koşulsuz kendini kabul ve iyi oluş değişkenlerinin genel aidiyet düzeylerini ne ölçüde yordadığını incelemiştir. Veri toplamak Amacıyla Kişisel Bilgi Formu, Koşulsuz Kendini Kabul Ölçeği, Perma İyi Oluş Ölçeği, Genel Aidiyet Ölçeği ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre bu üç yordayıcı değişkenin öğrencilerin genel aidiyetinin %45'ini açıkladığını göstermiş,

demokratik ebeveyn tutumuyla yetişen bireylerin genel aidiyet duygusu, koşulsuz kendini kabul ve iyi oluş düzeyleri anlamlı şekilde daha yüksek, çocukluk travma düzeyleri ise daha düşük bulunmuştur. Aşırı hoşgörölü tutum da baskıcı ve ilgisiz tutuma kıyasla daha olumlu sonuçlanmıştır

Güneşer (2022), ailede mahremiyet ile genel aidiyet arasındaki ilişkisini incelediği araştırmaya;18 yaş üzerindeki evli olan, 207'si kadın, 105'i erkek olmak üzere 312 kişilik çalışma grubundan oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Ailede Mahremiyet Ölçeği ve Genel Aidiyet Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlarına göre genel aidiyet ile ailede mahremiyet arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılardan Üniversite eğitim seviyesinde olanların genel aidiyeti üniversite üstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu ve evlilik süresi arttıkça aidiyetin de arttığı bulunmuştur. Ailenin sosyoekonomik gelir düzeyine ve cinsiyet yönüyle bakıldığında genel aidiyet duygusunda fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aydoğdu ve diğerleri (2022) çalışmalarında travma geçmiş olan bireylerde aidiyet duygusu ile psikolojik dayanıklılık arasındaki genel ilişkiyi incelemişlerdir. Katılımcılar en az bir travmatik olay yaşamış üniversite öğrencileri olup yaşları 17 ile 35 arasındadır. Veri toplanırken Genel Aidiyet Ölçeği, Tükenmişlik Ölçeği ve Yetişkinler İçin Dayanıklılık Ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlara göre genel aidiyet duygusu ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir pozitif ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlara göre aidiyet duygusu yükseldikçe; bireylerin travmatik olaylara karşı psikolojik dayanıklılık geliştirme olasılığı daha arttığı ortaya çıkmıştır. Diğer yandan bireylerin aidiyet duygusu azaldıkça, bireyler olumsuz deneyimler karşısında daha az psikolojik dayanıklılık gösterme eğilimde oldukları sonucuna varılmıştır.

Çakır ve Yavuz Güler (2020), çalışmasında gerçek ve psikolojik doğum sırasının aidiyet ile ilişkisini kapsamlı bir şekilde incelemiştir. Çalışma 18-73 yaş arası katılımcılardan oluşup bu katılımcılardan 261'i kadın, 142'si erkek olmak üzere 403 bireyden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla; Kişisel Bilgi Formu, Genel Öz Anlayış Ölçeği, Aidiyet Ölçeği, White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri ve Heartland Affetme Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya göre gerçek doğum sırasının bireylerin aidiyet hislerini belirlemede önemli bir etkisi olmadığı; ancak psikolojik

doğum sırasının etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Veriler incelendiğinde, aile desteği, arkadaş kabulü ve sosyal güven ölçeklerinden elde edilen puanlar karşılaştırıldığında en yüksek değer; doğum sıralamasına göre büyük çocuklara ait olduğu bulunmuştur. Aynı araştırmada ortanca çocukların ise, aile desteği veya arkadaş kabulü gibi alanlarda anlamlı derecede düşük puan aldığı görülmektedir. Gerçek ve psikolojik doğum sıralamasına bakıldığında büyük ve küçük çocuklar daha yüksek genel aidiyet puanlarına sahip olma eğiliminde olduğu tespit edilmiştir. Yine araştırma sonuçlarına göre bireylerin sahip olduğu dışa dönüklük ve kabul edilebilirlik özelliklerinin yüksek olması aidiyet duygusunun daha iyi tatmin olmasıyla ilişkili olduğu belirtilmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda baktığımızda küçük çocukların dışa dönüklük, sempatiklik ve kabul edilebilirlik özelliklerine sahip olmasından kaynaklı daha yüksek aidiyet duygusu yaşamaktadırlar. Tek çocuklar ise, diğer doğum sırası pozisyonlarına kıyasla grup aidiyeti ihtiyacını en düşük düzeyde hisseden grubu oluşturmaktadır. Tek çocuklarda bencillik eğilimi yüksek olması, abartılı mükemmeliyetçilik gibi özelliklerinden dolayı gruplar tarafından uyuşması zor, uyumsuz kişiler kabul görüldüğünden kaynaklı düşük aidiyet duygusu yaşamaktadırlar. Bu araştırma sonuçlarına göre özetle ortanca ve tek çocukların nispeten daha düşük aidiyet duygusuna sahip oldukları, buna karşılık ailenin büyük ve küçük çocuklarının ise daha güçlü bir aidiyet hissi yaşadıkları görülmüştür.

Büyükalim (2020), tarafında yapılan araştırmada üniversitelerde öğrenim gören 390 kız ve 121 erkek olmak üzere 511 öğrencinin katılımıyla üniversite öğrencilerinin genel aidiyet duygusu, nomofobi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmada veri toplamak amacıyla Genel Aidiyet Ölçeği, Nomofobi Ve Yaşam Doyumu Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin cinsiyetleri genel aidiyet duyguları üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmazken, romantik bir ilişkiye sahip olmak genel aidiyet düzeyini olumlu yönde etkilemektedir. Ailelerin çocuk yetiştirme tutumları da genel aidiyet üzerinde etkili olmaktadır; demokratik tutum sahibi ailelerin çocuklarının genel aidiyet düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte, anne-baba birliktelik durumu, eğitim seviyeleri, sosyal destek, kardeş sayısı ve sınıf düzeyi gibi faktörlerin genel aidiyet üzerinde anlamlı bir etkisi tespit edilmemiştir. Ayrıca öğrencilerin genel aidiyet düzeyleri ile nomofobi ve yaşam doyumu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durumda, genel aidiyet duygusu yüksek olan öğrencilerin nomofobiye daha az yaşamakta ve yaşamdan duydukları memnuniyetin daha fazla olduğunu bulunmuştur.

Ak ve diğerkleri (2019), akıllı telefon bağımlılığı, genel aidiyet ve mutluluk arasındaki ilişkilerini inceleyen bir araştırma yapmıştır. Yapılan araştırmanın çalışma grubunu farklı bölümlerde öğrenim gören toplam 312 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler; Genel Aidiyet Ölçeği, Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu, Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu kullanılarak toplanmıştır. Akıllı telefon bağımlılığı ve aidiyet ilişkisi karşımıza iki şekilde çıkmaktadır. Birincisi akıllı telefon aracılığıyla sosyal medya kullanılan birey; bu platformlarından yaptığı paylaşımlar aidiyet duygusu konusunda önemli rol oynamaktadır. Araştırmadan edilen sonuçlara göre sosyal medya, bireye kabul edilme duygusu yaşatarak ait olma ihtiyacının karşılamasında etkili olabilmektedir. İkincisi; reddedilme veya dışlanma gibi olumsuz deneyimler yaşayan kişiler, bu duygularla başa çıkıp aidiyet ihtiyacını karşılamak için sanal platformlara yönelebilmekte ve burada geliştirdikleri kabul sayesinde akıllı telefonda geçirilen süre artabilmektedir. Dolayısıyla, aidiyet duygusu ile akıllı telefon bağımlılığı arasında karmaşık bir ilişki bulunmaktadır. Birey sosyal platformlarda aktifliği sonucunda geliştirildiği kabul sayesinde veya birey reddedilme/dışlanma gibi olumsuz deneyimlerden kaynaklı kaçış olarak kullandığı akıllı telefon; aidiyet ihtiyacını karşılamada etkili olmaktadır. Aynı araştırmada genel aidiyet ve mutluluk arasındaki ilişkiyi bakıldığında; kabul edilme boyutu ile mutlulukla pozitif yönde, reddedilmenin ise negatif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Diğer yandan reddedilme düzeyi yüksek bireylerin aidiyet ihtiyaçlarının karşılanamaması nedeniyle anlamlı derecede düşük mutluluk seviyelerine sahip olduğunu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sosyal kabulün psikolojik iyi oluş üzerindeki koruyucu rolü olduğu bulunmuştur.

Büyükcebeci ve Yılmaz (2019), aidiyet ile mental iyi oluş arasındaki ilişkide çocukluk dönemi mutluluk ve huzur anılarının aracı rolünü inceleyen bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya 25 ile 32 arasında değişen 396 katılımcıya Mutluluk-Huzur Anıları Ölçeği, Genel Aidiyet Ölçeği ve Mental İyi Oluş Ölçekleri uygulanmıştır. Araştırmada, çocukluk dönemi mutluluk ve huzur anıları ile aidiyet arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına dayanarak; aidiyetin kaynağı çocukluk dönemi, aidiyetin sonucu mental iyi oluşa bağlılık gösterdiği bulunmuştur.

Kıvılcım (2019), araştırmasında sosyal görünüş kaygısı ile sosyal duygusal yalnızlığın genel aidiyet üzerindeki biçimlendirici rolüne incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubu 197 kadın ve 119 erkek olmak üzere toplam 316 yetişkin birey oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği, Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği ve Genel Aidiyet Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre genel aidiyetin sosyal görünüş kaygısı ve sosyal duygusal yalnızlık arasındaki ilişkide biçimlendirici bir rolü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Demirtaş ve diğerleri (2017), yaptıkları çalışmada ergenlerde genel aidiyet ve temel psikolojik ihtiyaçların benlik saygısı üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Çalışma grubunu, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan bir ildeki çeşitli liselerde öğrenim gören 102 erkek ve 161 kız olmak üzere toplam 263 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplamada Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği, Genel Aidiyet Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. Bu çalışma verilerine göre genel aidiyet, temel psikolojik ihtiyaçlar ve benlik saygısı arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Ayrıca aidiyet ile temel psikolojik ihtiyaçların güçlü ilişkisi sonucunda anlamlı birer yordayıcılar olduğu sonucuna varılmıştır.

Cockshaw ve arkadaşları (2012), araştırmalarında farklı aidiyet türlerinin özellikle genel aidiyet ve iş yeri aidiyet ile depresif semptomlar arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Alanyazında aidiyet duygusu ile depresif semptomlar arasında güçlü bir ilişki olduğunu bilinmektedir. Katılımcı sayısı 369 idi ve bunların %72,4'ü kadındı. Ortalama yaş 40,2'dir. Görev süresileri; %83,2'si kalıcı veya uzun vadeli olarak çalışırken, kalan %16,8'i geçici, kısa vadeli olarak çalışmaktadır. Veri toplarken Aidiyet duygusu ölçeği, depresyon kaygı stres ölçeği, örgütsel üyelik psikolojik duygusu ölçekleri kullanılmıştır. Araştırma bulguları aidiyetin insan psikolojisi için temel bir ihtiyaç olduğunu ve aidiyet eksikliğinin depresyonla ilişkili olduğunu öne süren teorileri destekler nitelikte çıkmıştır. Araştırmanın sonucuna göre farklı aidiyet türlerinin (özellikle genel ve işyeri aidiyeti) depresif belirtilerle güçlü bir ilişkisi olduğunu ortaya çıkmıştır. Sonuçlara göre bireyin bir gruba ait hissetmesine bağlı olarak gelişen aidiyet duygusu; depresyonun önlenmesi ve tedavisinde önemli rol oynamaktadır.

Kılıç ve Öksüz (2010), üniversite öğrencilerinin yetersizlik duygusu ile genel aidiyet düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmek üzere bir araştırma yapmışlardır.

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 Eğitim öğretim yılında farklı üniversitelerde öğrenim gören 326 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, Genel Aidiyet Ölçeği ve Yetersizlik Duygusu Ölçeği ile elde edilmiştir. Genel aidiyet ölçeği puanlarıyla yapılan analizler sonucunda genel aidiyet puanlarının cinsiyete, sınıf düzeyi ve algılanan sosyoekonomik düzeye göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Genel aidiyet ile yetersizlik duygusu arasında negatif yönde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Yapılan araştırmalar, aidiyet duygusunun bireylerin yaşam kalitesini ve psikolojik sağlığını önemli ölçüde etkileyen çok boyutlu bir kavram olduğunu göstermektedir. Aidiyet duygusu bireylerin psikolojik iyi oluşu, mutluluk düzeyleri, psikolojik dayanıklılık ve hatta depresif semptomlar üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Aidiyet, hem aile içindeki doğum sırası gibi faktörlerle hem de sosyal medya kullanımı, çocukluk anıları, sosyalleşme alanları ve travmatik deneyimler gibi çeşitli yaşam deneyimleriyle şekillenebilmektedir. Ayrıca, aidiyet duygusunun güçlü olduğu bireylerin psikolojik olarak daha dayanıklı, mutlu ve benlik saygısı yüksek olduğu, buna karşılık aidiyet eksikliğinin depresyon gibi olumsuz sonuçlarla ilişkili olabileceği belirtilmektedir. Sonuç olarak, aidiyet duygusu, bireylerin hem kişisel hem de sosyal yaşamlarında temel bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmakta ve bu duygunun güçlendirilmesi, bireylerin genel psikolojik sağlığı için önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye’de yapılan araştırmalara bakıldığında aidiyetle ilgili çalışmalar daha çok aidiyetin diğer (aile aidiyeti, mesleki aidiyet, okul aidiyeti vb.) türleriyle ilgili yapılmış genel aidiyetle ilgili çalışmalar oldukça sınırlıdır. Yurt dışında beliren yetişkinlerde genel aidiyet çalışmalarına daha çok görülmektedir.

2.3. Kültür Tanımı

Geniş anlam yelpazesine sahip olan "Kültür" kelimesi, Latince "colere" fiilinden türeyen "cultura"dan gelmektedir. Etimolojik olarak toprağı işleme, özen gösterme, onarma ve inşa etme gibi anlamlar taşır (Aslan, 2007: 94). Kültür kavramı, zamanla insanı, doğayı ve toplumu şekillendiren; değerler, inançlar, sanat ve dil gibi maddi ve manevi unsurları içeren geniş bir anlama ulaşmıştır. Toplumların kimliğini oluşturan temel bir unsur olarak kültür, insanlığın ortak mirasını ve çeşitliliğini yansıtmaktadır.

Antik düşüncede kültür kavramını ilk kez Antik Romalı hatip ve filozof Mark Tullius Cicero (M.Ö. 45) insanın gelişimini, eğitimi ve aklın işlenmesini kapsayacak şekilde genişleterek kullanmıştır. Bu yaklaşım, kültürün modern kullanımının da temel oluşturmaktadır (Işgın, 2019).

Kültür kavramı antropoloji, sosyoloji, psikoloji, tarih gibi birçok disiplin tarafından incelenmektedir. Kültür, özellikle sosyal bilimlerin her alanında üzerinde yoğunlaşan, tanımlanmaya ve tartışılmaya devam eden temel bir kavramdır. Toplum ve insanı ilgilendiren hemen hemen her konunun kültürle doğrudan veya dolaylı ilişkili olması, bu kavramın sosyal bilimlerde merkezi bir yer edinmesinde etkili olmuştur. Kültürün, çok boyutlu yapısı nedeniyle, her disiplinin perspektifine göre farklı tanımlamalar yapılmıştır ve kültürün ortak bir tanımı mümkün olamamaktadır. Her disiplin tarafından kültürün farklı tanımlanması yapılmaktadır (Hofstede, G., 1980).

Antropologlar tarafından kültür kavramı uzun yıllar araştırılmıştır ve kültürün bilinen 164 farklı şekilde tanımlanması yapıldığı bilinmektedir (Kroeber ve Kluckhohn, 1952). Antropolojide kültür kavramı 19. yüzyılda önem kazanmaya başlamış ve insanı anlamak için kültürü anlamak temel hale gelmiştir. Bunun sonucunda kültürel antropoloji bir alt disiplin olarak ortaya çıkmıştır (Karaaslan, 2024). Dünyanın ilk antropologlarından olan Edward Taylor Tylor, 1871'de kültür kavramını bilimsel bir zemine oturtmak amacıyla yaptığı tanımda, kültürün *"insanoğlunun toplumun bir üyesi olarak edindiği ahlak, inançlar, bilgi, sanat, gelenekler gibi alışkanlıkları ve becerilerini kapsayan bir bütün"* olduğunu belirtmiştir. Antropolog Malinowski'ye (2016) göre kültür; bireylerin ihtiyaçlarının doğrudan ve dolaylı olarak giderilmesinde kullanılan gelenek-görenekler, araç-gereçler ve bedensel veya zihinsel süreçlerin tamamını kapsadığını ifade etmiştir.

İlk dönem klasik sosyologları (Comte, Durkheim, Marx) kültür kavramını doğrudan incelememiş, daha çok toplum üzerine yoğunlaşmışlardır. Alman Sosyolojisi'nin kurucularından biri olan sosyolog Simmel (1911), kültürü bağımsız bir şekilde ele alan ve kültür sosyolojisinin temellerini atan ilk düşünürlerden olmuştur. Kültürü, tin (ruh) ile özne arasındaki yabancılaşma sürecinin bir trajedisi olarak değerlendirilmektedir. Kültürü, öznelere gelişimini engelleyen ve kendi başına ilerleyen bir süreç olarak ele alınmıştır.

Kültür; bireylerin düşünce, duygu ve davranışlarını şekillenmesinde oldukça etkilidir bu sebeple psikolojik araştırmalarda, insan davranışlarını anlamak kültürün yeri için oldukça önemsenmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010). Psikologlar arasında da kültürünü tanımlanması için ortak bir tanım yoktur ancak 2005 yılında kültürler arası Psikologlar

tarafından kültür kavramı internet ortamında tartışmaya açılmıştır ve bu tartışma halen sürmektedir. Tartışmalar sonucunda yapılan tanımların kesiştiği nokta kültürün çok kapsayıcı geniş yapıda olmasıdır. Kültür kavramını; *"öğrenilmiş davranışların bir bütün olarak nesilden nesle aktarılması", "kendini oluşturan parçaları üzerinde kapsamlı bir etkiye sahip olan bir üst düzen", "birbirleriyle ilişki içinde ve birbirlerine karmaşık bir biçimde bağlı parçalardan oluşmuş sistem" "aklın zihinsel açıdan programlanması veya yazılımı."* *"Geleneksel fikirler ve bunlara bağlı olan değerler", "paylaşılan semboller ve anlamlar", "bir grubun davranışlarında önceden tahmin edilebilir ve belirli farklılıklara yol açan deneyimler", "paylaşılan öğrenilmiş davranışlar ve yaşam etkinlik alanlarından sosyal olarak aktarılan anlamlar", "davranışları bir sisteme oturtan fikir, uygulama, norm ve anlamlar bütünü"* şeklinde tanımlamalar yapılmıştır (Kağıtçıbaşı. 1995).

Psikoloji alanında kültür kavramı, genellikle Herskovits'in (1948) tanımıyla kabul görmüştür. Bu tanım, kültürü hem "fiziksel kültür" (insanlar tarafından yaratılan somut unsurlar) hem de "öznel kültür" (insan tarafından yapılmış olana verilen öznel tepkileri) (Triandis, 1980) olarak iki boyutta ele almakta ve kültürü "çevrenin insan yapısı olan parçası" olarak tanımlamaktadır (Kağıtçıbaşı. 1995).

Son zamanlarda ise kültür ile ilgili çalışmalar sürmüş ve farklı tanımlamalar yapılmaya devam edilmiştir. Baumaister (2005) göre, kültür insanların beraber yaşamalarına ve ihtiyaçlarını giderilmesine olanak sağlayan bilgi temelli bir oluşum olarak açıklamıştır. Matsumoto ve Juang (2016) kültürü; paylaşılan, ihtiyaçları karşılayan, anlam ve bilgi sunan bir olgu olduğunu vurgulamışlardır. Bir grubun paylaştığı ve o gruba özgü tutumlar ve değerlerin nesilden nesile aktarılması olarak tanımlamışlardır.

Kültür ve psikoloji arasındaki ilişkiye baktığımızda karşımıza iki kavram çıkmaktadır bunlar; kültürel psikoloji ve kültürler arası psikolojidir. kağıtçıbaşı'na (2010) göre kültürel psikoloji, tek bir kültürün içindeki psikolojik süreçlere odaklanırken, kültürlerarası psikoloji ise en az iki kültürü karşılaştırmalı olarak incelemektedir. kültürel psikolojiden farkı, kültürler arası karşılaştırma yapmasıdır. Amaç, evrensel ve kültüre özgü psikolojik süreçleri anlamaktır. Kültür; psikolojik analizlere dâhil edildiğinde çok yönlü yapısı nedeniyle bir kullanılması güçtür (Van de Vijver ve Hutschemaekers, 1990). Psikoloji, kültürü daha küçük parçalara ayırarak incelemekte ve kültürel psikoloji, insan davranışlarını kültürel bağlamda anlamayı hedeflemektedir (Kağıtçıbaşı. 1995).

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) 1982 Dünya Kültür Politikaları Konferansı'nda en kapsayıcı haliyle kültürü, bir toplumu ya da toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, duygusal ve zihinsel özelliklerin birleşimi olduğunu ifade edilmiştir. Bununla beraber kültürün sadece edebiyattan ve bilim ibaret olmadığını insanların temel haklarını, geleneklerini ve inançlarını ve değer yargılarını kapsayan bir olgu olarak açıklamışlardır (UNESCO, 1982).

Sonuç olarak kültürü bireylerin ihtiyaçlarını karşılama ve yaşamlarını sürdürme biçimlerinin bütünü olarak tanımlar. İnsan yaşamıyla alakalı olup evrensel nitelikte olan kültür kavramı, sürekli değişen ve gelişen dinamik bir süreci kapsar. Bununla beraber her kültür tanımında kültürün farklı yönlerine vurgu yapılmıştır bu yönü çok zengin anlam yelpazesine sahiptir olduğunu göstermektedir.

2.3.1. Bireycilik ve toplulukçuluk (Individualism-Collectivism)

Toplumların sınıflandırılması geçmişten günümüze değişiklik göstererek gelmiştir. İlk dönem bilimsel temelli çalışmalardan yaygın olarak avcı-toplayıcı, göçebe-yerleşik hayat gibi sınıflandırılmalar yapılmıştır. Daha sonra gelişen araştırmalar sonucunda günümüze doğru bireycilik-toplulukçuluk şeklinde gruplandırılmış ve bu konuda ilk incelemeler sosyoloji ve antropoloji alanlarında yapıldığı bilinmektedir (Hofstede, 1980).

Modern öncesi toplumlarda, insanlar bağımsız değil kolektif bir şekilde yaşamakta ve rollerle toplumsal statüler kişiyi şekillendirmiştir (Sampson, 1989). Avrupa ve Kuzey Amerika'da bireycilik çağıyla birlikte, birey bağımsız ve meşru olan varlık haline geldi. 20.yüzyılın ortalarında sosyoloji ve antropoloji bireycilik-toplulukçuluk ayrımını Bu Parsons'ın (1951) "benliğe yönelme" (self-orientation) ve "topluluğa yönelme" (collectivity-orientation) kavramlarıyla, Kluckhohn ve Strodtbeck'in (1961) "özel çıkarları arayış" (individual interests) ve "topluluğun ortak çıkarlarını arayış" (communal interests) şeklinde yapmıştır. Sosyal bilimlerde Tönnies'in (1957) Gemeinschaft (cemaat) ve Gesellschaft (cemiyet) ayrımı bu tartışmanın en bilinen öncüllerinden biridir.

Bireycilik, batı dünyasını diğer kültürlerden ayırmıştır ve Antik Yunan ile Ortaçağ Avrupasına kadar uzanan bir geçmişiyle Avrupa'nın sosyal ve düşünce tarihini derinden etkilemiştir. Ayrıca Kuzey Amerika'da sanayi öncesi döneme kadar giden izleri bulunmuştur (Kağıtçıbaşı, 1990, 1997a). Tüm gelişim teorileri tarafından insanların

normal gelişimini bireyselleşme üzerine ilerlediğini kabul eder. Bir başka ifadeyle çocukluktan yetişkinliğe kadar olan süreçte bağımlılıktan bağımsızlığa doğru ilerleyen bir gelişim vurgulamaktadır (Dwairy, 2021). Tüm kuramsal tarafından bireylerin bağımlılıktan bağımsızlığa doğru gelişim gösterdiği kabul edilse de, bu süreç kültürel bağlama göre değişim gösterebilmektedir. Bu teoriler Batı'da geliştiği için bireyci kültür bakış açısıyla oluşturulduğundan toplulukçu kültürlerde tam olarak geçerli olmayabilir. Markus ve Kitayama (1998) batı teorilerinin toplulukçu kültürlerde aynı geçerliliğe sahip olmadığı görüşündedir.

Toplulukçu kültürlerde bireyselleşme sınırlıdır ve kişilerin davranışlarının şekillenmesinde kişilikten çok toplumsal normlar, ailevi otorite ve kültürel değerler etkilidir. Örneğin araştırmalar, toplulukçu kültürlerde ergenlik döneminin Batı'daki gibi çatışmalı bir dönem olmadığını, gençlerin kültürel beklentilere uyumlandığı ve aileleriyle karşılıklı ilişkilerinden memnun olduğunu göstermiştir. Mesela Arap gençleri üzerine yapılan bir çalışmada çoğu gencin ebeveynleri tarafından yapılan yönlendirmelerini benimsediği ortaya konmuştur (Dwairy, 2021).

Batı toplumlarında bireyselleşmenin gelişiminin daha hızlı olmasının bir nedeni aile bağımlılığından sıyrılıp devletle ilişki kurulmasıdır. Devlet bireylerin ihtiyaçları karşılarken, birey çalışıp yasalara uyumlanmıştır. Ancak, Afrika, Asya ve Latin Amerika gibi toplulukçu kültürlerde aile, bireyin temel ihtiyaçlarını karşılamaya devam etmekte ve devlet desteğinin yetersizliği nedeniyle bireyin aileye bağımlılığı sürmektedir. Bu nedenle, toplulukçu kültürlerde bireyselleşmeyi toplumsal düzeni tehdit ettiği için engellenir ve toplumsal düzeni korumaya yönelik sosyal normlar ön planda tutulur (Dwairy, 2021). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin aksine, kolektif toplumlarda öz saygı ve kendini gerçekleştirme genellikle göz ardı edilir; sosyal onay ve aile beklentileri önceliklidir.

Özellikle 1980'lerden beri bireycilik-toplulukçuluk alanında kapsamlı çalışmalar yapılmıştır. Kağıtçıbaşı (1994) 1980'leri Kültürlerarası psikolojide Bireycilik-Toplulukçuluk on yılı denebileceğini belirtmiştir. İlk başta sosyoloji ve antropolojide kullanılan bireycilik-toplulukçuluk kavramı 1980'li yıllarda Hofstede tarafından "kültürel sonuçlar" kitabı ile psikolojiye kazandırılmıştır.

Hollandalı sosyal psikolog Geert Hofstede tarafından geliştirilen kültürel boyutlar teorisi, kültürel farklılıkların anlaşılması için kullanılan en yaygın ve etkili olan modellerden biridir. Hollandalı araştırmacı araştırmasını, Türkiye'nin de içinde yer aldığı ilk çalışmasını 1967-1973 yılları arasında yapmıştır (geert-hofstede.com). Başlangıçta

40 olan sonraki yıllarda ise (Hofstede, 2010) 76'ya çıkarılan ülke sayısı ile bu çalışma, en büyük çaplı çalışma olduğunu belirtmektedir. Hofstede, 160.000'den fazla IBM (Uluslararası İş makineleri) çalışanı üzerinden araştırmasını yürütmüş ve araştırma sonucunda kültürel farklılıklara ilişkin olarak açıklanan dört boyut belirlemiştir ancak daha sonra bu boyutlara yenilerini eklemiştir (Hofstede, 1980). Bireycilik- Toplulukçuluk boyutları Hofstede'in boyutlardan ilkidir. (Çataloğlu, 2018) Özellikle Hofstede'nin ve Triandis çalışmaları bu iki kavramın ciddi bir önem kazanmasında katkıda bulunmuşlardır.

“Bireycilik, bireyler arasındaki bağların gevşek olduğu toplumlarla ilgilidir: Herkesin kendisine, ya da en yakın ailesine bakması beklenir. Bunun zıddı olarak kolektivizm ise, doğumdan itibaren insanların güçlü, uyumlu gruplar halinde bütünleşik olmuş toplumlarla ilgilidir; bu topluluklar, insanların yaşamı boyunca onları sorgu ve sual etmeden sadakat ve bağlılık karşılığında korumaya devam eder” (Hofstede ve Minkov, 2010: s.92).

Günümüzde yapılan birçok çalışmada, kültürün özellikleri bireycilik-toplulukçuluk eksenini kullanarak inceleme yapılmaktadır. Hofstede (1980) ve Triandis'in (1995) yapmış olduğu çalışmalar bireycilik ve toplulukçuluk özelliklerinin kavramsallaştırılmasında önemli ölçüde etkili olmuştur. Hofstede ve Triandis'in bireycilik ve toplulukçuluk özelliklerini sınıflandırmalarında farklılık bulunmaktadır. Hofstede, bireycilik ve toplulukçuluk ayrımını ülke veya kültür ölçüsünde Triandis ise bu kavramları bireysel düzeyde analiz etmiştir ve aynı kültür içinde yaşayan kişilerin farklı bireycilik ve toplulukçuluk eğilimlerine gösterebileceğini vurgulamıştır (Triandis, 2004). Bu yaklaşım kültür içi çeşitliliğinin anlaşılmasında önemli bir katkı sunmaktadır.

Bireycilik ve toplulukçuluk; bir gruptaki bireylerin diğer grup üyelerine karşı davranış biçimleri ve öncelikleriyle ilişkilidir. Bireyci toplumlarda birey; bağımsızlığına, özerkliğine, kişisel hedeflerine ve başarılarına öncelik vermektedir. Toplulukçu toplumlarda ise gruba karşı bir sorumluluk, grup içi uyum ve işbirliği gibi grup çıkarlarına öncelik veren kültürel yönelimdir. Triandis, bireycilik-toplulukçuluk değişkeninin kültürel değişkenler arasında en önemlisi olduğu ileri sürmektedir (Triandis, 1995).

Hofstede, (2001) bir ülkeyi bireyci-toplulukçu diye sınıflandırma yaparken neredeyse kesinliğinden emin olduğu iki temel unsurdan söz etmektedir. Birincisi ülkenin ekonomik refah düzeyi önemlidir buna bağlı olarak her zaman doğrusal olmasa da ekonomik düzeyi yüksek ülkeler ile yüksek bireycilik arasında ilişki vardır. İkincisi coğrafi konum gelmektedir bu doğrultuda mutlak bir ilişki olmasa da ülkelerin ekvator

çizgisine yakınlıkları ile düşük bireycilik arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Hofstede ve diğerleri (2010) bunun da istisnaları olduğunu belirtmektedirler. Örneğin İngiltere, Hollanda ve İskoçya gibi Kuzey Avrupa ülkeleri, vatandaşlarının tarımla uğraştığı kırsal yaşam sürdürdüğü yüzyıllar öncesinde bile bireyci değerlerin yüksek olduğu bilinmektedir. Ya da gelişmiş ekonomilerine rağmen Japonya, Güney Kore, Tayvan gibi bazı Doğu Asya ülkelerinde güçlü toplulukçu kültürel değerlerine sahip olması da bu istisnalara örnek gösterilebilir.

Hofstede'nin araştırmalarına göre ortaya çıkan sonuçlardan biri de Batı kültürü ile yetişmiş kişilerin bireycilik değerlerinin daha yüksek olurken Doğu kültüründeki bireylerinde daha toplulukçu özellikler gösterdiği yönündedir. (Acartürk, 2016 Kağıtbaşı,1995)

Aşağıda bireyci ve toplulukçu kültürlerin özellikleri karşılaştırmalı olarak ayrıntılı bir şekilde incelenmiş hali bulunmaktadır.

- Bireyci kültürlerde, bireyler arasındaki bağlar sıkı değildir birey kendisine ve ailesine karşı sorumluluk hisseder. Kişiler bağlı olduğu grubun normlarından çok bireyselliği ön planda tutarak önceliği bağımsızlığına, kendi başarılarına verirler (Hofstede, 1980). Toplulukçuluk kültürlerde ise bireysel davranışlar oldukça düşüktür. Bireyler önceliği kendilerine değil de bağlı oldukları grubu verirler; kendi davranışlarını grubun kurallarına göre şekillendirir ve ortak paydada buluşmayı hedeflerler (Mills & Clark, 1982). Toplulukçu kültürlerde bireyler kendilerini tanıtırken veya kimliklerini ifade ederken öncelikle ait oldukları grupları (aile, kavim, ulus vb.) vurgularlar (Kandemir, 2008).
- Bireyci toplumlarda herkesin birey olarak görülmesi, bireysel söz hakkının olması, özel hayatın gizliliğini olması gerektiğini ifade edilir. Toplulukçuluk kültürde ise gruba bağlılık güçlü hissedilir, bireyin tek başına karar alması yerine bağlı bulunduğu grubun normlarına göre karar gerektiği ve grubun hedeflerine ulaşmak için güçlerini birleştirip birlikte çalışmaları beklenilir (Hofstede, 2011, Markus ve Kitayama, 1991).
- Bireyciliğin baskın olduğu toplumlarda, bireyler genellikle sosyal çevreye karşı mesafeli ve sorunlarıyla tek başlarına mücadele etmek durumundadırlar. Bireyci kültürlerde kişisel sorumluluk ve bağımsızlık ön planda tutulduğundan, bireylerin kendi yeterliliklerini kazanmalarını gerektiği ve bunun sonucunda sorunlarını kendi başlarına problem

çözmeleri beklenilir. Toplulukçu kültürlerde ise yakınlık daha fazladır bu sebeple kişinin kendini toplumda yalnız hissetme oranının da azaldığı düşünülmektedir (Acartürk, 2016).

- Bireyci toplumlarda güç figürü olan otoriteye bağlılıkları çok zayıftır diğer yandan toplulukçu kültürlerde ise aile reislerinden başlayarak gruplarında bulunan güç figürlerine de bağlılık önemsenmektedir (Hofstede vd., 2010; Triandis & Gelfand, 1998).
- Bireyciliğin ön planda olduğu toplumlarda çoğunlukla çekirdek aile yapısı hâkimdir. Aileler çocuk eğitiminde güçlü bir "ben" bilinci, kendini ifade edebilme yetkinliği ve kendi ayakları üzerinde durabilme gibi bazı hususlar üzerine temellendirirler (Hofstede vd., 2010; Hofstede, 2001). Öte yandan toplulukçu toplumlarda geniş aileler çoğunluktadırlar. Aileler çocuklarını yetiştirirken "biz" bilincinin oluşmasını aşarlar. Çocuğun yeni fikirler üretmesi desteklenmez bağlı olduğu grubun dogmatik düşüncelerini benimsenmesi beklenir (Hofstede vd., 2010).
- Bireyci ve toplulukçu kültürler arasındaki farklarda birisi de utanma ve suçluluk duygularıyla ilgilidir. Bireyci kültürlerde kurallı yaşam kültürü daha yaygındır ve kurallar ihlal edildiğinde daha çok suçluluk duygusu yaşanmaktadır. Toplulukçu toplumlarda ise birey kural ihlal ettiğinde sosyal çevreye karşı sorumluluk duymasından kaynaklı utanma duygusu yaşamaktadır. Bu durum, Kohlberg'in ahlak gelişim teorisiyle de paralellik göstermektedir. Toplulukçu kültürde yaşanan utanma duygusu Kohlberg'in teorisine göre geleneksel dönemdeki kişiler arası uyum aşamasına denk gelir. Öte yandan bireyci kültürlerde yaşanan suçluluk duygusu ise gelenek sonrası dönemdeki sosyal sözleşme eğilimi aşamasına denk gelmektedir. Buna göre bireyci toplumlarda bireysel içsel muhakeme ve yasalar, toplulukçu kültürlerde ise grup onayı ön plana çıkmaktadır (Saylık, 2017).
- Bireyci ve toplulukçu kültürler, eş ve arkadaşlık seçimlerinde farklı yaklaşımlara sahiptirler. Bireyci kültürlerde önceden bir planlama yoktur ve ilişkiler zamanla gelişir Toplulukçu kültürlerde ise bu seçimler önceden kabul görmüş kriterler çerçevesinde yapılmaktadır. Bu doğrultuda seçimler toplulukçu kültürlerde gelenekler ve grup beklentisine göre şekillenirken bireyci kültürlerde ise kişisel tercihlere göre gelişim göstermektedir (Hofstede, 2005).

- Markus ve Kitayama'ya (1991) göre, bireyci kültürlerde bireyin içsel dünyasına odaklanarak düşünce ve duyguları ön planda tutulurken toplulukçu kültürlerde ise duyguların deneyimlenmesi ve ifade edilmesi başkalarının beklentileri doğrultusunda şekillenmektedir.
- Kültür, terapi süreçlerinde sorunların kaynağı ve tedavisi bakımından önemli bir rol olup oynamaktadır. Batılı psikoterapi yaklaşımları genellikle bireysel iç çatışmalara odaklanırken, toplulukçu kültürlerde psikolojik sıkıntılar daha çok aile ve toplumla olan ilişkilerindeki bozulmalarla bağlantılıdır. Farklılığa örnek olarak depresyon verilebilir. Batıda depresyon daha çok duygusal belirtilerle (anhedoni, üzüntü, suçluluk) görülürken, toplulukçu kültürlerde somatik şikayetler (fiziksel belirtiler) daha yaygındır. Klinik tabanlı terapi toplulukçu kültürlerde bireyler için yabancı gelebilmektedir. Bu nedenle, terapistlerin danışanların kültürel geçmişini ve aile dinamiklerini anlaması, terapi sürecinde bireysel iç çatışmalardan daha çok birey-aile ilişkilerine odaklanması önemsenmektedir ve terapötik ilişkinin başlangıcında daha samimi, esnek ve kültürel olarak duyarlı bir yaklaşım önerilmektedir. Örneğin şizofreni gibi bozukluklar toplulukçu kültürlerde sosyal veya ailevi ilişkiler sonucunda streslerle tetiklenen akut bir durum olarak ortaya çıkabilir ve hızlı bir iyileşme gösterebilmektedir. Toplulukçu kültürlerde batılı terapi teknikleri yerine, kültüre uygun yaklaşımlar (metaforlar, ritüeller, din, zihin-beden teknikleri) kullanılmalıdır. Toplulukçu kültürlerde din, birçok danışan için en iyi terapi yöntemi olarak görülmektedir (Dwairy, 2021).

Çiğdem Kağıtçıbaşı'nın bireyci ve toplulukçu kültürler üzerine yaptığı çalışmalar, kültürlerarası psikoloji alanında önemli bir yer tutmaktadır. Kağıtçıbaşı, batı merkezli psikoloji alanyazına bir doğu perspektifi kazandırmış ve bu alana önemli katkılar sağlamıştır. Kağıtçıbaşı'na göre Bireycilik ve Toplulukçuluk kavramları aşağıda yer almaktadır.

2.3.1.2. Kağıtçıbaşı'na göre bireycilik ve toplulukçuluk kavramları

Kağıtçıbaşı (1997) bireyci ve toplulukçuluğu normatif toplulukçuluk, normatif bireycilik, ilişkisel toplulukçuluk ve ilişkisel bireycilik olmak üzere dört alt grupta incelemiştir. Normatif bireycilik-toplulukçuluk daha çok toplumsal değerler, normlar ve kurallarla ilişkili olup İlişkisel bireycilik-toplulukçuluk ise çoğunlukla bireyin benlik algısı ve başkalarıyla olan ilişkileriyle ilgilidir.

Normatif toplulukçuluk; kişi bağlı olduğu grubun çıkarlarını kendi çıkarlarının önünde tutmasıdır. Bu durum geleneksel ve muhafazakâr değerlerle bağlantılıdır. Normatif bireycilik ise; kişinin özgürlüğü, kişisel menfaati ve haklarının ön planda tutmasıdır. Bu durum modernite, özerklik ve bireysel özgürlük gibi değerlerle ilişkilidir. İlişkisel toplulukçuluk; bireyin benliğinin özellikle aile ve topluluk gibi gruplarla kurduğu güçlü duygusal bağlar ve ilişkiler çerçevesinde şekillendiği kültür anlayışıdır. İlişkisel bireycilik; bireyin benliğinin bağımsız ve kendi kendine yeten bir şekilde oluşması ve tanımlanmasıdır.

2.3.1.3. Bireycilik ve toplulukçuluk kavramlarının alt boyutları

Triandis (1995), bireycilik-toplulukçuluk kültürel eğilimlerinin kavramsallaştırmasını dört evrensel boyutta ele almıştır. Bunlar; yatay toplulukçuluk, dikey toplulukçuluk, yatay bireycilik ve dikey bireyciliktir. Bireycilik ve toplulukçuluk kavramları, bu alt boyutları ile daha detaylı ve anlaşılır hale gelmektedir.

2.3.1.4. Yatay toplulukçuluk

Yatay toplulukçuluk, bireylerin grup içinde kendilerini eşit olarak gördükleri ve bireyler arasında hiyerarşik bir ilişkinin bulunmadığı bir sosyal yapıdır (Wasti & Erdil, 2007). Bireyler grup amaçlarını önceleyerek iş birliğinde bulur ve dayanışma anlayışı sahiptirler (Shavitt vd., 2010). Yatay toplulukçu kültürlerde sosyallik vurgusu yapılırken aynı zamanda kişinin özerkliğinin korunması kısıtlı da olsa önemli sayılmaktadır. Aynı zamanda bireylerin otorite karşısında kolay boyun eğmediği de bilinmektedir (Triandis & Gelfand, 1998; Singelis vd., 1995; Triandis, 1995). Yatay toplulukçuluk daha çok küçük ölçekli topluluklar, kooperatifler veya sivil toplum hareketlerinde görülmektedir. Ancak bazı ülkeler ve bölgeler, bu özellikleri ilke edinerek daha geniş ölçekte uygulamaya çalışmaktadırlar (Triandis, 1995).

2.3.1.5. Dikey toplulukçuluk

Dikey toplulukçuluk toplumlarda bireyler; gruplarının menfaatlerini kişisel hedeflerinin önünde tutmaktadır bununla beraber bireyler grubun çıkarları için fedakârlık gösterme eğilimindedirler. Bireylerin otorite karşısında uyumlu olması beklenmektedir. (Triandis & Gelfand, 1998). Grup içinde değil dış gruplarla rekabet vardır. Grup içinde bireyler tarafından kabul edilmiş eşitsizlik vardır bu durum sonucunda farklı kültürel

yapılara sahip bireylerden oluşan bir topluluk yapısını ortaya çıkarmaktadır (Singelis vd., 1995). Dikey toplulukçu toplumlara Güney Kore, Japonya, Hindistan örnek verilebilmektedir (Triandis, 1995).

2.3.1.6. Yatay bireycilik

Yatay bireyci toplumlarda; bireylerin bağımsızlık ve özgünlüklerinin önemsendiği bununla beraber daha eşitlikçi bir anlayışın hâkim olduğu sosyal yapıdır. Bu toplumlarda kişiler; statü kaygısı taşınmadan grupta bireylerle eşit haklara sahip olmaktadır (Shavitt vd., 2010). Bununla beraber bireyler tarafından özsaygıyı önemsemekte ve potansiyelini gerçekleştirme hedefindedir. Bu anlayışta bireyler gruptakilerden ayrı kişisel değer ve kimlik sahibi olmayı önemsemektedir (Chirkov vd., 2003). Yatay bireyci toplumlarda geleneksel hiyerarşik yapıların aksine, daha demokratik, eşitlikçi ve katılımcı bir toplumsal örgütlenme modelini savunmaktadır. Bu toplumlara iskandinav ülkeleri (İsveç, Norveç, Danimarka, Finlandiya, İzlanda) Avustralya ve Yeni Zelanda örnek verilebilir (Triandis, 1995).

2.3.1.7. Dikey bireycilik

Dikey bireyci toplumlarda rekabet olgusu kültürel yapının temel bir unsurudur (Singelis vd., 1995). Bu kültürde; bireysel başarı ve statü elde etme odaklanma rekabetçi sosyal ortamın temelini oluşturmaktadır. Bu toplumlarda kişiler kendilerini diğerleriyle eşit görmemektedir bunun sonucunda güç ve başarı yoluyla kendini diğerlerinden ayırmak, ön plana çıkma eğilimi göstermektedirler (Shavitt vd., 2010). Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri, bireysel dikey toplumlara örneklerdir (Triandis, 1995).

Özetleyecek olursak, Yatay bireyci toplumlarda, bireylerin özgünlükleri esastır ve eşitlik önemlidir. Dikey bireyci kültürlerde özgün olma önemlidir, ancak eşitsizlik vardır rekabet yoluyla başarı çok önemsenmektedir. Yatay toplulukçu kültürlerde eşitlik ilke edinilmiştir ve bireyler toplumla özdeşim kurmuştur. Dikey toplulukçu kültürlerde ise kabul edilmiş eşitsizlik, hiyerarşi ve otorite vardır (Wasti & Erdil, 2007).

2.3.1.8. Türk toplumu bireyci/ toplulukçu bağlamında kültürel yapısı

Türkiye, bünyesinde çeşitli etnik grupları ve bölgesel farklılıkları barındıran; hem doğu hem de batı kültürlerinin etkisinde olan, bu nedenle de değer, tutum ve yaşam tarzlarında belirgin farklılıklar gösteren dinamik bir ülke olarak değerlendirilmektedir.

Ancak 1950'lerden itibaren doğudan batıya artan göçle birlikte bu farklılıklar azalmaktadır (Mocan Aydın, 2000).

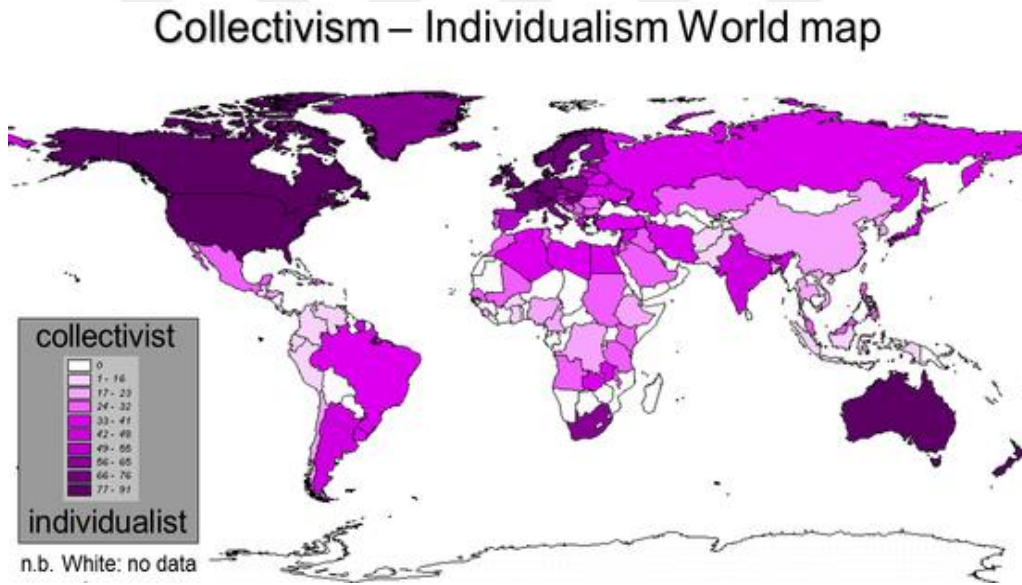
Türkiye ile ilgili yapılan son çalışmalarda, toplumun geleneksel toplulukçu değerlerden modern bireyci değerlere doğru "geçiş toplumu" olarak değerlendirilen bir ülke konumundadır. Yakın geçmiş tarihten itibaren Türkiye'nin hedefi batılılaşma olup modern değerler genellikle merkezden topluma aktarılmış (Dede, 2015). Türkiye'nin geçiş toplumu olarak değerlendirilmesinde özellikle ekonomi, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler ve küresel etkiler; Türkiye'de kültürel değişimi hızlandırmıştır (Sayık, 2017).

Türk toplumunda "biz" algısı oldukça önemlidir ve insanlar aile, grup veya kurum gibi birbirine sadakatle bağlı gruplara aidiyet geliştirirler bu yönüyle Türkiye'de toplulukçu kültürel özelliklerin olduğu görülmektedir. Türk toplumu, toplulukçuluk ile bireycilik arasında bir denge kurmaya çalışırken, hala toplulukçu değerlere daha yakındır. Aile yapısı, ataerkil geniş aileden çekirdek aileye doğru evrilmeye devam etse de, çekirdek aileler bile geleneksel ve toplulukçu değerleri korumaya özen göstermektedir (Devlet Planlama Örgütü [DPT] Raporu, 1981). Türk toplumunun sevinç veya üzüntülü önemli günlerde sevdiklerinin yanında olma ya da salma, imece gibi sosyal yardımlaşma faaliyetleri; Türk toplumunun toplulukçu yapısını yansıtan önemli örneklerdir (Turan, 2023; Çarıkçı ve Koyuncu, 2010) Bununla beraber Türk kültüründe misafirperverlik, paylaşma, akrabalık ilişkilerinin sürdürülmesi ve çocuklara karşı koruyucu tutum gibi toplulukçu değerler korunmaya devam etmiştir. Ayrıca Türk aile yapısında, ebeveynlere duygusal bağımlılık erken yaşlardan itibaren teşvik edilir ve yaşlılıkta çocukların ebeveynlerine bakması beklenir (Kağıtçıbaşı, 1981).

Türkiye, toplulukçu bir kültürün özelliklerini taşımakla birlikte, son zamanlarda yapılan çalışmalar sonucunda Türk toplumunda toplulukçu kültürün yanında bireyci kültür yöneliminin olduğu da ortaya konulmuştur. Aycan ve Paşa (2003) hızlı kültürel değişim ve dönüşüm nedeniyle Türkiye'nin kültürel yapısının toplulukçu olmaktan çok daha bireyci bir yapıya evrildiğini savunmaktadırlar. Bu sonuçlar itibariyle Türk toplumunu basitçe toplulukçu veya bireyci olarak sınıflandırmak mümkün görünmemektedir. Bu durum hem toplumsal hem de aile dinamiklerinde köklü değişimlerin yaşandığını ve bu değişimlerin kalıcı etkiler yaşattığını göstermektedir (Göregenli, 1995; İmamoğlu, 1998; Karadayı, 1998). Medya, özellikle televizyon ve radyo, geleneksel yapıların değişiminde önemli bir rol oynamıştır. Kadınların toplumdaki rolü ise değişmekte, eğitimli kentli kadınlar daha bağımsız ve özerk bir konuma gelirken,

kırsal kesimdeki kadınlar geleneksel rolleri devam etmekle birlikte medyanın etkisiyle kırsal kesimde de değişimler olduğu gözlemlenmiştir.

Batılı psikoterapistlerin birçoğu terapinin nihai amacı olarak bağımsız kişilik gelişimini ortaya koymak olduğunu belirtmiştir (McFadden, 1996). Psikoterapi ve danışmanlık alanında, batı modellerinin bu terapötik hedefi tam uygulanabilir görülmemekte ve Türk kültürüne uyarlanması gerektiği düşünülmektedir. Türk toplumunun toplulukçu yapısı ve otoriteye bağımlılık eğilimi, terapötik süreçlerde daha didaktik ve otoriter bir yaklaşımın daha etkili olabileceğini düşündürmektedir. Frank'a (1998) göre din; dindar kültürlerde en büyük terapötik güç ve psikoterapide bir tür şifa ritüeli olarak tanımlanmıştır bu yönüyle Türk toplumunda yeri vardır. Ayrıca, terapötik süreçlere kültür olarak duyarlı olarak, Türk müziği, mizahı ve kültürel metaforlar gibi yerel unsurları dahil etmek önerilmektedir (Lewis, 1971).

Şekil 2.1

Kaynakça:<https://geerthofstede.com/culture-geert-hofstede-gert-jan-hofstede/6d-model-of-national-culture/> (23.01.22)

Hofstede'nin kültürel boyutlarına göre, Türk toplumu yüksek güç mesafesi, belirsizlikten kaçınma ve toplulukçu özellikler sergilemektedir (Pedersen & Ivey, 1993). Yapılan araştırmalar sonucunda Türk halkının büyük bir kısmı dışsal kontrol odaklarına (kader, şans vb.) inanma eğilimli olduğu ve toplumsal düzenin sağlanmasında otoriteye yüksek bağlılık gösterdiği ortaya çıkmıştır (Aydın, 1994; Da, 1991; Korkut, 1991; Lester, Castromayer & İçli, 1997).

Hofstede'in Türkiye'nin de araştırma kapsamında bulunduğu ilk çalışması 1967-1973 yılları arasında yapılmıştır (geert-hofstede.com). Hofstede'nin, kültürler hakkında önemli bilgiler sunan kültür boyutları araştırması; alanyazında etkili olan bir çalışma olarak kabul edilmektedir. Hofstede bu çalışmanın kültürel boyutları 0 ile 100 puan aralığında derecelendirerek ülkelerin puanlama konumunu belirlemiş ve birbirleriyle kıyaslama yapılmasını kolaylaştırmıştır. Hofstede'nin (1980) kültür boyutları çalışmasına göre Türkiye, bireycilik ölçeğinde 37 puan alarak toplulukçu kültürel yapıda olduğu ortaya çıkmıştır. Hofstede'nin çalışmasında Amerika 91 puanla en bireyci kültür olarak öne çıkmıştır. Pasifik Asya ülkeleri ve Latin Amerika toplulukçu puanı yüksek ülkeler olduğu belirlenirken Türkiye ise bu puanlamada Latin Amerika, Ortadoğu, Asya ve Afrika ülkeleri ile paralel bir konumda yer almıştır (Hofstede, 2010).

2.3.1.9. Bireycilik ve toplulukçuluk kültürler ile ilgili araştırmalar

Bu bölümde, aidiyet kavramına ilişkin alanyazında yer alan çalışmalara yakın tarihten başlanarak tarih sırasına göre yer verilmiştir.

Elmas ve Sunal (2024) çalışmalarında kültürel yönelimlerin kendini ayarlama ve otantiklik ile ilişkisinde benlik bilinçliliğinin aracı rolünü incelemişlerdir. Çalışma grubu; 17-28 yaş aralığında olup 425 kadın ve 218'i erkek olmak üzere 643 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplanırken kişisel Bilgi Formu, Kısa Kendini Ayarlama Ölçeği, Otantiklik Ölçeği, Bireycilik Toplulukçuluk Ölçeği ve Benlik Bilinçliliği Ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlar, özel benlik bilinçliliğinin bireycilik ile otantiklik arasındaki ilişkide ve toplulukçuluk ve ilişkisel otantiklik arasındaki ilişkide aracı rolde olduğunu göstermiştir. Ayrıca aleni benlik bilinçliliğinin toplulukçuluk ile korumacı kendini ayarlama, kazanıcı kendini ayarlama ve otantiklik arasındaki ilişkilerde aracı rol üstlendiği görülmüştür.

Bianchi ve diğerleri (2023) tarafından yapılan bu araştırmada, genç yetişkinlerin COVID-19 önleme davranışlarını, bireycilik-toplulukçu kültürel eğilimleri ve pandemiye bağlı psikolojik sıkıntı ile COVID-19 korkularının aracı rolü çerçevesinde incelemişlerdir. Çalışma grubu, İtalya'da yaşayan 19-30 yaş aralığında ki (30 yaş ve altındaki gençler için aşilar hala mevcut değil) %79,7'si kadın olan 296 genç yetişkinden oluşmaktadır. Araştırma, İtalya'da COVID-19 pandeminin ikinci ve üçüncü dalgaları

sırasında Aralık 2020 ile Mayıs 2021 arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Veri toplama araçları olarak; Bireyci toplulukçu Ölçeği, Genel Sağlık Anketi ve COVID-19 Sonuçlarına İlişkin Korkulara yönelik anket kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre toplulukçu kültürel değerlere sahip bireylerin, COVID-19'a karşı daha fazla önleyici davranış sergilediği tespit edilmiştir. Diğer yandan, dikey bireyci eğilimde olan kişilerin daha az önleyici davranış sergilemiş ve daha fazla psikolojik sıkıntı yaşadığı bulunmuştur. Yatay bireycilik ise psikolojik sıkıntıyı azaltarak önleme davranışlarını dolaylı yoldan olumlu yönde olarak desteklemiştir. COVID-19 korkuları ve Psikolojik sıkıntı, bağlantı aracı değişkenler olarak ortaya çıkmıştır. Toplulukçu yönelimler COVID-19 korkularını artırırken psikolojik sıkıntıyı azaltmış, dikey bireycilik psikolojik sıkıntıyı artırırken yatay bireycilik azalttığı bulunmuştur.

Bozyiğit (2023) tarafından yapılan araştırmada; Planlanmış Davranış Teorisi (PDT) temelinde olumlu sosyal davranışları incelemek, kişisel normlar ve kültürel değerlerin etkisini değerlendirmek ve bu davranışları ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Türkiye'nin çeşitli illerinde yaşamakta olan yaşları 18 ile 56 arasında ve 739 kadın ile 269 erkek olmak üzere 1008 yetişkin katılımcıdan oluşmaktadır. Veri toplamak amacıyla demografik bilgi formu, olumlu Sosyal Davranışları Değerlendirme Ölçeği, Bireycilik ve Toplulukçuluk Ölçeği (INDCOL) uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, yatay toplulukçu özelliklerinin hem olumlu sosyal davranışlarla hem de olumsuz sosyal davranışlara yönelik niyetle pozitif yönlü olacak şekilde anlamlı bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan, dikey toplulukçuluğun olumlu sosyal davranışlara yönelik niyetle negatif yönlü bir ilişkisi olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda yatay bireyciliğin olumlu sosyal davranışlarla pozitif yönlü olacak şeklinde anlamlı bir ilişkisini olduğu sonucuna varılmıştır.

Duymuş (2023) yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin erillik/dişillik yönelimleri ile bireycilik/toplulukçuluk eğilimlerinin eylemlilik düzeylerini ne ölçüde yordadığını incelemiştir. Türkiye'de çeşitli üniversitelerde eğitim gören 444 üniversite öğrencisinden çalışma grubu oluşturulmuştur. Veri toplamak amacıyla Çok-Yönlü Eylemli Kişilik Ölçeği, IND-COL Ölçeği ve Erillik-Dişillik Düzeyi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre bireycilik alt boyutu; eylemliliği pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Diğer yandan, toplulukçuluk boyutunun ise eylemlilik üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Erillik ve bireycilik eğilimlerinin eylemlilikle

anlamalı ilişkisinin olduğu bulunmuştur. Erillik, dişillik ve bireycilik değişkenleri birlikte ele alındığında, eylemliliği istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna varılmıştır.

Aruta ve diğerleri (2021) araştırmanın amacı toplulukçu kültürde öz-damgalanmanın depresyon ve anksiyete üzerindeki etkisini incelemek ve bu etkide içsel öz-eleştiri ile bağımlı öz-kurgunun düzenleyici rolünü incelemektir. Bununla birlikte çalışma sonucunda, öz-eleştiri ve öz-damgalamanın ruh sağlığı üzerindeki etkilerini anlamada kültürel bağlamı önemseyerek, toplulukçu kültürlerde depresyon ve anksiyeteyi önlemeye yönelik kültüre duyarlı müdahaleler geliştirmeyi hedeflemektedir. Araştırmanın çalışma grubu, Filipinler'in kırsal bölgelerinde yaşayan 18-34 yaş aralığı olup, 116 erkek ve 196 kadın olmak üzere 312 katılımcıdan oluşmaktadır. Çalışmada veri toplamak amacıyla; Yardım Aramanın Kendine Yönelik Damgası Ölçeği, Öz-Eleştiri Düzeyleri Ölçeği, İlişkisel Bağımlı Öz-Kurgu Ölçeği, Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre toplulukçu kültürlerde öz-eleştiri, sosyal uyumu sağlamak ve ilişkileri korumak için işlevsel olabilirken, aşırı düzeyde olduğunda depresyon ve anksiyeteye yol açabileceği bulunmuştur. Bununla birlikte toplulukçu kültürlerde bağımlı öz-kurgu (birbirine bağımlı benlik algısı), öz-eleştirisinin olumsuz etkilerini hafiflettiği tespit edilmiştir.

Altıparmak (2020) tarafından yapılan çalışmada üniversite lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin, bağlanma stilleri ile kişilerarası ihtiyaçlar düzeyleri arasındaki ilişkide bireycilik/toplulukçuluk kültürel değerlerinin düzenleyici rolü incelenmiştir. Bununla beraber öğrencilerin depresif belirtiler ve kişilerarası ihtiyaçları arasındaki ilişkide üniversite yaşamına uyumun düzenleyici rolü de araştırılmıştır. katılımcılar 18-47 yaş aralığında 296 kadın ve 52 erkek olmak üzere 348 kişiden oluşmaktadır. Veri toplamak amacıyla demografik bilgi formu, Bireycilik/Toplulukçuluk Ölçeği Kişilerarası, İlişki Ölçekleri Anketi Kısa Formu İhtiyaçlar Anketi, Beck Depresyon Envanteri ve Üniversite Yaşamı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, kişilerarası ihtiyaçlar ile bireyci kültür arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır; bireycilik arttıkça kişilerarası ihtiyaçlar da artmaktadır. Diğer yandan toplulukçu kültür ile kişilerarası ihtiyaçlar arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir; toplulukçuluk arttıkça kişilerarası ihtiyaçların azaldığı belirlenmiştir. Güvenli bağlanma ve Kişilerarası ihtiyaçlar arasında ilişkide ne toplulukçuluğun ne de bireyciliğin

düzenleyici bir etkisi görülmemiştir. Bununla beraber güvenli bağlanma ve algılanan yük olma arasındaki ilişkide toplulukçu kültürün düzenleyici etkisi incelenmiş ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Toplulukçuluk ve güvenli bağlanma algılanan yük olma duygusundaki farklılıkların küçük ama anlamlı bir kısmını (%5) açıkladığı bulunmuştur. Güvenli bağlanma düşükken yüksek toplulukçuluk, yük olma hissini azaltırken; güvenli bağlanma yüksekken düşük toplulukçuluk da yük olma hissini azaltmaktadır. Algılanan yük olma hissi, güvenli bağlanma ve toplulukçuluğun düşük olduğu durumda en yüksek, güvenli bağlanmanın yüksek ve toplulukçuluğun düşük olduğu durumda ise en düşük seviyededir. Aynı zamanda, kişilerarası ihtiyaçlar ile güvensiz bağlanma arasındaki ilişkide bireyciliğin düzenleyici etkisi üzerinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bireycilik ve güvensiz bağlanma, kişilerarası ihtiyaçları anlamlı şekilde yordadığı tespit edilmiştir.

Öztürk (2020) tarafından yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinin bağlamsalcılık ve bireycilik ile öznel iyi olma arasındaki ilişkiler ve temel psikolojik ihtiyaçların aracılık rolü incelenmiştir. Çalışma grubunda katılımcılar Mersin Üniversitesi'nde farklı bölümlerde öğrenim gören erkek 17-30 yaş aralığındaki 219 kadın ve 143 erkek olmak üzere 362 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla Bağlamsalcılık Ölçeği, INDCOL Ölçeği, İhtiyaç Doyumu Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; bireycilik ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Diğer yandan bireycilik ile olumlu ve olumsuz duygular arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş ve bireycilik arttıkça hem olumlu hem de olumsuz duyguların arttığı saptanmıştır. Bireycilik ile temel psikolojik ihtiyaçlardan özerklik ve ilişkililik arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken bireycilik ile yeterlik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca bireycilik ve bağlamsalcılık arasında ise anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Bliuc ve diğerleri (2019) yaptıkları araştırmada, batı toplumlarında bireycilik ve toplulukçuluğun yatay ve dikey boyutlarının gençlerin psikolojik sağlığı üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Çalışma grubu, Avustralya'da eğitim gören çeşitli bölümlerde öğrenim gören yaşları 18 ile 25 arasında olan 123'ü erkek ve 384'ü kadın 507 Üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla depresyon anksiyete stres ölçeği, bireycilik ve toplulukçuluk ölçeği kullanılmıştır. Bu araştırmada analiz sonuçlarına göre, bireycilik ve toplulukçuluğun boyutları, psikolojik refahın önemli bir

kısmını açıklamaktadır. Bulgulara göre dikey bireycilik psikolojik refahı olumsuz yönde etkilerken, yatay toplulukçuluk ise psikolojik refahı olumlu yönde etkilemektedir. Diğer yandan, yatay bireycilik ve dikey toplulukçuluğun psikolojik refah üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır

Taltekin (2019) tarafından yapılan bu çalışma, açık ve uzaktan öğrenenlerin öğrenme ortamı tercihleri ve öğrenme stratejilerinin Hofstede'nin kültürel boyutlarından biri olan Bireycilik-Toplulukçuluk alt boyutuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışma grubu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında kayıt yaptıran öğrenciler arasından olup 158 Kadın ve 250 Erkek olmak üzere 408 öğrenciden oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak Demografik form, Bireycilik-Toplulukçuluk ölçeği INDCOL ve Ruohotie tarafından uzaktan eğitime uyarlanan ölçek maddeleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların %42,2'si düşük düzeyde bireycilik gösterirken, %57,8'i yüksek düzeyde bireycilik göstermekte ve %23'ü düşük düzeyde toplulukçuluk gösterirken, %77'si yüksek düzeyde toplulukçuluk göstermektedir. Hem bireyci hem de toplulukçu katılımcıların çoğunluğu interneti çok iyi düzeyde kullanmakta ve aralarında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Öğrenme ortamlarının kullanımı ile bireycilik ve toplulukçuluk düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bireycilik arttıkça zaman yönetimi, öz düzenleme ve yardım/destek arama azalırken, devamlılık gösterme artmaktadır. Düşük bireycilik düzeyine sahip katılımcılar öğrenme stratejilerini yüksek bireycilik düzeyine sahip katılımcılardan daha fazla kullanmaktadır. Toplulukçuluk arttıkça zaman yönetimi, öz düzenleme ve yardım/destek arama da artarken, devamlılık gösterme azalmaktadır. Yüksek toplulukçuluk düzeyine sahip katılımcılar öğrenme stratejilerini düşük toplulukçuluk düzeyine sahip katılımcılardan daha fazla kullanmaktadır. Yaşla birlikte bireycilik düzeyi artarken, toplulukçuluk düzeyinde belirgin bir değişim gözlenmemiştir.

Doğan (2019) çalışmasında; paranoya tipinin içselleştirilmiş damgalama, depresif belirti şiddeti ve benlik saygısı üzerindeki etkilerini ve damgalanmanın bu faktörlerle nasıl bir ilişkisi olduğunu araştırılmıştır. Bununla beraber sosyal destek algısı ve bireycilik/toplulukçuluk bağlamında kültürel faktörlerin bu ilişkideki rolü de incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma grubu; 18-65 yaş aralığında, okur-yazar olan, DSM-4'e göre Psikotik Bozukluk geçirmiş ve perseküsyon sanrısı geçirmek gibi özel kriterlere seçilmiş 56 kişiden oluşmaktadır. Veri toplanırken demografik bilgi formu, perseküsyon sanrısı

değerlendirme formu, Beck Depresyon Ölçeği, Ruhsal Hastalıklarda içselleştirilmiş damgalanma Ölçeği, Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Bireycilik-Toplulukçuluk Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre dikey bireycilik (rekabetçi ve hiyerarşik kültürel yapı) ile depresyon şiddeti ve damgalanma algısı arasında pozitif bir ilişki ortaya çıkmıştır. Buradan hareketle rekabetçi kültür ortamı şizofreni hastalarında damgalanma hissini ve depresif belirtileri artırabileceğini işaret etmiştir. Diğer yandan yatay Toplulukçuluk ile benlik saygısı, aile sosyal desteği, öğretmen sosyal desteği ve toplam sosyal destek arasında anlamlı pozitif ilişki bulunmuştur.

Çelebi (2018) tarafından yapılan çalışmada otantiklik ve kendini ayarlama arasındaki ilişkiyi ve kültürel eğilimlerin etkisini incelemiştir. Bununla birlikte benlik bilincinin rolünü de incelemiştir. Çalışma grubu 17-28 yaş aralığında olan 425'i kadın ve 218'i erkek olmak üzere 643 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplanırken Kişisel Bilgi Formu, Benlik Bilinçliliği Ölçeği, Otantiklik Ölçeği, Kendini Ayarlama Ölçeği ve INDCOL Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre otantiklik arttıkça korumacı kendini ayarlamanın azaldığı tespit edilmiştir. Toplulukçuluğun artması ilişkisel otantikliği; Bireyciliğin artması ise kazanıcı kendini ayarlamayı artırmıştır. Özel benlik bilinçliliğine bakıldığında hem otantiklik ile bireycilik arasında hem de ilişkisel otantiklik ile toplulukçuluk arasında aracı bir rol üstlendiği bulunmuştur.

Konal ve Uçar (2017) yaptıkları çalışmada Türkiye'deki beliren yetişkinlik ve yetişkinlik döneminde olan bireyleri yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk ekseninde kişilik özelliklerinden uyumluluk, duygusal denge, dışa dönüklük, deneyime açıklık ve sorumluluğun benlik saygısı üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Çalışma grubu 353 üniversite öğrencisi ve öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için kişisel bilgi formu, Beş Faktör Kişilik Ölçeği, Benlik Saygısı ölçeği ve Yatay-dikey bireycilik- toplulukçuluk (INDCOL) Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma bulguları, kişilik özellikleri ve benlik saygısının yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk yatay bireycilik, dikey bireycilik üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre benlik saygısı ve deneyimlere açıklık, yatay bireyciliği yordamaktadır. Dışadönüklük, duygusal denge ve deneyimlere açıklık, dikey bireyciliği yordamakta; duygusal denge azaldıkça dikey bireycilik artmaktadır. Yatay toplulukçuluğu yordayan tek kişilik özelliği

uyumluluktur. Sorumluluk, uyumluluk ve duygusal denge, dikey toplulukçuluğu yordamaktadır. Benlik saygısı yalnızca yatay bireyciliği yordamakta, bu da benlik saygısının eşitlik algısıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Deneyimlere açıklık, hem dikey hem de yatay bireyciliği yordayarak bireycilikte önemli bir rol oynamaktadır. Uyumluluk kişilik özelliği; yatay ve dikey toplulukçuluğu yordayarak Türk kültüründe toplulukçulukla güçlü bir ilişkide olduğuna işaret etmektedir.

Acartürk (2016) araştırmasında yetişkin bireylerde bireycilik ve toplulukçuluk ile 5 faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubu İstanbul ODTÜ Mezunları Derneği üyelerinden olup 35 erkek ve 36 kadın olmak üzere toplamda 71 kişi yer almıştır. Veri toplamak amacıyla Bireycilik ve Toplulukçuluk Ölçeği ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre yatay toplulukçuluk, uyumluluk ile pozitif yönde ilişkilidir. Yatay bireycilik, deneyime açıklık ve dışa dönüklük ile pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Dikey bireycilik ile uyumluluk arasında negatif yönde bir ilişki görülmüştür. Araştırmanın devamına bakıldığında ise bireycilik ve toplulukçuluk ile kişilik özelliklerinin diğer alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Croucher ve diğerleri (2016) yaptıkları çalışmada Finlandiya ve Amerika Birleşik Devletleri'nde tartışmacılık ve bireycilik-toplulukçuluk arasındaki ilişkileri araştırmışlardır. Araştırmaya Amerika Birleşik Devletleri'nden 412 ve Finlandiya'dan 261 kişi katılmıştır. Veri toplanırken Tartışmacılık Ölçeği Ve Bireycilik-Toplulukçuluk Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında tartışmacılık ile bireycilik arasında pozitif, toplulukçuluk arasında ise negatif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ancak bu ilişkilerin gücü ve yönü ülkelere göre farklılık göstermektedir. Tartışmacılık ve bireycilik arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, Finlandiya'da negatif bir ilişki bulunmuştur. Finlandiya'da tartışmacılık ve toplulukçuluk arasında negatif bir ilişki bulunurken, ABD'de bu ilişki anlamlı ilişki bulunmamıştır. Bununla birlikte, Amerikalı bireylerin Finli bireylerden daha tartışmacı olduğu ortaya çıkmıştır.

Schoebi ve diğerleri (2010) yaptıkları araştırmada, evli çiftlerde günlük öfkenin etkilerini ve bu etkilerin kültürel farklılıklarla nasıl değişim gösterdiği incelemiştir. Özellikle, akşam yaşanan öfkenin ertesi günkü ruh hali üzerindeki etkileri, kültürel bağlam ve toplulukçu değerler açısından ele alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubu bazı

özel kriterlere göre seçilmiş ve toplamda 623 çiftten (1246 birey) oluşmaktadır. İstenen özellikler; eşler birlikte yaşıyor olmalı, haftada en az 15 saat çalışıyor olmalı (gece vardiyası olmamalı), 1 ile 5 yaş arasında en az bir çocuğa sahip olmalı ve ailedeki en büyük çocuk 12 yaşından büyük olmamalı şeklindedir. Katılımcı çiftler, sekiz farklı ülkeden (Avusturya, Belçika, Çin, Almanya, Hollanda, Portekiz, Rusya ve İsviçre) gelmektedir. Katılımcıların ortalama evlilik süresi 7,28 yıl, birlikte yaşama süresi ise 8,58 yıldır ve yaş ortalaması, erkeklerde 36,3, kadınlarda ise 34,0'dür. Katılımcıların büyük çoğunluğu temel eğitimden daha fazlasına sahiptir ve önemli bir kısmı da iyi pozisyonlarda çalışmaktadır. Katılımcılardan evli olmayan çiftlerin oranı, daha toplulukçu kültürlerde (Portekiz, Rusya, Çin) daha düşükken, daha bireyci kültürlerde (İsviçre, Avusturya, Almanya, Hollanda, Belçika) daha yüksektir. Araştırmada veri toplama araçları olarak Elektronik Günlük (E-Günlük), Bipolar Ölçekler (Öfke ve Depresif Ruh Hali için), Görsel Analog Ölçeği, toplulukçu Ölçeği ve Anket Bataryası kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öfkenin partner üzerindeki etkileri, kültürel bağlamlara göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Daha toplulukçu kültürlerden (örneğin, Portekiz, Rusya, Çin) gelen çiftlerde, öfkenin partner üzerindeki etkileri daha belirgin olduğu görülmüştür. Bu çiftlerde, partnerin öfkesi, diğer partnerin ertesi günkü öfke ve depresif ruh halini daha güçlü bir şekilde öngördüğü saptanmıştır. Toplulukçu kültürlerde, partnerler arasındaki duygusal bağlar daha güçlü olabilmekte ve bu durum, öfke gibi olumsuz duyguların partner üzerindeki etkilerini artırabildiği bulunmuştur. Sonuçlara göre cinsiyete dayalı belirgin bir farklılık bulunmamıştır ancak, eşlerin öfkesinin kocaların depresif ruh hali üzerindeki etkileri, toplulukçu değerleri benimseyen çiftlerde daha güçlü olduğu analiz edilmiştir.

Oppenheimer (2010) araştırmasında, Hollanda toplumunda bireycilik ve toplulukçu kültür algısının yaş ve cinsiyete göre nasıl gelişim gösterdiğin ve algıların bireylerin kişisel tutumlarıyla nasıl ilişkili olduğunu incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma grubu; ilk çalışmada 245 ortaokul öğrencisi (12, 14 ve 16 yaş grupları) ve 268 psikoloji öğrencisinden (18, 20 ve 22 yaş üstü gruplar) oluşmakta ve ikinci çalışmada ise 226 ergen (12 ila 16 yaş arası) katılımcı bulunmaktadır. Katılımcılar, Hollanda'daki orta ve üst sosyo-ekonomik sınıftan gelen bireylerden olup ve çoğunlukla en yüksek eğitim seviyesindeki öğrencileri kapsamaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak INDCOL ölçeği ve ikinci çalışmada, bu ölçeğin hem genel (toplumsal algılar) hem de kişisel (bireysel tutumlar) sürümleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında,

Hollanda’da; bireycilik algısı yaşla birlikte artarken, toplulukçuluk algısının azaldığı bulunmuştur. Özellikle yatay bireycilik yaşla birlikte artarken, dikey bireycilik 16 yaş civarında zirve yapıp sonra düşmektedir. Cinsiyet farklılıklarına bakıldığında, erkeklerin toplumda dikey bireycilik ve toplulukçuluğun daha fazla vurgulandığını düşünmüş ve kişisel düzeyde dikey ve yatay bireycilik oranları yüksek çıktığı görülmüştür. İkinci çalışmada, toplumsal algılar ve bireysel tutumlar arasında bir etkileşim olduğu sonucuna varıldı fakat toplulukçu yaklaşımlarda, bireysel tutumların toplumsal algıların seviyesine ulaşmadığı gözlemlenmiştir. Sonuç olarak Hollanda toplumunda bireycilik ve eşitlik ilkeleri ön plandadır ve bu ilkeler bireylerin tutumlarını şekillendirmektedir ancak, bu durum yaş ve cinsiyet faktörlerine bağlı olarak değişiklik gösterdiği belirlenmiştir.

Halgunseth ve Rudy (2008) araştırmalarının temel amacı, psikolojik kontrolün bireyci ve toplulukçu kültürler ile ilişkisini ve çocuklar üzerindeki etkilerini incelemektir. Bu bağlamda, Batı Avrupa kökenli bireyci gruplar ile Orta Doğu ve Güney Asya kökenli toplulukçu gruplar karşılaştırılarak, psikolojik kontrolün anne duygu ve bilişleri ile çocukların öz saygısı ve okul başarısı üzerindeki etkileri incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubu, bireyci ve toplulukçu kültürel geçmişlere sahip anneler ve onların 7 ila 12 yaş arasındaki çocukları oluşmaktadır. Toplulukçu grup, 33 anne ve çocuktan (21 erkek, 12 kız) oluşmakta ve bu grup Orta Doğu (14 İranlı, 5 Mısırlı, 1 Iraklı) ve Güney Asya (13 Hintli ve Pakistanlı) kökenli anneleri içermektedir. Bireyci grup ise Batı Avrupa (Kanadalı, İngiliz, Alman ve İsviçreli) kökenli 32 anne ve çocuktan (15 erkek, 17 kız) oluşur. Annelerin ortalama yaşı toplulukçu grupta 40,37 ve bireyci grupta ise 41,47 olarak kaydedilmiştir. Çocukların ortalama yaşı ise toplulukçu grupta 10,5 bireyci grupta 9,39 olarak ölçümlenmiştir. Her iki grupta da annelerin eğitim düzeyleri benzerdir ve orta gelirli bir geçmişe sahiptirler. Veri toplama araçları olarak; Çocuk Yetiştirme Uygulamaları Raporu, Bireycilik-toplulukçu Ölçeği, Ebeveyn Atıf Öyküleri, Ebeveyn Tutum Ölçeği, Çocuklar İçin Öz Algı Profili, Okul Notları Anketi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre toplulukçu gruptaki anneler, bireyci gruptaki annelere kıyasla daha yüksek düzeyde psikolojik kontrol bildirmiştir ancak, iki grup arasında anne duygu ve bilişi açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır; yani toplulukçu gruptaki anneler, bireyci gruptaki annelere kıyasla daha olumsuz duygu ve düşüncelere sahip olmadığı bulunmuştur. Bununla birlikte, çocukların okul başarısı ve öz saygı açısından da iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bireyci grupta ise psikolojik kontrol, çocukların kişilik özelliklerine daha olumsuz bakış ve çocukların yaramazlık yapması

durumunda daha olumsuz bilişlerle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ancak, psikolojik kontrol ile çocukların okul başarısı veya öz saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Le ve Stockdale (2005) araştırmanın amacı, Asyalı Amerikalı ergenlerde bireyci-toplulukçu kültürel değerler ile suçluluk arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkide akran suçluluğunun aracı rolünü analiz etmeyi hedeflemektedir. Araştırmanın çalışma grubu, 10-18 yaş aralığında ve dört farklı Asya kökenli etnik gruptan oluşan 329 Amerikalı gençten oluşmakta ayrıca cinsiyet dağılımı dengelidir. Veri toplama aracı olarak; Demografik Bilgi Formu, Bireycilik ve Toplulukçuluk Ölçeği, Akran Suçluluğu Ölçeği, Kendi Kendine Bildirilen Suçluluk ölçeği ve Yapılandırılmış Yüz Yüze Görüşme kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, bireycilik ile suçlu davranışlar arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Yani, bireyci eğilimleri yüksek olan gençlerin suç işleme olasılığı daha yüksek bulunmuştur. Diğer yandan, toplulukçuluk ile suçlu davranışlar arasında negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır; başka bir deyişle toplulukçu değerlere sahip gençlerin suç işleme olasılığı daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, akran suçluluğu bireyci- toplulukçuluk kültür ile suçluluk arasında aracı bir rol oynamadığı görülmüştür. Özellikle, bireyci kültür eğiliminde olan gençlerin suçlu akranlarla daha fazla ilişki kurma yöneliminde olduğu ve bu durumun suçlu davranışları artırdığı bulunmuştur.

Carlo ve diğerleri (2004) araştırmalarında bireycilik-toplulukçuluk ve değer yönelimleri ilişkilerini inceleyip her ikisinin de üçüncü bir değişken olan dindarlıkla olan bağlantılarını incelemiştir. Katılımcılar Filipinler, Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye'den 475 üniversite öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama araçları olarak Bireycilik-Toplulukçuluk Ölçeği, Değer Ölçeği Ve Dindarlık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre dindarlık ve değerler arasındaki ilişkiler incelendiğinde, dindarlığın üç ülkede de değişime açıklık değerleri (hazcılık, uyarılma, özyönetim) ile negatif yönlü ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan dindarlık; gelenek ve uyum gibi koruma değerleri (geleneksellik ve uyum) ile pozitif yönlü ilişkili bulunmuştur. Dindarlık ile kültürel eğilimler arasındaki ilişkilere bakıldığında, dindarlığın yatay toplulukçuluk ile olumlu bir şekilde ilişkili olduğu dikey bireycilik ile anlamlı ilişkili olmadığı görülmüştür ancak Türkiye'de dikey bireycilik ile dindarlık arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir, bu durum Triandis'in önerisinin tersi bir sonuçlanmıştır.

Bireycilik ile değişime açıklık değerleri (öz yönetim, uyarılma ve hazcılık) arasında kısmi bir ilişki saptanmıştır. Özellikle, dikey bireycilik ile yatay bireycilik öz yönetim ve ile hazcılık arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Türkiye’de ise yatay bireycilik ile hazcılık ve uyarılma pozitif ve anlamlı bir şekilde ilişkilirken, özyönetim ile dikey bireycilik arasında negatif bir ilişki tespit edilmiştir. Toplulukçuluk ile iyilikseverlik arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunurken, dikey bireycilik ile başarı arasındaki ilişki sadece ABD ‘de anlamlı çıkmıştır bunula beraber dikey toplulukçuluk ile güç değerleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Türkiye’de, dindarlık ile evrenselcilik arasında negatif bir ilişki vardır ve Türkiye’de yatay toplulukçuluk ile güvenlik arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur bu iki durumda diğer ölkelerde görölmeyen bir bulgudur.

Darwish ve Huber (2003), Triandis’in 1985’teki çalışmasını baza alarak, bireycilik ve toplulukçu eğilimlerini Mısır ve Almanya’daki öğrenciler arasında karşılaştırma yapmışlardır. Araştırmada çalışma grubu; 19 ile 23 yaş aralığında olan, Mısır’daki Menoufia Üniversitesi’nden 35 erkek ve 50 kadın öğrenci ile Almanya’daki Tübingen Üniversitesi’nden 30 erkek ve 30 kadın öğrenci olmak üzere toplam 145 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada Bireycilik-Toplulukçuluk Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Alman öğrenciler, Mısırlı öğrencilere kıyasla daha yüksek bireycilik puanlarına sahiptir. Buna karşılık, Mısırlı öğrenciler, hem dikey toplulukçuluk hem de yatay toplulukçuluk alt ölçeklerinde Alman öğrencilerden önemli oranla daha yüksek puanlar almıştır. Mısırlı öğrenciler her iki alt ölçekte de ayrıca, Almanya’daki kadın öğrenciler, Mısır’daki kadın öğrencilere göre daha yüksek bireycilik puanlarına almıştır. Hem Almanya hem de Mısır’da erkek ve kadın öğrenciler arasında bireycilik ve toplulukçuluk puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu sonuçlar Hui ve Triandis tarafından yapılan önceki çalışmalarını da desteklenmektedir (Genellikle Kadınlar toplulukçu eğilimler daha baskınken erkeklerin bireyci eğilimi daha ön planda olabilmektedir ancak bu farklılıklar, kültürel bağlam, sosyal normlar ve bireysel deneyimler gibi çeşitli faktörlere bağli olarak değişebilmektedir). Yapılan araştırma daha çok ölkeler arasındaki bireycilik ve toplulukçu eğilimlerini karşılaştırmaya odaklanmıştır ve cinsiyetler arasındaki farklılıklarını detaylı olarak analiz etmemiştir.

Bailey Ve Dua (1999) çalışmalarında, kültürün başa çıkma stillerini aracılığı ve kültürel eğilimlerin uygun başa çıkma stratejilerinin kullanılmasıyla kültürleşme stresinin azaltılacağı hipotezini test etmişlerdir. Veri toplama araçları olarak Demografik bilgi formu, Algılanan Stres Ölçeği ve Başa Çıkma Tutumlarını Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Çalışma grubu Güney ve Güneydoğu Asyalı ile Anglo-Avustralyalı olmak üzere toplam 112 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmada temsil edilen tüm Asya ülkeleri kültürel yönelimleri toplulukçu olarak kabul edilir. Araştırma sonuçlarına göre yeni gelen Asyalı öğrenciler (6 aydan az), diğer gruplara kıyasla en yüksek algılanan stres düzeyine sahip olup, toplulukçu başa çıkma stratejilerini (örneğin, sosyal destek arama) daha fazla kullandığı görülmüştür. Bu durum kendi kültürel normlarına uygun bir başa çıkma yöntemi olmakla birlikte, bireyci bir kültürde (Avustralya) daha az etkili olabilmekte ve stresi artırabilmektedir. Anglo-Avustralyalı öğrencilerde ise daha düşük stres düzeyine sahip olup, daha bireyci başa çıkma stratejileri (örneğin, aktif başa çıkma ve planlama) kullanma eğiliminde oldukları belirlenmiştir. Asyalı öğrenciler Avustralya'da daha uzun süre kaldıkça (6 aydan fazla), toplulukçu başa çıkma stillerini daha az kullandığı ve bireyci stratejilere doğru bir yönelim gösterdikleri tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmalar, bireycilik ve toplulukçuluk kültür eğilimlerinin kişilik özellikleri, benlik saygısı, (Konal & Uçar, 2017), temel psikolojik ihtiyaçları (Öztürk, 2020), öğrenme stratejileri (Taltekin, 2019), kültürel uyum ve sosyal davranışlarla ilişkisi (Bozyiğit, 2023) olduğunu göstermektedir. Türkiye'de yapılan çalışmalar, toplulukçu değerlerin uyumluluk ve sosyal destekle güçlü bir ilişkisi olduğunu, bireycilik eğilimlerinin ise eylemlilik ve özerklikle bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Uluslararası çalışmalar ise bireycilik ve toplulukçuluk arasındaki farklılıkların kültürel bağlamlara göre değiştiğini ve bu eğilimlerin bireylerin tutumlarını, davranışlarını ve psikolojik sağlıklarını şekillendirdiğini vurgulamaktadır. Sonuç olarak, bireycilik ve toplulukçuluk eğilimleri, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir rol oynamakta ve bu eğilimlerin anlaşılması, kültürel bağlamlara uygun müdahalelerin geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Bireyci ve toplulukçu kültür kavramı diğer disiplinler tarafından da konu alındığı için üzerinde çok çalışma yapılmıştır.

2.4. Kültür ve Aidiyet

Aidiyet, yapılan araştırma sonucunda birçok görüşte kişilerin fizyolojik ihtiyaçları gibi yaşamsal açıdan önemli olan temel gereksinimlerden biri olarak kabul edilmektedir (Maslow, 1943; Baumeister & Leary (1995). Maslow'un (1943) ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramında olarak ait olmayı esas güdüler grubunda doğuştan geldiğini belirtmiştir. Bununla beraber aidiyetle ilgili, birçok durumda içsel bir motivasyon taşımakla beraber çoğu zaman dışsal etkenlerde bir o kadar önemlidir görüşü de mevcuttur. Bu açıdan bakıldığında aidiyetin bir yönünün inşa edilmiş olduğunu söylenebilmektedir (Nas, 2022).

Aidiyet duygusu, insanların diğer bireylerle, gruplarla ve tüm topluluklarla olan ilişkilerini şekillendirmede büyük bir öneme sahiptir. Aidiyet duygusu, sosyal hayatta yalnızca insanlara sınırlı kalmaz, bununla birlikte yerlere; olaylara, nesnelere, anılara, deneyimlere, ülkelere ve topraklara karşı da hissedile bilmektedir. Aidiyet duygusu, deneyimsel olarak da bağ kurmamızı sağlamaktadır; bunlara belirli sesler, tatlar, kokular, dokular ve duyumlar örnek verilebilir (Allen, 2021). Bireyler içinde bulunduğu mekâna, kültüre, kimliğe ve bazı değerlere aidiyet geliştirerek yaşamlarını sürdürürler. Zamanla aidiyeti güçlendiren bu etkenler, kişini tüm yaşamını kuşatmaktadır (şahin, 2024). Aidiyetin bu özelliği, Toko-pa Turner tarafından *Belonging* adlı kitabında şu şekilde ifade edilmektedir:

"Ait olma"nın tam kalbinde "uzun" kelimesi vardır. Bir şeye ait olmak, onunla uzun süre kalmaktır. Bir ilişkiye, bir yere, bedenimize, bir hayata değer verdiğimiz için yaptığımız aktif bir seçimdir" (Turner, 2017, s. 76).

Diğer incelediğimiz kavram olan kültür ise birçok disiplin tarafından araştırılmıştır. Psikolojide ise kültür, Herskovits (1948) tarafından kavramsallaştırılmış ve " evrenin insan yapısı olan bölümü" olarak tanımlanmıştır (Kağıtçıbaşı, 2000). Triandis (2001) ise kültürün tanımını "birey için bellek ne ise toplum için de kültür odur" şeklinde ifade etmiştir. Bu tanıma göre kültür, bir toplumun yaşantısı içerisinde işleyen, böylece gelecek nesillere aktarılmaya değer olan her şeyi kapsamaktadır (Triandis, 2001; Triandis ve Suh, 2002).

Aidiyet duygusu anlamak için, kültürü ve kültürler arası değerlendirmeleri hesaba katmak oldukça önemlidir (Allen, 2021). Bireylerin toplumla bütünleşmesi, kabul görmesi ve mutlu yaşaması, bir yönüyle toplumun aidiyet duygusunun güçlenmesiyle mümkündür. Toplumı oluşturan bireylerin, minimum ölçüde ortak değerlerde buluşması ve ortak kültürü paylaşması esastır (Terzi, 2022). Aynı zamanda günümüzde küreselleşme ve uluslararası göçler sonucunda yeni aidiyet biçimlerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu aidiyetler, hem ulus-devlet yurttaşlığından hem de yerel özelliklerden beslenebilmektedir. Bu durumda yeni bağlamın oluşmasıyla karma sosyal aidiyet biçimlerini ön plana çıkarmaktadır. Literatüre bakıldığında aidiyet ile kültürle ilgili araştırmalara üçüncü olarak kimlik kavramı eşlik etmekte ve aynı zamanda bazı araştırmalarda kimliği bir aidiyet türü olarak da kabul edilmektedir (Nas, 2022). Bireyler ait oldukları yerde kendileri olabilmek ve sağlıklı bir kimlik geliştirebilmek için aidiyet ihtiyacının karşılanmasına gereksinim duymaktadır. Ayrıca bireylerin kimlik oluşumunda kültürel özellikleri belirleyici bir rol üstlenmektedir. Özetle kimlik oluşumunda aidiyet ve kültür kimlik oluşumunda önemli ölçüde etki etmektedir (Şahin, Şenol 2024). Bu durumda bireylerin kültür ve kimliği elinden alındığında, kişinin yaşamında büyük işlevsizlikler ortaya çıkar ve bunun neticesinde aidiyet duygusu zedelenir. Bireylerin aidiyet duygusunun zarar görmesi sonucunda ruh sağlığı sorunları beraberinde getirebilmektedir (Şahin, 2024).

Sosyal yaşamda geleneksel olarak, aidiyet duygusunun ilişkilerinin toplum veya kişiler arasında benzerlikler üzerinden kurulduğu düşünülür. Bununla birlikte aidiyet duygusunun oluşması bazen farklılıkları görmezden gelerek benzerlikleri icat etme şeklinde de gerçekleşmektedir (Nas, 2022). Bu doğrultuda yapılan araştırmalara bakıldığında, "fark edilme" arzusunun, yani ayırt edilme çabası aslında bir aidiyet duygusunu öngördüğünü ortaya koymuştur (Gray vd., 2019). Bu bulgu, benzersizlik arzusunun evrensel bir insan ihtiyacı olduğunu ve bireylerin kendilerini özgün bir şekilde ifade etme isteğinin, temelde bir gruba ait olma ihtiyacıyla bağlantılı olduğunu göstermektedir. Ayrıca bireyci kültürlerde özgün olmak daha çok önemsendiği için bireyci kültürde bu durum daha sık görülmektedir.

Bazı araştırmalarda toplulukçu ve bireyci kültürler arasındaki aidiyet anlayışındaki farklılıkları incelenmiştir. Alan yazın da yaygın görüş, Batı kültürünün bireyci, Doğu kültürünün (özellikle Doğu Asya) ise toplulukçu kültürel eğilim gösterdiği yönündedir. Bireyci kültürlerle göre benlik ve bağımsızlık kavramlarını ön plandayken, toplulukçu kültürlerle göre, grup ilişkilerine odaklanmaktadır. Ancak yapılan araştırma

ilginç bir ikilemele sonuçlanmıştır. Öğrencilere okullarına ne kadar aidiyet duygusu hissettikleri sorulduğunda toplulukçu ülkelerden gelen öğrencilerin, okullarına aidiyet duygularını bireyci ülkelere gelen öğrencilere göre daha düşük derecede sonuçlanmıştır (Cortina vd., 2017). Bu durumun nedeni doğu ülkelerinin aidiyeti öncelik verme ve ifade etme konusunda farklı bir yaklaşımı olabileceği düşünülmektedir (örneğin okul aidiyeti yerine grup aidiyetini tercih etme). Bu analize göre aidiyeti kültürel bağlamda ele alırken, yalnızca farklı değerlendirmeleri değil, ayrıca farklı değişkenleri de (zaman, ortam, stres veya hızlı gelişen olaylar) dikkate almak gerekecektir (Allen, 2024).

Kültürel aidiyet; bireyin kendini toplumun kültürel yapısına bağlı hissetmesi ve bu yapının değerlerini, inançlarını, geleneklerini ve yaşam tarzını benimsemesiyle ortaya çıkan gruplara resmi veya gayri resmi üyelikten türemiş bir benlik hissidir tanımlanmaktadır (Prinz, 2019). Bu yönüyle kültürel aidiyet, hem bilişsel (bilgi, inanç, değerler) hem de duygusal (duygusal bağlılık, aidiyet hissi) boyutları içermektedir. Kültürel aidiyet kavramı, son zamanlarda ilgi odağı olmuş ve eğitim politikaları, siyaset, ekonomi ve mültecilik gibi çeşitli alanlar tarafından gündeme gelmiştir. Kültürel aidiyet kavramı, globalleşme ve günlük yaşamdaki hızlı değişimle birlikte, Özellikle sosyal bilimcilerin dikkatini çekmekte ve toplumsal alanda her geçen gün etkisini daha fazla göstermektedir (Levendoglu, 2016). Kültürel aidiyet, bireyin kimlik oluşumunda ve toplumsal ilişkilerde önemli bir rol oynamaktadır.

Pozitif psikoloji biliminin kurucularından christopher Peterson, “*Diğer insanlar önemlidir*” demiştir. Bu sözle insan ilişkilerinin, sosyal bağların ve toplumsal destek sistemlerinin, bireylerin mutluluğu, refahı ve psikolojik sağlığı üzerindeki kritik önemini vurgulamıştır. Aidiyet ve kültür, insanın varoluşsal ihtiyaçlarını karşılayan, kimliğini şekillendiren ve toplumsal bağlarını güçlendiren iki temel unsurdur. Aidiyet duygusu, bireyin kendini bir gruba, yere veya değere bağlı hissetmesini sağlarken; kültür, bu bağın köklerini besleyen ortak hafıza ve mirastır. Değişen dünyada aidiyet ve kültürün dönüşümü kaçınılmaz olsa da, özünü koruyarak geleceğe taşınması, hem birey için ve toplum için büyük önem taşımaktadır (Geertz, 1973).

Türkiye’de kültür ve aidiyet kavramlarının bir arada olduğu doğrudan çalışma yoktur. Kültür ve aidiyet kavramları üzerine hem ülkemizde hem de yurt dışında ortak çalışmalara daha fazla gereksinim duyulmaktadır.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde bireyci ve toplulukçu kültür ile genel aidiyet arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma; genç yetişkinlerin; bireyci ve toplulukçu kültür ile genel aidiyet arasındaki ilişkiyi incelenmesi amaçlandığı için amacı taşıdığı için nicel araştırmalardan ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüştür. İlişkisel araştırma modeli, değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyerek analiz etmeyi ve tahmin yapmayı amaçlamaktadır. İlişkisel tarama modeli özellikle değişkenler arasındaki bağlantıları ve etkileşimleri araştırmak için kullanılır (Büyüköztürk vd., 2018).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 350 katılımcıdan oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 30,35 olup %73,4'ü (n=257) kadın %26,6'sı (n=93) ise erkektir. Örnekleme yer alan katılımcıların ağırlıklı olarak kadınlardan oluştuğu söylenebilir. Katılımcıların %52,6'sı (n=184) evli olup %40'ı bekâr (140), %7,4'ünün (n=26) ise mevcut ilişkisi vardır. Çalışma grubuna ilişkin diğer bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler

Değişkenler	Kategoriler	N	%
Öğrenim Durumu	Lise	52	14,9
	Yüksekokul	38	10,9
	Lisans	219	62,6
	Lisansüstü	41	11,7
	17-22	24	6,9
Yaş grubu	23-28	121	34,6
	29-33	120	34,3
	34-40	65	18,6
	41-45	20	5,7
Yaşamın geçirildiği yer	Köy/kasaba	59	16,9
	İlçe	95	27,1
	İl	108	30,9
	Büyükşehir	88	25,1

Tablo 3.2. (Devam) Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler

	Köy/kasaba	20	5,7
	İlçe	85	24,3
Şu an yaşanılan yer	İl	94	26,9
	Büyükşehir	128	36,6
	Yurt Dışı	23	6,6
Aile Yapısı	Çekirdek aile	265	75,7
	Geniş aile	63	18,0
	Parçalanmış aile	11	3,1
	Diğer(Yalnız)	11	3,1
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar değil	109	31,1
	İlkokul	120	34,3
	Ortaokul	30	8,6
	Lise	46	13,1
	Lisans ve üzeri	45	12,9
	Okuryazar değil	21	6,0
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	130	37,1
	Ortaokul	57	16,3
	Lise	61	17,4
	Lisans ve üzeri	81	23,1
	0-1	38	10,9
Kardeş Sayısı	2	64	18,3
	3	67	19,1
	4 ve üzeri	181	51,7

Çalışma grubunun büyük çoğunluğu (%62,9) lisans mezunu olup bunu lise mezuniyeti (%14,9) takip etmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu lisans mezunudur (%62,6). Lisansüstü eğitim alanlar %11,7, yüksekokul mezunları %10,9 ve lise mezunları ise %14,9 oranındadır. Buna göre grubun eğitim düzeyi yüksek bir grup olduğu söylenebilir. Yaş grupları incelendiğinde 23-28 yaş (%34,6) ve 29-33 yaş (%34,3) grupları örnekleme en fazla temsil edilen yaş aralıklarıdır. 34-40 yaş grubu %18,6 ile ikinci yüksek orana sahip yaş grubudur. Bu oranlara göre katılımcıların büyük ölçüde genç ve orta yaş yetişkinlerden oluştuğu söylenebilir. Yaşamın geçirildiği yer açısından en yüksek oranlar il (%30,9) ve büyükşehir (%25,1) olarak görülmektedir. Köy/kasaba (%16,9) ve ilçe (%27,1) ise daha düşük oranlardadır. Şu an yaşanılan yer incelendiğinde, büyükşehir (%36,6) ve il (%26,9) öne çıkmaktadır. Çekirdek aile (%75,7) en yaygın aile yapısıdır. Geniş aile (%18), parçalanmış aile (%3,1) ve yalnız yaşayanlar (%3,1) daha az temsil edilmektedir. Katılımcıların anne eğitim düzeyi incelendiğinde en yüksek oranda ilkokul

mezunu (%34,3) ikinci yüksek oranda ise (%31,1) okuryazar olmadıkları belirlenmiştir. Lisans ve üzeri eğitime sahip olanların oranı ise %12,9'dur. Baba eğitim düzeyi incelendiğinde ilkokul mezuniyet oranının annelerden yüksek olup %37,1 olduğu, okuryazar olmayanların oranının oldukça düşük (%6) olduğu ve lisans mezuniyeti oranının yine annelerden yüksek olduğu (%23,1) belirlenmiştir. Babaların annelere kıyasla daha yüksek eğitim seviyelerine sahip olduğu söylenebilir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırma kapsamında veri toplamak amacıyla “Kişisel Bilgiler Formu”, “Genel Aidiyet Ölçeği” ve “Bireyci-toplulukçu Kültür Ölçeği” kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel bilgi formu (KBF)

Araştırmada ele alınan demografik değişkenlere ilişkin bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” (KBF) (EK-1) kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu (KBF)’nda katılımcıların cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, yaş, kardeş sayısı, yaşamın geçirildiği yer, şu an yaşanılan yer, aile yapısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumunu öğrenmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Form hazırlanırken benzer araştırmalara ve uzman görüşüne başvurulmuştur.

3.3.2. Genel aidiyet ölçeği (GAÖ)

Malone ve arkadaşlarının (2012) geliştirdiği “Genel Aidiyet Ölçeği (GAÖ)” (EK-2), bireylerin aidiyet duygusunu ölçen 12 maddelik, 7’li (1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Biraz Katılmıyorum, 4-Kararsızım, 5-Biraz Katılıyorum, 6-Katılıyorum, 7-Tamamen Katılıyorum) Likert tipi bir ölçektir. Ölçek, kabul edilme/içerilme ve reddedilme/dışlanma olmak üzere iki boyutta değerlendirme yapılmaktadır. Duru (2015) tarafından Türkiye’de uygulanabilirliği çalışılan ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .92 olarak bulunmuş ve reddedilme alt boyutunu oluşturan maddelerin ters madde olarak kullanılıp genel aidiyet duygusunu ölçtüğü belirtilmiştir. Bu ölçek, bireylerin aidiyet duygusunu kapsamlı bir şekilde değerlendirmeyi amaçlamakta ve Türkiye’deki çalışmalar, güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir.

Duru (2015) tarafından Cronbach alfa katsayısı 0.92 olarak tespit edilen ölçeğin, bu araştırmada yapılan tekrarlı analiz sonucunda genel aidiyet ölçeği güvenilirliği $\alpha=0.87$ olarak bulunmuştur. Ayrıca, Duru (2015) çalışmasında kabul edilme

boyutunun güvenilirliği $\alpha=0.89$, reddedilme boyutunun güvenilirliği ise $\alpha=0.91$ olarak belirlenirken, bu araştırmada reddedilme boyutu $\alpha=0.86$, kabul edilme boyutu $\alpha=0.79$ şeklinde hesaplanmıştır. Sonuç olarak, Genel Aidiyet Ölçeği'nin hem alt boyutlarının hem de ölçeğin tamamının yeterli güvenilirlik düzeyine sahip olduğu görülmüştür.

3.3.3. Bireycilik ve toplulukçuluk ölçeği (BTÖ)

“Bireycilik ve Toplulukçuluk Ölçeği (INDCOL)” (EK-3), bireycilik ve toplulukçuluk değerlerinin olumlu sosyal davranışlar üzerindeki etkisini değerlendirmek amacıyla Triandis (1995) tarafından geliştirilmiş ve Wasti ve Erdil (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek, bireycilik ve toplulukçuluk olmak üzere iki ana boyutu ve her bir boyutun yatay ve dikey alt boyutlarını içermektedir. Bireycilik alt ölçeği yatay ve dikey bireycilikle ilgili 18 madde, toplulukçuluk alt ölçeği ise yatay ve dikey toplulukçulukla ilgili 19 madde içermektedir. Ölçek maddeleri 5'li Likert tipinde olup “1=Hiç Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum ve 5=Tamamen Katılıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik (Cronbach alfa) değerleri, bireycilik için .79 ve toplulukçuluk için .73 olarak bulunmuştur. Alt boyutların Cronbach alfa değerleri ise yatay bireycilik için .71, dikey bireycilik için .67, yatay toplulukçuluk için .73 ve dikey toplulukçuluk için .72 olarak tespit edilmiştir. Bu ölçek, bireycilik ve toplulukçuluk değerlerini kapsamlı bir şekilde ölçmeyi amaçlamakta ve Türkiye uyarlaması, ölçeğin güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir. Bu araştırma sonuçlarına göre, güvenilirlik katsayıları şöyledir; yatay bireycilik ($\alpha=.75$), yatay toplulukçuluk ($\alpha=0.71$), dikey toplulukçuluk ($\alpha=.71$) ve yatay bireycilik puanlarının güvenilirliği ise ($\alpha=0.70$) olarak bulunmuştur. Bireycilik ve Toplulukçuluk Ölçeği'nin tüm boyutlarının kabul edilebilir düzeyde güvenilirlik gösterdiği bulunmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında verileri elde edebilmek için kullanılan “Genel Aidiyet Ölçeği” ve “Bireyci-toplulukçu Kültür Ölçeği” kültürümüze uyarlayan ve geliştiren uyarlayan akademisyenlerle e-posta yoluyla iletişim kurulmuş ve gerekli izinler alınmıştır. Bununla beraber araştırmanın gerçekleştirilmesi amacıyla ilk olarak Alanya

Alaaddin Keykubat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan uygulama için gerekli izinler alınmıştır.

Araştırma için gerekli onaylar alındıktan sonra, kullanılacak ölçme araçları ve kişisel bilgi formu esas alınarak çevrimiçi bir anket hazırlanmıştır. Katılımcılara araştırmaya katılımın gönüllük esaslı olduğu, çalışmanın amacı ve önemi hakkında yazılı bilgilendirilme yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği için katılımcıların kişisel bilgi formunu ile çalışmada kullanılan anketleri doğru ve tam bir şekilde doldurmalarının yanı sıra, her soruya içten ve açık yanıtlar vermelerinin önemi vurgulanmıştır. Bu form, 17-45 yaş arasındaki genç yetişkin bireylere internet üzerinden sunulmuş ve toplamda 350 katılımcıyla çalışılmıştır.

3.5. Veri Çözümleme Teknikleri

Araştırma sorularının yanıtlanması için izlenmesi gereken bazı aşamalar yer almaktadır. Her araştırma sorusu kendi bağlamında değerlendirilmiş ve gereken analize karar verilmiştir. Birinci araştırma sorusu kapsamında fark analizleri gerekmektedir. Bu bağlamda Field'un (2009) da belirttiği üzere genel aidiyet puanlarının bağımsız değişkenin kategorilerindeki dağılımları incelenmiştir. Dağılımı normal olan değişkenlere ilişkin incelemelerde parametrik testler kullanılmıştır. Bu kapsamda bağımsız değişkenin kategori sayısının iki olduğu “cinsiyet” için incelemeler *bağımsız örneklemeler t testi* ile diğer tüm bağımsız değişkenler ise *tek yönlü varyans analizi* ile yapılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılık bulunması durumunda gruplar arası farklılıklar varyanslar homojen ise *Sidak testi* ile değilse *Games-Howell* ile incelenmiştir. Bağımsız değişkenin gruplarındaki veri sayısının eşit olmaması ve gruplar arası bu dengesizliklere en güçlü test olan testin Sidak (Westfall & Young, 1993; Hochberg & Tamhane, 1987) olması nedeniyle ikili karşılaştırmalarda bu test seçilmiştir.

Genel aidiyet puanlarının normal dağılmadığı herhangi bir bağımsız değişken bulunmamakla birlikte bağımsız değişkenin kategorilerindeki veri sayısı 15'in altında (Tabachnick & Fidell, 2019) olan “aile yapısı” değişkeni için kategori sayısının ikiden fazla olması nedeniyle parametrik olmayan yöntemlerden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Elde edilen istatistiklere ilişkin etki büyüklükleri hesaplanarak, istatistiksel sonucun pratikteki anlamlılığı da belirlenmiştir. Kruskal Wallis H testine ilişkin için etki büyüklüğünün hesaplanmasında sırasıyla Eşitlik 1'den (Tomczak & Tomczak, 2014) yararlanılmıştır.

$$\eta^2(H) = \frac{(H-k+1)}{n-k} \quad \text{Eşitlik 1}$$

Kruskal-Wallis testi ve etki büyüklüğü değerlendirmeleri için temel tanımlamalar şu şekildedir: H değeri Kruskal-Wallis test istatistiğini, k değişkeni grupların sayısını, n ise örneklem büyüklüğünü göstermektedir. Kruskal-Wallis testi sonucunda elde edilen eta kare (η^2) etki büyüklüğü katsayısının yorumlanmasında belirli eşik değerler kullanılmaktadır. Buna göre, η^2 değeri 0.01 ile 0.06 arasında çıktığında küçük etki, 0.06 ile 0.14 arasında orta düzey etki, 0.14 ve üzeri değerler ise yüksek düzeyde etki olarak değerlendirilmektedir (Tomczak & Tomczak, 2014). Araştırmada kullanılan diğer istatistiksel yöntemlerin etki büyüklükleri SPSS programı ile hesaplanmıştır. Varyans analizinde (ANOVA) etki büyüklüğünün belirlenmesi için η^2 katsayısı kullanılırken, bağımsız örneklem t-testi için Cohen'in d değeri tercih edilmiştir. Cohen'in d değerinin yorumlanmasında ise 0.1 küçük etki, 0.3 orta düzey etki ve 0.5 büyük etki olarak kabul edilmektedir (Cohen, 1988). Bu etki büyüklüğü ölçütleri, istatistiksel bulguların pratik anlamda önemini değerlendirebilmek için büyük önem taşımaktadır.

İkinci araştırma sorusu kapsamında genel aidiyet ölçeğinin boyutlarına ilişkin puanlar ile bireycilik ve toplulukçuluk ölçeği boyutları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu kapsamda öncelikle değişkenlere ilişkin puanların dağılımları incelenmiştir. Dağılım türleri betimsel istatistikler ile normal dağılım olarak belirlenmiş ve puanların eşit aralık ölçeği düzeyinde olması nedeniyle Pearson korelasyon analizi tekniği kullanılmıştır. Korelasyon katsayısı aynı zamanda etki büyüklüğünü de vermektedir. Etki büyüklüğü yorumu Cohen'in (1988) aralıklarına göre yorumlanmıştır.

Üçüncü araştırma sorusu kapsamında bireycilik ve toplulukçuluk puanlarının genel aidiyetin yordayıcılığı incelenmiştir. Bu kapsamda çoklu regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Çoklu regresyon analizi öncesinde gerekli varsayımlar kontrol edilmiş ve veri setinin regresyon analizine uygun olduğu belirlenmiştir. Regresyon analizi sonucunda açıklanan varyans oranı ve etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Cohen (1988)'e

göre regresyon analizinde etki büyüklüğü elde edilen R^2 değeri üzerinden hesaplanmalıdır. Buna göre R^2 değerinin, $1-R^2$ değerine bölünmesi ile elde edilen değer standart etki büyüklüğüdür (f^2). Elde edilen f^2 değerinin yorumlanmasında $0,02 \leq f^2 \leq 0,15$ *küçük etkiye*, $0,15 \leq f^2 \leq 0,35$ *orta etkiye*, $0,35 \leq f^2$ ise *geniş etkiyi* göstermektedir.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın temel gayesi doğrultusunda şekillendirilen alt amaçlara ulaşmak için uygulanan analizlerin elde edilen bulguları ayrıntılı bir biçimde aktarılmaktadır. Araştırmanın genel hedefi çerçevesinde toplanan veriler, belirlenen alt amaçlarla olan ilişkileri bağlamında derinlemesine incelenerek detaylı bilgi verilmiştir.

4.1. Demografik Değişkenlere Göre Kabul Edilme ve Reddedilme Boyutlarının İncelenmesi

Tablo 4.1. Genel Aidiyet Kabul Edilme Boyutu Puanlarının Bağımsız Değişkenlerin Kategorilerine Göre Betimsel İstatistikleri

Değişkenler	Kategoriler	N	$\bar{X}$	S.S	Medyan	Mod	Çarpıklık	Basıklık
Cinsiyet	Kadın	257	33,77	6,02	35	42	-0,81	0,46
	Erkek	93	34,63	5,13	36	36	-0,60	0,18
Medeni Durum	Evli	184	34,63	6,00	36	42	-1,04	0,98
	Bekâr	140	33,11	5,52	34	36	-0,60	0,34
	İlişkim var	26	34,37	5,45	35,50	32 ^b	-0,36	-0,85
Eğitim Düzeyi	Lise	52	32,67	7,59	35,50	36 ^b	-0,85	-0,09
	Yüksekokul	38	33,94	6,35	36	36	-0,90	0,28
	Lisans	219	34,20	5,31	35	36	-0,66	0,26
	Lisansüstü	41	34,68	5,091	34	42	0,01	-0,95
Yaş grubu	17-22	24	33,33	4,87	34	34	-0,43	0,21
	23-28	121	34,02	5,62	35	36	-0,74	0,26
	29-33	120	33,41	5,68	34	36	-0,95	1,10
	34-40	65	34,93	6,00	36	42	-0,82	0,58
	41-45	19	35,63	7,60	38	42	-1,40	1,05
Yaşamın geçirildiği yer	Köy/kasaba	59	34	5,67	35	33 ^b	-1,38	2,72
	İlçe	95	34,08	5,70	36	36 ^b	-0,87	0,26
	İl	108	33,75	6,25	34	36 ^b	-0,81	0,42
	Büyükşehir	88	34,23	5,51	34	42	-0,30	-0,58
Şu an yaşanılan yer	Köy/kasaba	20	36,10	5,44	37	37 ^b	-0,89	-0,03
	İlçe	85	32,91	6,29	34	36	-0,84	0,75
	İl	94	33,97	6,035	35	36	-0,84	0,50
	Büyükşehir	128	34,31	5,53	35	42	-0,61	-0,03
	Yurt Dışı	23	34,56	4,23	36	37	-0,92	0,61

Tablo 4.2. (Devam) Genel Aidiyet Kabul Edilme Boyutu Puanlarının Bağımsız Değişkenlerin Kategorilerine Göre Betimsel İstatistikleri

Aile Yapısı	Çekirdek aile	265	34,56	5,61	36	42	-0,82	0,53
	Geniş aile	63	32,55	6,17	33	33	-0,88	0,71
	Parçalanmış aile	11	30,36	6,78	30	27 ^b	-0,57	-0,62
	Diğer (Yalnız)	11	32,36	4,56	31	30	0,90	0,79
Kardeş sayısı	0-1	38	34,63	6,11	35,50	42	-1,19	2,75
	2	64	34,23	5,67	35,50	36	-0,60	-0,02
	3	67	34,50	5,71	36	36	-0,79	0,19
	4 +	181	33,61	5,83	34	34 ^b	-0,80	0,44
Anne eğitim durumu	Okuryazar değil	109	34,23	5,37	35	34 ^b	-0,55	-0,80
	İlkokul	120	34,81	5,20	36	36 ^b	-0,74	0,64
	Ortaokul	30	31,26	5,76	32	38	-0,52	-0,40
	Lise	46	32,57	7,00	33	32	-0,79	0,56
Baba eğitim durumu	Lisans ve üstü	45	34,60	6,63	37	37 ^b	-1,20	0,92
	Okuryazar değil	21	34,57	6,17	36	30 ^b	-1,07	1,75
	İlkokul	130	33,31	6,35	34	36 ^b	-0,88	0,68
	Ortaokul	57	33,28	4,52	34	36	-0,43	-0,07
	Lise	61	34,98	5,74	36	42	-0,78	0,02
	Lisans ve üzeri	81	34,72	5,55	36	37 ^b	-0,70	-0,19

Tablo 4.3. Genel Aidiyet Reddedilme Boyutu Puanlarının Bağımsız Değişkenlerin Kategorilerine Göre Betimsel İstatistikleri

Değişkenler	Kategoriler	N	$\bar{X}$	S.S	Medyan	Mod	Çarpıklık	Basıklık
Cinsiyet	Kadın	257	35,28	7,24	37	42	1,26	1,01
	Erkek	93	35,72	7,00	38	42	-1,01	-0,15
Medeni Durum	Evli	184	36,33	7,02	39	42	-1,31	0,788
	Bekâr	140	34,37	6,93	35	42	-1,22	1,49
	İlişkim var	26	34,26	8,75	38,50	42	-0,92	-0,48
Eğitim Düzeyi	Lise	52	34,63	7,98	37	42	-1,28	1,23
	Yüksekokul	38	35,60	7,03	37	42	-1,14	0,32
	Lisans	219	35,55	7,01	38	42	-1,18	0,78
	Lisansüstü	41	35,34	7,33	38	42	-1,23	0,70

Tablo 4.4. (Devam) Genel Aidiyet Reddedilme Boyutu Puanlarının Bağımsız Değişkenlerin Kategorilerine Göre Betimsel İstatistikleri

Yaş grubu	17-22	24	33,08	8,18	35,50	27	-1,38	1,92
	23-28	121	35,46	7,16	38	36	-1,27	0,98
	29-33	120	35,57	6,76	37	42	-1,09	0,48
	34-40	65	35,78	7,53	38	42	-1,30	0,84
	41-45	19	35,89	7,36	40	42	1,41	0,21
Yaşamın geçirildiği yer	Köy/kasaba	59	35,17	6,42	36	42	-1,34	2,42
	İlçe	95	35	7,68	37	42	-1,20	0,78
	İl	108	35,73	7,30	38	42	-1,26	0,72
	Büyükşehir	88	35,56	7,03	38	42	-1,08	0,33
	Köy/kasaba	20	37	6,49	40,5	42	-1,24	0,74
Şu an yaşanılan yer	İlçe	85	34,23	7,24	36	42	-0,92	0,22
	İl	94	35,97	7,80	39	42	-1,62	1,94
	Büyükşehir	128	35,30	6,86	37	42	-1,01	0,28
	Yurt Dışı	23	36,48	6,40	38	42	-1,46	1,94
	Çekirdek aile	265	35,78	7,21	38	42	-1,27	0,98
Aile Yapısı	Geniş aile	63	34,75	6,76	37	42	-1,31	1,59
	Parçalanmış aile	11	30,45	8,00	30	20 ^b	0,08	-1,26
	Diğer (Yalnız)	11	34,81	6,71	35	42	-1,28	2,16
	0-1	38	36,87	6,53	39	42	-1,34	0,87
	2	64	35,39	7,81	39	42	-1,16	0,30
Kardeş sayısı	3	67	34,93	7,65	38	42	-1,27	1,08
	4 +	181	35,27	6,86	37	42	-1,16	0,95
	Okuryazar değil	109	35,80	6,41	38	42	-0,90	-0,19
	İlkokul	120	35,95	6,74	37,50	42	-1,44	1,94
	Ortaokul	30	33,66	7,51	36	42	-0,57	-0,94
Anne eğitim durumu	Lise	46	34,17	8,58	36,50	42	-1,40	1,16
	Lisans ve üstü	45	35,35	8,21	39	42	-1,09	-0,11
	Okuryazar değil	21	37,14	4,91	38	42	-0,66	-0,91
	İlkokul	130	35,31	7,41	38	42	-1,01	0,30
	Ortaokul	57	34,89	6,45	36	42	-0,85	-0,04
Baba eğitim durumu	Lise	61	35,77	7,40	37	42	-1,46	2,00
	Lisans ve üzeri	81	35,15	7,70	38	42	-1,32	0,97

Genel aidiyet puanlarının araştırmanın bağımsız değişkenleri olan demografik değişkenlere göre farklılığının incelenmesi için öncelikle parametrik ya da parametrik olmayan yöntemlerden uygun olanının belirlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda

parametrik testlerin kullanılabilmesi için veri setindeki kayıp veri varsa eğer belirlenmesi, uç değerlerin incelenmesi ve normal dağılımın test edilmesi gerekmektedir. Veri setinde öncelikle kayıp verilerin olup olmadığı incelenmiş ve herhangi bir kayıp veriye rastlanmamıştır. Sonrasında uç değerler incelenmiştir. Bu araştırma kapsamında çok değişkenli analizlerin kullanılmaması nedeniyle sadece tek değişkenli uç değerler incelenmiştir. Tek değişkenli uç değerler standart z puanları kullanılarak incelenmelidir. Veri setinden yer alan puanlar standart z puanına çevrilerek ± 4 aralığı dışında kalanlar veri setinden uzaklaştırılmalıdır (Field, 2018). Yapılan inceleme sonucunda veri setinden ± 4 aralığını aşan uç değerler bulunamamıştır. Kayıp veri ve uç değerlerin incelenmesinden sonra normal dağılım incelenmiştir.

Normal dağılım varsayımı betimsel istatistikler aracılığı ile incelenmiştir. Betimsel istatistikler kapsamında merkezi eğilim ölçüleri (ortalama, mod ve medyan) ve merkezi değişkenlik ölçüleri (çarpıklık ve basıklık) incelenmiştir. Ortalama, mod ve medyan değerlerindeki uzaklaşma ile çarpıklık ve basıklık katsayısının ± 3 aralığının dışında olması puanların normalden ayrılma oranının önemli olduğunu göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2019). Araştırmanın bağımlı değişkenlerinden genel aidiyet puanlarının araştırmanın bağımsız değişkenlerinin (cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, yaş grubu, yaşanan yer, yaşamının çoğunluğunun geçirildiği yer, aile yapısı, kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi) kategorilerindeki dağılımı incelenmiştir. Tablo 4.1-4.2’de genel aidiyet puanlarına ilişkin betimsel istatistikler verilmiştir. Tablo 3.1’de verilen betimsel istatistikler incelendiğinde, araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin kategorilerde genel aidiyet ölçeğinin kabul edilme boyutuna ilişkin puanların merkezi eğilim ölçülerinin birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. Merkezi değişim ölçülerinden çarpıklık ve basıklık katsayılarının ise ± 3 aralığında olduğu görülmüştür. Buna göre, bağımsız değişkenlerinin kategorilerinde genel aidiyet kabul edilme boyutu puanlarının normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Bununla birlikte “aile yapısı” değişkenine ilişkin kategorilerden “parçalanmış aile” ve “diğer (yalnız)” kategorilerinde 15’den az gözlem olması nedeniyle (Tabachnick ve Fidell, 2019) bu değişkene ilişkin incelemeler parametrik olmayan yöntemlerle yapılmıştır. Aynı şekilde Tablo 4.2 incelendiğinde, araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin kategorilerde genel aidiyet ölçeğinin reddedilme boyutuna ilişkin puanların merkezi eğilim ölçülerinin birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. Merkezi değişim ölçülerinden çarpıklık ve basıklık katsayılarının ise ± 3 aralığında olduğu görülmüştür.

Buna göre, bağımsız değişkenlerinin kategorilerinde genel aidiyet reddedilme boyutu puanlarının normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Bununla birlikte “aile yapısı” değişkenine ilişkin kategorilerden “parçalanmış aile” ve “diğer (yalnız)” kategorilerinde 15’den az gözlem olması nedeniyle (Tabachnick ve Fidell, 2019) bu değişkene ilişkin incelemeler parametrik olmayan yöntemlerle yapılmıştır. Özetle, “aile yapısı” değişkeni dışındaki değişkenlere ilişkin incelemeler hem genel aidiyet kabul edilme boyutu hem de reddedilme boyutu için birinci araştırma sorusu kapsamında parametrik yöntemler ile incelenmiştir. Bu değişkenlere ilişkin incelemeler sırasıyla verilmiştir.

Genel aidiyet puanlarının cinsiyete göre incelenmesinde cinsiyet değişkeninin iki kategoriye sahip olması nedeniyle bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Tablo 4.3’te genel aidiyet puanlarına ilişkin t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.5. Genel Aidiyet Puanlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Değişken	Kategoriler	N	Ortalama	ss.	t	Sd.	P	Cohen d
Kabul edilme boyutu	Kadın	257	33,77	6,02	-1,225	348	0.221	-0,148
	Erkek	93	34,63	5,13				
Reddedilme boyutu	Kadın	257	35,28	7,25	-0,506	348	0.613	-0,061
	Erkek	93	35,72	7,00				

*p>0.05

Tablo 4.3 incelendiğinde, hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların $[t(348) = -1,225, p > 0.05]$ hem de reddedilme boyutuna ilişkin puanların $[t(348) = -0,506, p > 0.05]$ cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Her iki boyutta da erkeklerin ortalamaları göreceli olarak kadınlardan daha yüksek olsa da bu farkın anlamlı olmadığı görülmüştür. Etki büyüklüğü hem kabul edilme boyutu için ($d = -0.148$) hem de reddedilme boyutu için ($d = -0,061$) küçük bir etki büyüklüğünü ifade etmektedir (Cohen, 1988). Bu nedenle cinsiyetin genel aidiyet puanları üzerindeki etkisinin küçük ancak istatistiksel olarak anlamlı olmadığı söylenebilir.

Genel aidiyet puanlarının medeni duruma göre incelenmesinde medeni durum değişkenine ilişkin ikiden fazla kategori olması nedeniyle tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Varyans analizi öncesinde varyansların homojenliği testi incelenmelidir. Levene varyansların homojenliği testi sonucunda hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların $[F(2,347)=0,614; p=0,542]$ hem de reddedilme boyutuna

ilişkin puanların [$F(2,347)=0,412$; $p=0,662$] varyansların homojen olduğu görülmüştür. Varyans analizi sonuçları Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.6. Genel Aidiyet Puanlarının Medeni Duruma Göre Varyans Analizi Sonuçları

Puanlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	<i>F</i>	<i>p</i>	Post-hoc farklılıkları	Etki büyüklüğü (η^2)
Kabul edilme boyutu	Gruplar arası	186,072	2	93,036				
	Gruplar içi	11572,926	347	33,351	2,790	0,063	-	0,016
	Toplam	11758,997	349					
Reddedilme boyutu	Gruplar arası	338,969	2	169,484				0,019
	Gruplar içi	17638,828	347	50,832	3,334	0,037*	Bekâr ^a -evli	
	Toplam	17977,797	349					

* $p<0,05$

Tablo 4.4'te verilen varyans analizi sonuçları incelendiğinde kabul edilme boyutuna ilişkin puanların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu durumun aksine reddedilme boyutuna ilişkin puanların medeni duruma göre farklılığı anlamlı [$F(2,347)=3,334$ $p=0,037$] bulunmuştur. Gruplar arası farklılıklar incelendiğinde yalnızca bekar ve evliler arasında farklılık olduğu görülmüştür. Bekârların reddedilme boyutuna ilişkin puan ortalamalarının ($\bar{X}=36,33$) evlilerden ($\bar{X}=34,37$) yüksek bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle puanlar arası farklılık bekârların lehinedir. Özetle bekârlar evlilerden kendilerini daha fazla reddedilmiş bulmaktadır ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır. Etki büyüklüğü hem kabul edilme boyutu için ($\eta^2 = 0,016$) hem de reddedilme boyutu için ($\eta^2 = 0,019$) küçük düzeyde bir etkiyi ifade etmektedir (Tomczak ve Tomczak, 2014).

Genel aidiyet puanlarının eğitim düzeyine göre incelenmesinde eğitim düzeyi değişkenine ilişkin ikiden fazla kategori olması nedeniyle tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Varyans analizi öncesinde varyansların homojenliği testi incelenmelidir. Levene varyansların homojenliği testi sonucunda kabul edilme boyutuna ilişkin puanların [$F(3,346)=4,783$; $p=0,003$] varyansı homojen bulunmazken reddedilme boyutuna ilişkin puanların [$F(3,346)=0,480$; $p=0,697$] varyansı homojen bulunmuştur. Varyans analizi sonuçları Tablo 4.5'de verilmiştir.

Tablo 4.7. Genel Aidiyet Puanlarının Eğitim Düzeyine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Puanlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Etki büyüklüğü (η^2)
Kabul edilme boyutu	Gruplar arası	119,622	3	39,874	0,810	0,492	0,010
	Gruplar içi	11639,375	346	33,640			
	Toplam	11758,997	349				
Reddedilme boyutu	Gruplar arası	338,969	2	12,432	0,240	0,869	0,002
	Gruplar içi	17638,828	347	51,851			
	Toplam	17977,797	349				

*p>0,05

Tablo 4.5’de verilen varyans analizi sonuçları incelendiğinde hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların hem de reddedilme boyutuna ilişkin puanların eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Eğitim düzeyinin genel aidiyet üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir. Etki büyüklüğü kabul edilme boyutu için ($\eta^2 = 0,010$) küçük, reddedilme boyutu için ($\eta^2 = 0,002$) ihmal edilebilir bir etkiyi ifade etmektedir (Tomczak ve Tomczak, 2014).

Genel aidiyet puanlarının yaş gruplarına göre incelenmesinde yaş grubu değişkenine ilişkin ikiden fazla kategori olması nedeniyle tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.. Levene varyansların homojenliği testi sonucunda hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların [$F(4,344)=1,251$; $p=0,289$] hem de reddedilme boyutuna ilişkin puanların [$F(4,344)=0,295$; $p=0,881$] varyanslarının homojen olduğu görülmüştür. Varyans analizi sonuçları Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.8. Genel Aidiyet Puanlarının Yaş Grubuna Göre Varyans Analizi Sonuçları

Puanlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P	Etki büyüklüğü (η^2)
Kabul edilme boyutu	Gruplar arası	159,167	4	39,792	1,187	0,316	0,014
	Gruplar içi	11535,601	344	33,534			
	Toplam	11694,768	348				
Reddedilme boyutu	Gruplar arası	147,068	4	36,767	0,712	0,584	0,008
	Gruplar içi	17760,015	344	51,628			
	Toplam	17907,083	348				

*p>0,05

Tablo 4.6’da verilen varyans analizi sonuçları incelendiğinde hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların hem de reddedilme boyutuna ilişkin puanların yaş gruplarına göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu nedenle gruplar arası farklılık

testleri kullanılmamıştır. Yaşın genel aidiyet üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir. Etki büyüklüğü kabul edilme boyutu için ($\eta^2 = 0,014$) küçük, reddedilme boyutu için ($\eta^2 = 0,008$) ihmal edilebilir bir etkiyi ifade etmektedir (Tomczak ve Tomczak, 2014).

Genel aidiyet puanlarının yaşanılan yere göre incelenmesinde yaşanılan yer değişkenine ilişkin ikiden fazla kategori olması nedeniyle tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Levene varyansların homojenliği testi sonucunda hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların [$F(4,345)=1,161$; $p=0,328$] hem de reddedilme boyutuna ilişkin puanların [$F(4,345)=1,177$; $p=0,321$] varyansların homojen olduğu görülmüştür. Varyans analizi sonuçları Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.9. Genel Aidiyet Puanlarının Yaşanılan Yere Göre Varyans Analizi Sonuçları

Puanlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P	Etki büyüklüğü (η^2)
Kabul edilme boyutu	Gruplar arası	207,664	4	51,916	1,551	0,187	0,018
	Gruplar içi	11551,333	345	33,482			
	Toplam	11758,997	349				
Reddedilme boyutu	Gruplar arası	226,088	4	56,522	1,098	0,357	0,013
	Gruplar içi	17751,709	345	51,454			
	Toplam	17977,797	349				

* $p>0,05$

Tablo 4.7’de verilen varyans analizi sonuçları incelendiğinde hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların hem de reddedilme boyutuna ilişkin puanların yaşanılan yere göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu nedenle gruplar arası farklılık testleri kullanılmamıştır. Yaşanılan yerin genel aidiyet üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir. Etki büyüklüğü hem kabul edilme boyutu için ($\eta^2 = 0,018$) hem de reddedilme boyutu için ($\eta^2 = 0,013$) küçük bir etkiyi ifade etmektedir (Tomczak ve Tomczak, 2014).

Genel aidiyet puanlarının yaşamının çoğunluğunun geçirildiği yere göre incelenmesinde bu değişkenine ilişkin ikiden fazla kategori olması nedeniyle tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Levene varyansların homojenliği testi sonucunda hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların [$F(3,346)=0,610$; $p=0,609$] hem de reddedilme boyutuna ilişkin puanların [$F(3,346)=1,191$; $p=0,313$] varyanslarının homojen olduğu görülmüştür. Varyans analizi sonuçları Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.10. Genel Aidiyet Puanlarının Yaşamının Çoğunluğunun Geçirildiği Yere Göre Varyans Analizi Sonuçları

Puanlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P	Etki büyüklüğü (η^2)
Kabul edilme boyutu	Gruplar arası	11,966	3	3,989	0,117	0,950	0,001
	Gruplar içi	11747,031	346	33,951			
	Toplam	11758,997	349				
Reddedilme boyutu	Gruplar arası	32,688	3	10,896	0,210	0,889	0,002
	Gruplar içi	17945,109	346	51,864			
	Toplam	17977,797	349				

*p>0,05

Tablo 4.8’de verilen varyans analizi sonuçları incelendiğinde hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların hem de reddedilme boyutuna ilişkin puanların yaşamının çoğunluğunun geçirildiği yere göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu nedenle gruplar arası farklılık testleri kullanılmamıştır. Yaşamının çoğunluğunun geçirildiği yerin genel aidiyet üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir. Etki büyüklüğü hem kabul edilme boyutu için ($\eta^2 = 0,001$) hem de reddedilme boyutu için ($\eta^2 = 0,002$) ihmal edilebilir bir etkiyi ifade etmektedir (Tomczak ve Tomczak, 2014).

Genel aidiyet puanlarının aile yapısına göre incelenmesinde Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis H testinin kullanılabilmesi için kategori sayılarının ikiden fazla, kategorilerdeki veri sayısının beşten fazla ve bu kategorilere bireylerin seçkisiz olarak atanmış olması varsayımları (Green ve Salkind, 2008) araştırma verisi bağlamında sağlanmıştır. Yapılan Kruskal Wallis H testinin sonucu Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.11. Genel Aidiyet Puanlarının Aile Yapısına Göre Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Puanlar	Kategoriler	N	Ortalama sırası	H istatistiği	Sd.	p	Etki Büyüklüğü η^2
Kabul edilme boyutu	Çekirdek aile	265	185,32	11,338	3	0,010	0,018
	Geniş aile	63	151,12				
	Parçalanmış aile	11	120,73				
	Diğer (Yalnız)	11	133,32				
	Çekirdek aile	265	183,24				
Reddedilme boyutu	Geniş aile	63	158,04	8,908	3	0,031	0,011
	Parçalanmış aile	11	107,95				
	Diğer (Yalnız)	11	156,64				

*p<0.05

Tablo 4.9’da verilen Kruskal Wallis testi sonuçları incelendiğinde, kabul edilme puanlarının aile yapısına göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.05$) bulunmuştur. Benzer şekilde reddedilme puanlarının aile yapısına göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.05$) bulunmuştur. Bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda aile yapısı değişkenin kategorilerindeki sayıların dengesizliği nedeniyle Bonferroni düzeltmesi yapılmış ve farklılığın hem kabul etme hem de reddedilme puanları bağlamında anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Hesaplanan etki büyüklükleri kabul edilme boyutu için düşük reddedilme boyutu için ise ihmal edilebilir etkiye işaret etmekte ve Bonferroni düzeltmesi sonucunda elde edilen istatistiksel olarak anlamlı olmayan sonuçları doğrular niteliktedir. Ortaya çıkan farklılıkların şansa oluşmuş olacağı belirlenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların hem de reddedilme boyutuna ilişkin puanların aile yapısına göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Genel aidiyet puanlarının kardeş sayısına göre incelenmesinde kardeş sayısı değişkenine ilişkin ikiden fazla kategori olması nedeniyle tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Levene varyansların homojenliği testi sonucunda hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların [$F(3,346)=0,014$; $p=0,998$] hem de reddedilme boyutuna ilişkin puanların [$F(3,346)=1,136$; $p=0,335$] varyansların homojen olduğu görülmüştür. Varyans analizi sonuçları Tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4.12. Genel Aidiyet Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Varyans Analizi Sonuçları

Puanlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	<i>F</i>	<i>P</i>	Etki büyüklüğü (η^2)
Kabul edilme boyutu	Gruplar arası	62,775	3	20,925	0,619	0,603	0,005
	Gruplar içi	11696,222	346	33,804			
	Toplam	11758,997	349				
Reddedilme boyutu	Gruplar arası	100,323	3	33,441	0,647	0,585	0,006
	Gruplar içi	17877,474	346	51,669			
	Toplam	17977,797	349				

* $p>0,05$

Tablo 4.10’da verilen varyans analizi sonuçları incelendiğinde hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların hem de reddedilme boyutuna ilişkin puanların kardeş sayısına göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu nedenle gruplar arası farklılık testleri kullanılmamıştır. Kardeş sayısının genel aidiyet üzerinde anlamlı bir farklılık

oluşturmadığı söylenebilir. Etki büyüklüğü hem kabul edilme boyutu için ($\eta^2 = 0,005$) hem de reddedilme boyutu için ($\eta^2 = 0,006$) ihmal edilebilir bir etkiyi ifade etmektedir (Tomczak ve Tomczak, 2014).

Genel aidiyet puanlarının anne eğitim düzeyine göre incelenmesinde anne eğitim düzeyi değişkenine ilişkin ikiden fazla kategori olması nedeniyle tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Levene varyansların homojenliği testi sonucunda hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların [$F(4,345)=1,646$; $p=0,162$] hem de reddedilme boyutuna ilişkin puanların [$F(4,345)=2,379$; $p=0,052$] varyanslarının homojen olduğu görülmüştür. Varyans analizi sonuçları Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.13. Genel Aidiyet Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine göre Varyans Analizi Sonuçları

Puanlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	<i>F</i>	<i>p</i>	Post-hoc farklılıkları	Etki büyüklüğü (η^2)
Kabul edilme boyutu	Gruplar arası	419,17	4	104,792				
	Gruplar içi	11339,82	345	32,869	3,188	0,014*	-	0,036
	Toplam	11758,997	349					
Reddedilme boyutu	Gruplar arası	212,951	4	53,238				
	Gruplar içi	17764,846	345	51,492	1,034	0,390	Ortaokul-ilkokul ^a	0,012
	Toplam	17977,797	349					

* $p < 0,05$; ^aFarklılığın lehine olduğu grup

Tablo 4.11’de verilen varyans analizi sonuçları incelendiğinde reddedilme boyutuna ilişkin puanların anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu durumun aksine kabul edilme boyutuna ilişkin puanların anne eğitim düzeyine göre farklılığı anlamlı [$F(2,347)=3,334$ $p=0,037$] bulunmuştur. Gruplar arası farklılıklar incelendiğinde yalnızca annesi ortaokul mezunu olanlar ile annesi ilkokul olanlar arasında anlamlı farklılık elde edilmiştir. Annesi ortaokul mezunu olanların kabul edilme boyutuna ilişkin puan ortalamalarının ($\bar{X}=31,26$) ilkokul mezunu ($\bar{X}=34,80$) olanlardan daha düşük olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle puanlar arası farklılık annesi ilkokul mezunu olanların lehinedir. Özetle annesi ilkokul mezunu olanlar kendilerini daha fazla kabul edilmiş bulmakta ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır. Etki büyüklüğü hem kabul edilme boyutu için ($\eta^2 = 0,036$) hem de reddedilme boyutu için ($\eta^2 = 0,012$) küçük bir etkiyi ifade etmektedir (Tomczak ve Tomczak, 2014).

Genel aidiyet puanlarının baba eğitim düzeyine göre incelenmesinde baba eğitim düzeyi değişkenine ilişkin ikiden fazla kategori olması nedeniyle tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Levene varyansların homojenliği testi sonucunda hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların $[F(4,345)=1,407; p=0,231]$ hem de reddedilme boyutuna ilişkin puanların $[F(4,345)=1,119; p=0,347]$ varyansların homojen olduğu görülmüştür. Varyans analizi sonuçları Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.14. Genel Aidiyet Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine göre Varyans Analizi Sonuçları

Puanlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Etki büyüklüğü (η^2)
Kabul edilme boyutu	Gruplar arası	199,268	4	49,817	1,487	0,206	0,017
	Gruplar içi	11559,729	345	33,506			
	Toplam	11758,997	349				
Reddedilme boyutu	Gruplar arası	92,779	4	23,195	0,447	0,774	0,005
	Gruplar içi	17885,018	345	51,841			
	Toplam	17977,797	349				

* $p>0,05$

Tablo 4.12’de verilen varyans analizi sonuçları incelendiğinde hem kabul edilme boyutuna ilişkin puanların hem de reddedilme boyutuna ilişkin puanların baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu nedenle gruplar arası farklılık testleri kullanılmamıştır. Baba eğitim düzeyinin genel aidiyet üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir. Etki büyüklüğü kabul edilme boyutu için ($\eta^2 = 0,017$) küçük, reddedilme boyutu için ($\eta^2 = 0,005$) ihmal edilebilir bir etkiyi ifade etmektedir (Tomczak ve Tomczak, 2014).

4.2. Bireycilik Ve Toplulukçuluk Boyutları İle Genel Aidiyetin Boyutları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bireyci ve toplulukçu boyutları ile genel aidiyetin boyutları arasındaki ilişkinin incelenmesinde korelasyon analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Uygun korelasyon analizi tekniğinin belirlenebilmesi için ölçek puanlarının türü ve dağılımları belirlenmelidir. Hem bireyci ve toplulukçuluk ölçeği puanları hem de genel aidiyet ölçeği puanları eşit aralık ölçeği düzeyindedir. Her iki ölçeğe ilişkin puan dağılımlarının türü ise merkezi eğilim ve merkezi değişim ölçüleri ile incelenmiştir. Tablo 4.13’te ölçeklere ilişkin betimsel istatistikler verilmiştir.

Tablo 4.13. Bireyci ve Toplulukçuluk Ölçeği ile Genel Aidiyet Ölçeği Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	N	$\bar{X}$	S.S	Medyan	Mod	Çarpıklık	Basıklık
Yatay toplulukçuluk	350	37,75	4,53	38	39	-0,174	0,362
Dikey toplulukçuluk	350	31,76	4,71	32	30	-0,248	-0,058
Yatay bireycilik	350	39,34	4,86	40	40	-0,449	0,233
Dikey bireycilik	350	22,67	4,78	23	24	0,105	0,258
Kabul edilme	350	34,00	5,80	35	36	-0,797	0,511
Reddedilme	350	35,40	7,17	37,5	42	-1,198	0,801

Tablo 4.13. incelendiğinde, hem bireycilik ve toplulukçu kültür ölçeği puanlarına hem de genel aidiyet ölçeği puanlarına ilişkin merkezi eğilim ölçülerinin birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. Merkezi değişim ölçülerinden çarpıklık ve basıklık katsayılarının ise ± 3 aralığında (Tabachnick ve Fidell, 2019) olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre her iki ölçeğe ilişkin puanlarının normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Her iki ölçeğe ilişkin puanların eşit aralık ölçeği düzeyinde olması ve puanların normal dağılması nedeniyle parametrik yöntemlerden Pearson korelasyon analizi ilişkilerin belirlenmesinde kullanılmıştır (Howell, 2010). Korelasyon analizi sonuçları Tablo 4.14’te verilmiştir.

Tablo 4. 14. Bireyci ve Toplulukçuluk Boyutları Ölçeği İle Genel Aidiyet Boyutları Ölçeği Puanları Arasındaki İlişki

Değişkenler	Kabul edilme	Reddedilme
Yatay toplulukçuluk	0,320**	0,168**
Dikey toplulukçuluk	0,081	-0,001
Yatay bireycilik	0,091	-0,025
Dikey bireycilik	-0,107*	-0,064

**p<0,001;*p<0,05

Tablo 4.14’te verilen korelasyonlar, yatay toplulukçu eğilimler ile aidiyetin her iki boyutu arasında anlamlı pozitif ilişkiler olduğunu göstermektedir. Özellikle, yatay toplulukçuluk ile kabul edilme duygusu arasındaki korelasyon katsayısı ($r = 0,320$, $p < .001$) orta düzeyde bir ilişkiye işaret etmektedir. Yatay toplulukçuluk ile reddedilme arasında da ise zayıf düzeyde pozitif bir ilişki ($r = 0,168$, $p < .001$) gözlemlenmiştir. Dikey toplulukçuluk ile genel aidiyetin boyutları arasındaki ilişkiler ise anlamlı bulunmamıştır.

(kabul edilme: $r = .081$, $p > .05$; reddedilme: $r = -.001$, $p > .05$). Bireyci eğilimlerin aidiyetle ilişkisi incelendiğinde, yatay bireycilik ile aidiyet boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (kabul edilme: $r = .091$, $p > .05$; reddedilme: $r = -.025$, $p > .05$). Ancak dikey bireycilik ile kabul edilme arasında zayıf düzeyde negatif bir ilişki belirlenmiştir ($r = -.107$, $p < .05$).

Cohen'in (1988) etki büyüklüğü sınıflandırmasına göre, çalışmada tespit edilen korelasyonlar genellikle zayıf ve orta düzeydedir. Yatay toplulukçuluk ile kabul edilme arasındaki orta düzey ilişkisi ($r = 0,320$) dışında, diğer tüm anlamlı ilişkiler zayıf düzeydedir ($r = 0,168$ ve $r = -0,107$). Bu durum, değişkenler arasındaki ilişkilerin pratik anlamda sınırlı etkilere sahip olabileceğini düşündürmektedir.

4.3. Bireycilik / Toplulukçuluk Puanlarının Genel Aidiyeti Açıklama Düzeyinin Belirlenmesi

Bireycilik ve toplulukçuluğun genel aidiyeti açıklama düzeyi regresyon analizi kullanılarak belirlenmiştir. Kabul edilme boyutu puanlarına ilişkin yapılan regresyon analizinde istatistiksel olarak anlamlı olan yatay toplulukçuluk ve dikey bireycilik puanları kullanırken, reddedilme boyutu puanlarına ilişkin yapılan regresyon analizinde ise sadece yatay toplulukçuluk puanları kullanılmıştır. Regresyon analizine Çoklu regresyon analizine geçilmeden önce bazı varsayımların kontrol edilmesi gerekmektedir. Bunlar, normal dağılım, varyansların homojenliği, hataların ilişkisiz olması ve çoklu bağlantıdır.

Ölçek puanlarına ilişkin normal dağılım ikinci araştırma sorusunda korelasyon analizinden önce kontrol edilmiştir. Hem yatay toplulukçuluk hem de dikey bireycilik Ölçeğine ilişkin puanların hem de Genel Aidiyet Ölçeğine ilişkin puanların normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Varyansların homojenliği varsayımı hem kabul edilme boyutu puanları için hem de reddedilme boyutu puanları için standartlaştırılmış regresyon kestirimlerinin (ZPRED) standartlaştırılmış artıklarla (ZRESID) oluşturduğu saçılım grafiği incelenmiş ve grafikteki verilerin örüntü içermemesi (Field, 2019) varyansların homojen olduğunu göstermiştir. Hataların ilişkisiz olması Durbin-Watson (DW) istatistiği kullanılarak test edilmiştir. DW istatistiğinin 1,5 ile 2,5 arasında olması hataların ilişkisiz olduğunu göstermektedir (Durbin, 1951). Kabul edilme puanları için DW istatistiği 2,076 reddedilme boyutu için ise 1,892 elde edilmiştir. Buna göre hataların ilişkisiz olduğu söylenebilir. Çoklu bağlantı problemi bağımsız değişkenler arasındaki

korelasyon değerlerinin 0.90 üzerinde olması (Howell, 2010) durumudur. Ayrıca varyans artış faktörü (VIF) ve Tolerans değerleri incelenerek çoklu bağlantıya karar verilebilmektedir. $VIF \geq 10$ olması Tolerans değerinin 0,20'den küçük olması çoklu bağlantı problemine işaret etmektedir (Hair vd., 2019). Hem kabul edilme hem de reddedilme boyutlarına ilişkin incelemelerde bağımsız değişkenlere ilişkin VIF ve Tolerans değerlerinin belirlenen aralıklarda olduğu, çoklu bağlantının bulunmadığı belirlenmiştir.

Varsayımların kontrolü sonucunda hem kabul edilme boyutu hem de reddedilme boyutu için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Kabul edilme boyutuna ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 4.15'de verilmiştir.

Tablo 4. 15. Kabul Edilme Puanlarına İlişkin Regresyon Analizi Sonucu

	B	Standart hata	β	F	R^2	f^2
Sabit	21,637**	2,751	-			
Yatay toplulukçuluk	0,420**	0,065	0,328	23,280**	0,118	0,134
Dikey bireycilik	-0,154*	0,061	-0,127			

* $p < 0.05$; ** $p < 0.01$

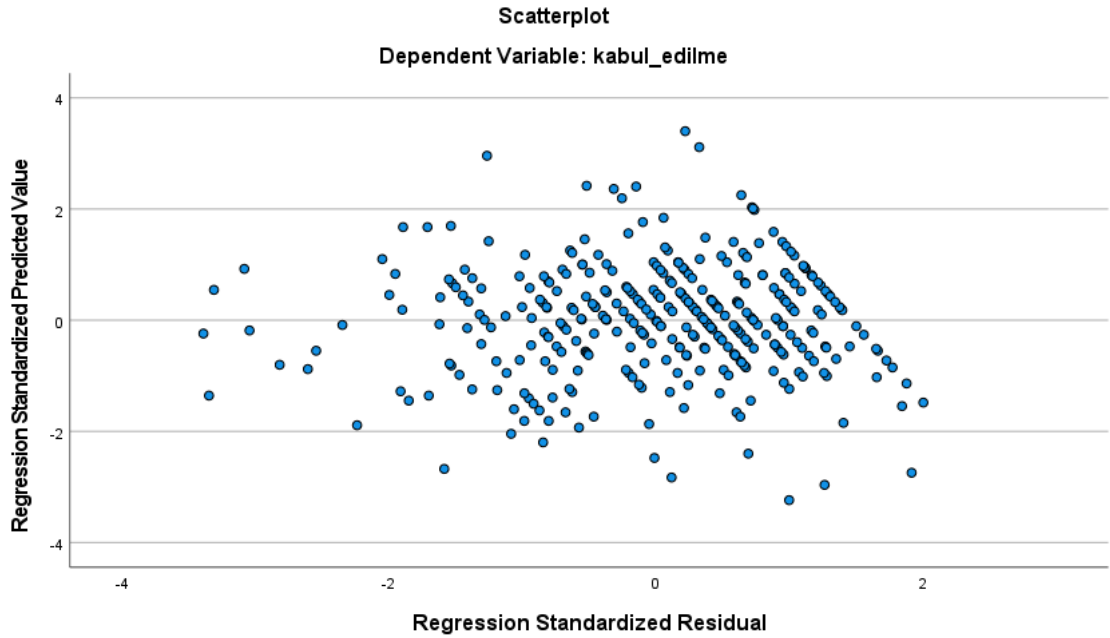
Tablo 4.15'te verilen regresyon analizi sonucunda kabul edilme puanlarının yatay toplulukçuluk [$t(345)=6,487, p < 0.01$] ve dikey bireycilik [$t(345)=-2,517, p < 0.05$] anlamlı birer yordayıcısı bulunmuştur. Değişkenlerin önem sırasının belirlenmesi için standartlaştırılmış regresyon katsayıları incelenmiştir. Standartlaştırılmış regresyon katsayıları incelendiğinde kabul edilme puanlarının en önemli yordayıcısının yatay toplulukçuluk ($\beta=0,328$) olduğu belirlenmiştir. Yatay toplulukçuluk puanlarındaki artışın kabul edilme puanlarında da artışa neden olduğu söylenebilir. Kabul edilme puanlarının ikinci en önemli yordayıcı dikey bireycilik ($\beta=-0,127$) olarak belirlenmiştir. Dikey bireycilik puanlarındaki artış ise kabul edilme puanlarında azalmaya neden olmaktadır. Kabul edilme puanlarındaki varyansın %11.8'i dikey bireycilik ve yatay toplulukçuluk puanları ile açıklanmaktadır. Elde edilen etki büyüklüğü Cohen (1988)'e göre küçük etkiye işaret etmektedir. Tablo 4.16'da reddedilme boyutuna ilişkin regresyon analizi sonuçları verilmiştir.

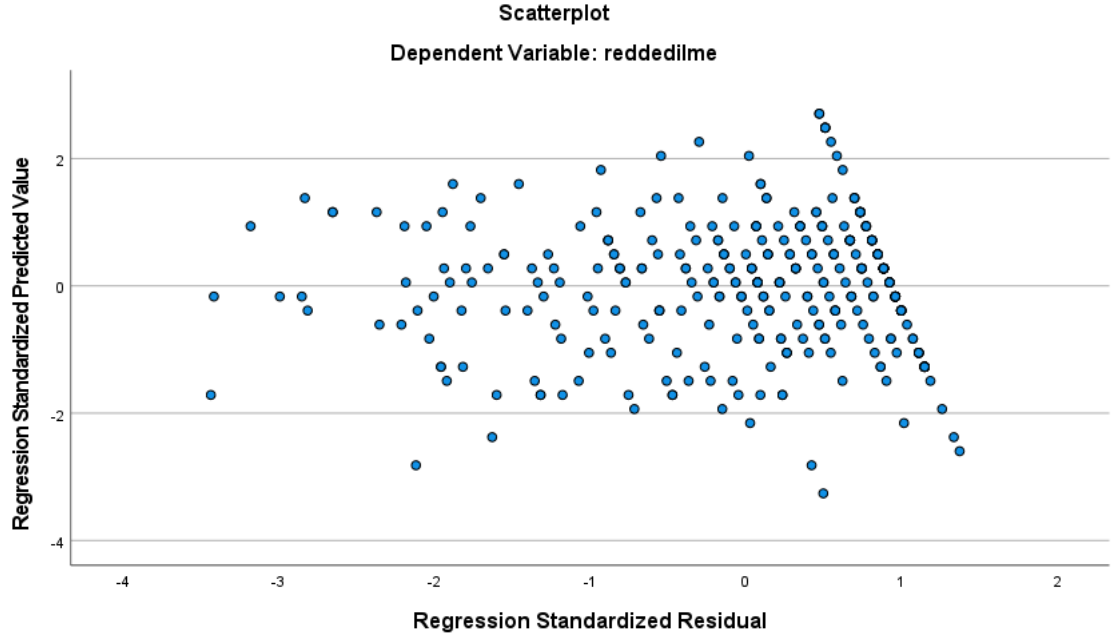
Tablo 4. 16.Reddedilme Puanlarına İlişkin Regresyon Analizi Sonucu

	B	Standart hata	β	F	R^2	f^2
Sabit	25,356	3,186	-	10,074**	0,028	0.029
Yatay toplulukçuluk	0,266**	0,084	0,168			

**p<0.01

Tablo 4.16’da verilen regresyon analizi sonucunda yatak toplulukçuluk [$t(345)=3,174$, $p<0.01$] puanlarının reddedilme boyutu puanlarının anlamlı yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Açıklanan varyans olan R^2 değeri 0,043 bulunmuştur. Reddedilme puanlarındaki varyansın yaklaşık %0,3’ü yatay toplulukçuluk puanları ile açıklanmaktadır. Elde edilen etki büyüklüğü Cohen (1988)’e göre düşük etkiye işaret etmektedir.

Şekil 4.1

Şekil 4.2

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

5.1. Tartışma

Bu bölümde, yapılan araştırmanın amacı ve bu amaç doğrultusunda belirlenen alt amaçlara yönelik elde edilen veriler ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır.

5.1.1. Genç yetişkin bireylerde genel aidiyetin demografik değişkenlere göre bulgular

5.1.1.1. Cinsiyete göre genel aidiyet

Bu araştırmanın bulguları, kadın ve erkek katılımcıların genel aidiyet puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Bu sonuca göre aidiyet ihtiyacı; cinsiyetten bağımsız olarak gelişebilen temel bir psikolojik gereksinim olarak olduğu yönündeki kuramsal yaklaşımla örtüşmektedir (Baumeister. &, Leary 1995). Aidiyetin evrensel bir motivasyon olarak kültürel, sosyal ve bireysel deneyimlerle daha yakından ilişkili olabileceği göz önünde bulundurulduğunda, cinsiyetin belirleyici bir faktör olmaması alanyazındaki farklı bulgulara göre önem taşımaktadır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre genç yetişkinlerde cinsiyete göre genel aidiyet arasında ilişki olmaması , Türkiye’de ve ıspanya’daki bazı araştırmalarla (Baykal, 2024; Checa & Oberst, 2022; Güneşer, 2022; Büyükalim, 2020; Kılıç & Öksüz, 2020; Güngör, 2008) benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bir diğer benzer sonuca ABD’de Malone ve arkadaşları (2011) tarafından yapılan araştırmada genç yetişkinlerde genel aidiyet cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Diğer yandan Türkiye’deki farklı bir çalışmada cinsiyetin aidiyet duygusu üzerinde belirleyici bir faktör olduğunu (Can, 2024) bulunmuştur. Can (2024) genç yetişkin katılımcılarla gerçekleştirdiği araştırmada, genel aidiyet düzeylerinin cinsiyetler arasında olarak anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmış ve kadınların aidiyet duygusunun erkeklere kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu farklılıkların olası nedenleri arasında aidiyetin çok boyutlu yapıda olması öne çıkmaktadır. Aidiyet duygusu, bireylerin aile, arkadaş çevresi, iş/okul ortamı gibi farklı sosyal bağlamlardaki deneyimlerinden etkilenmektedir. Genç yetişkinlik döneminde hem kadınların hem de erkeklerin benzer sosyal gelişim görevleriyle karşılaşması, genel aidiyet duygusunun cinsiyetten bağımsız olarak şekillenmesine katkı sağlayabilir. Toplumsal cinsiyet rollerinin etkisi de bu bağlamda değerlendirilebilir. Gilligan’ın (1982) ABD’de yaptığı çalışmanın analizine göre, aidiyet duygusunun inşası toplumsal cinsiyet

temelinde belirgin farklılıklar göstermektedir. Erkeklerde aidiyet, temel olarak hiyerarşik sosyal yapılar ve kurumsal normlarla uyum çerçevesinde şekillenmektedir. Bu perspektifte birey, toplumsal statü ve pozisyonunu merkeze alarak aidiyet duygusunu inşa eder. Özerklik vurgusunun belirgin olduğu bu modelde, aidiyet ölçütü bireyin dışsal otorite ve kurallarla ne ölçüde uzlaşabildiğiyle ilişkilendirilir. Diğer yandan kadınlarda aidiyet, karşılıklı bağlılık ve psikolojik yakınlık temelinde gelişmektedir. Toplumsal beklentilerin de etkisiyle, kadınlar aidiyeti daha çok ilişkisel bağlamda ve sorumluluk-bakım ekseninde deneyimlediğini belirtmiştir. Bunlarla birlikte bu çalışmada, bu tür dinamiklerin genel aidiyet puanlarında anlamlı bir ayrışmaya yol açmadığı görülmüştür.

5.1.1.2. Yaşa göre genel aidiyet

Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre, genç yetişkinlerde yaştan genel aidiyet üzerinde doğrudan anlamlı bir farklılık yaratmadığını bulunmuştur. Bu sonuç, Can'ın (2024) araştırmasıyla paralellik arz etmekte olup, katılımcıların yaş değişkeninin yaşı değişkeninin genel aidiyet düzeyi üzerinde kayda değer bir ilişkili olmadığı yönündeki bulgusuyla örtüşmektedir. Elde edilen bu bulgu, aidiyet duygusunun gelişimsel süreçte yaşa bağlı olarak önemli ölçüde değişmediğine işaret etmektedir. Alanyazında bu sonuç, aidiyetin temel bir psikolojik ihtiyaç olarak yaşam boyu süreklilik gösterdiği yönündeki kuramsal yaklaşımlarla paralellik göstermektedir (Baumeister & Leary, 1995; Ryan & Deci, 2000). Bu bulguları destekler nitelikte, Hagerty ve arkadaşları (1992) tarafından yapılan çalışmada da yaştan aidiyet üzerinde anlamlı bir belirleyici olmadığı rapor edilmiştir. Benzer şekilde, Levett-Jones ve Lathlean'ın (2009) farklı yaş grupları üzerinde yaptığı çalışmada, aidiyet düzeylerinin yaşa göre önemli ölçüde farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum, aidiyetin bireyin içinde bulunduğu gelişimsel dönemden ziyade, sosyal bağlam ve kişilerarası ilişkiler gibi çevresel faktörlerle daha güçlü bir şekilde ilişkili olabileceğini düşündürmektedir (Walton & Cohen, 2011).

Diğer yandan bazı araştırma sonuçlarına göre genel aidiyet duygusunun ile yaştan artması birlikte anlamlı bir yükseliş eğilimi sergilediği sonuçlarına ulaşılmıştır (Bulut, 2024; Güneşer, 2022). Güneşer'in (2022) genç yetişkinliklerle yaptığı çalışmasında, yaş ilerledikçe aidiyet düzeyinin arttığı bulunmuştur. Bu yönüyle bakıldığında, yaştan ilerlemesiyle birlikte bireylerin daha stabil ilişkiler kurması, kariyerlerinde belirli bir noktaya gelmeleri ve belki de kendi yaşam alanlarını oluşturmaya başlamaları, aidiyet duygularının güçlenmesine katkıda bulunabilir. Bu durum, henüz yaşamlarının erken evrelerinde olan genç yetişkinlere kıyasla, daha fazla deneyim ve istikrar kazanmış

olanların aidiyetlerinin daha yüksek olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Benzer şekilde Bulut'un (2024) 18-29 yaş aralığındaki genç yetişkinlerle yaptığı çalışmada yaş ilerledikçe aidiyet puanları arttığı bulunmuştur.

Alanyazındaki diğer çalışmalara bakıldığında Döne (2025), psikolojik danışmanlarda 35 yaş ve üzeri bireylerin genel aidiyet düzeylerinin, 35 yaş altındakilere göre anlamlı derecede yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu durum bireylerde yaş ilerledikçe genel aidiyet düzeylerinin daha yüksek bulunması, mesleki olgunluk ve deneyimin aidiyet üzerindeki potansiyel rolünü işaret etmektedir. Bu yönüyle Erikson'un (1963) kuramına göre, orta yetişkinlik dönemindeki (35-65 yaş) bireyler 'üretkenliğe karşı durgunluk' evresinde mesleki doyum ve sosyal katkıyla aidiyet duygusunu güçlendirirken, genç yetişkinlerin kimlik arayışı nedeniyle daha değişken bir aidiyet deneyimlediği düşündürmektedir.

5.1.1.3. Medeni duruma göre genel aidiyet

Bu çalışmanın bulguları, genç yetişkinlerde kabul edilme boyutunun medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Bu sonuç, sosyal kabulün bireyin yakın çevresindeki ilişki kalitesi gibi diğer faktörlerden daha fazla etkilenebileceğini düşündürmektedir (Ryan & Deci, 2000). Maslow'un (1954) aidiyet ihtiyacının temel bir motivasyon kaynağı olduğu vurgusu göz önüne alındığında, bu ihtiyacın karşılanmasında medeni durumun tek başına belirleyici olmayabileceği düşündürmektedir. Bu bulgu, Döne'nin (2025) psikolojik danışmanlarla yaptığı çalışmada genel aidiyet puanlarının medeni duruma göre farklılaşmadığını gösteren sonuçlarla kısmen örtüşmektedir. Bu durum, bireylerin aidiyet duygusunu besleyen farklı sosyal ve mesleki bağların, medeni durumdan bağımsız olarak da kabul edilme boyutunu etkileyebileceğine işaret edebilir.

Öte yandan, reddedilme boyutunda bekar ve evli bireyler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bekar katılımcıların reddedilme puanlarının evlilere göre daha yüksek çıkması, bekar bireylerin daha fazla reddedilme duygusu yaşadıklarını göstermektedir. Bu bulgu, evliliğin bireylere sosyal bir güvence sağladığı hipoteziyle uyumludur (Baumeister & Leary, 1995). Evlilik, bireylere duygusal destek ve sosyal bağlılık sağlayarak reddedilme korkusunu azaltıyor olabilir (Cacioppo vd., 2006).

Alanyazındaki diğer çalışmalar da bu bulguları destekler niteliktedir. Güneşer (2022), uzun süreli ilişkilerin (11 yıl ve üzeri) kabul edilme düzeyini artırdığını ve reddedilme düzeyini azalttığını belirtmiştir. Bu bulgu, uzun vadeli ilişkilerin aidiyet

duygusunu olumlu yönde etkileyebileceğini düşündürmektedir. Benzer şekilde Büyükalım (2020), Alptekin (2011), Ersanlı ve Koçyiğit (2013) ile Duru (2015) tarafından yapılan benzer çalışmalar da bekar üniversite öğrencilerinin genel aidiyet düzeylerinin daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, romantik ilişki veya evlilik gibi yakın bağların genel aidiyet duygusunu güçlendirebileceğini düşündürmektedir. Öte yandan, bekar bireylerin daha fazla reddedilme duygusu yaşamaları, toplumda evliliğin bir "norm" olarak kabul edilmesiyle ilişkili olabilir; bekarlar, sosyal çevrelerinde dışlanma veya yetersiz görülme kaygısı taşıyor olabilirler (DePaulo & Morris, 2005).

Bu bulgular, Sosyal İlişkiler ve Zihinsel Sağlık alanındaki bilgilerle de tutarlıdır. Özellikle, evli bireylerin daha düşük düzeyde yalnızlık ve sosyal izolasyon bildirdikleri bilinmektedir (Hawkley & Cacioppo, 2010). Ayrıca, evlilik içi destek mekanizmalarının, bireylerin stresle başa çıkma becerilerini artırdığı ve reddedilme duyarlılığını azalttığı öne süren çalışmalarda bulunmaktadır (Cohen & Wills, 1985). Genel olarak, bu çalışmanın bulguları, genç yetişkinlerde medeni durumun bekarlarda reddedilme boyutuyla ilişkili olduğunu, ancak kabul edilme boyutunda farklılık yaratmadığını göstermektedir. Bu durum, evliliğin bireyler için bir tür "sosyal tampon" görevi görerek reddedilme duygusunu azaltabileceği, ancak kabul edilme ihtiyacının farklı sosyal bağlamlarda da karşılanabileceği şeklinde yorumlanabilir (DePaulo, B. M., & Morris, W. L.; 2005) .

5.1.1.4. Eğitim durumuna göre genel aidiyet

Bu çalışmada, eğitim düzeyine göre genel aidiyet duygusu arasındaki incelenmiş olup, alanyazındaki bazı bulguların aksine, eğitim düzeyinin aidiyet üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı bulunmuştur. Alanyazında, eğitim düzeyi arttıkça sosyal ağların genişlediği ve aidiyet duygusunun güçlendiği yönünde bulgular (Putnam, 2000; Helliwell & Putnam, 2004) mevcut olsa da, mevcut çalışmanın sonuçları bu genel kabul görmüş görüşten farklılık göstermektedir. Bununla birlikte, Bulut (2024) eğitim düzeyi arttıkça genel aidiyetin de yükseldiğini belirtirken, Güneşer'in (2022) çalışmasında eğitim düzeyine göre genel aidiyet farklılaşmakta ancak bu tersi yönde bir ilişki göstermektedir. Güneşer'in (2022) bulgularına göre, üniversite eğitim düzeyine sahip katılımcıların genel aidiyet düzeyleri, üniversite üstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara göre daha yüksektir. Bu çelişkili bulgular, eğitim düzeyi ile aidiyet arasındaki ilişkinin doğrusal olmayabileceğini ve başka değişkenlerin (örneğin, iş tatmini, sosyal destek, yaşam koşulları) bu ilişkiyi etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Sosyal Kimlik Teorisi (Tajfel & Turner, 1979) perspektifinden bakıldığında, aidiyet duygusunun daha çok bireyin kendisini hangi sosyal gruplarla özdeşleştirdiğiyle ilişkili olduğu ve eğitim düzeyinin tek başına bu süreci belirleyemeyeceği görülmektedir. Bowen'in (1976) aile sistemleri kuramında aidiyet duygusunun daha çok erken dönem aile dinamikleriyle şekillendiğini ve eğitim düzeyinin bu duygu üzerinde doğrudan ilişkili sınırlı olabileceğini desteklemektedir.

5.1.1.5. Anne-babanın eğitim düzeyine göre genel aidiyet

Bu çalışmada, anne-babanın eğitim düzeyine göre genel aidiyet puanlarına bakıldığında, ilkokul mezunu annelerin çocuklarının kabul edilme puanlarında pozitif yönlü farklılık gösterdiği, ancak babanın eğitim düzeyinin anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu durum, annenin eğitim düzeyinin çocuğun sosyal kabulü üzerinde babanın eğitim düzeyine kıyasla daha fazla önemli olabileceğine işaret etmektedir. Elde edilen sonuçlar, Büyükalım (2020) tarafından yapılan araştırmayla kısmen paralellik göstermektedir. Büyükalım'ın (2020) üniversite öğrencileri üzerinde yürüttüğü çalışmada, genel aidiyet puanlarının hem anne hem de baba eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık sergilemediği belirlenmiştir. Bu bulgu, çalışmamızdaki genel aidiyetin babanın eğitim düzeyinin anlamlı farklılık göstermediği sonucuyla örtüşmektedir.

Alanyazında ebeveyn eğitim düzeyinin çocuk gelişimi ile arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar (Davis-Kean, 2005; Sirin, 2005) genellikle daha yüksek ebeveyn eğitiminin çocukların sosyal ve duygusal gelişimini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Bununla birlikte mevcut çalışmanın sonuçları, bu ilişkinin özellikle anne eğitimi bağlamında sınırlı kaldığını ve baba eğitim düzeyinin anlamlı farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Bu durum, Bowlby'nin (1969) bağlanma teorisi bağlamında değerlendirildiğinde, çocukların aidiyet duygusunun şekillenmesinde annelerin babalara kıyasla daha merkezi bir rol oynadığı şeklinde yorumlanabilir. Aynı zamanda, bu bulgu kültürel bağlamda Türk toplumundaki geleneksel aile yapısı ve annenin çocuk yetiştirmedeki birincil rolüyle de ilişkilendirilebilir (Kağıtçıbaşı, 2007). Bronfenbrenner'in (1979) ekolojik sistem teorisi açısından bakıldığında, annenin mikro sistem içindeki merkezi konumu bu ilişkiyi açıklamada yardımcı olabilir. Buna karşılık, baba eğitim düzeyinin anlamlı farklılık göstermemesi, çocuk yetiştirme süreçlerinde babaların geleneksel olarak daha az yer almasıyla ilişkilendirilebilir (Lamb, 2010).

Alanyazında bu konuda sınırlı çalışma mevcut olduğundan konuyla dolaylı olarak bağlantılı olan çalışmalara bakıldığında, Çelikkaleli ve Gündoğdu (2005) ile Yiğit (2012) tarafından yapılan çalışmalarda da temel psikolojik ihtiyaçların ebeveyn eğitim düzeyinden bağımsız olduğu bulunmuştur. Bu durum, aidiyet duygusunun gelişiminde ebeveynlerin formal eğitim düzeylerinin sınırlı bir rol oynadığı düşündürmektedir.

5.1.1.6. Yaşamının çoğunluğunun geçirildiği yere göre genel aidiyet

Bu çalışmanın bulguları, bireylerin yaşamlarının çoğunluğunu geçirdikleri coğrafi yere göre genel aidiyet duygusu üzerinde anlamlı farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur. Bu sonuç, aidiyet duygusunun oluşumunda fiziksel mekan ve coğrafi konumdan ziyade sosyal ve psikolojik faktörlerin daha belirleyici olduğunu düşündürmektedir. Alanyazında genellikle yer bağlılığı ve aidiyet arasında güçlü bir ilişki olduğu vurgulanırken, mevcut çalışmanın sonuçları bu genel kabul görmüş görüşten farklılık göstermektedir (Lewicka, 2011; Scannell & Gifford, 2010).

Alanyazında, bu konuda doğrudan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte mekânsal aidiyet kavramı düşünüldüğünde, yaşanan yerin duygusal bağlılık üzerindeki rolü ele alınmalıdır. Mekânsal aidiyet, bireyin fiziksel çevresiyle kurduğu duygusal, sosyal ve sembolik bağları içerir (Scannell & Gifford, 2010). Bu bağlamda, yaşanan yerin aidiyet duygusunu doğrudan etkilememesi, mekânsal aidiyetin daha çok kişisel deneyimler, sosyal etkileşimler ve anlam yükleme süreçleriyle şekillendiğini düşündürmektedir. Öte yandan bir diğer araştırmaya bakıldığında; uzun süre aynı yerde yaşayan bireylerin mekânsal aidiyetlerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Hernández vd., 2007). Bu çalışmada, yaşamın çoğunluğunun geçirildiği yerin genel aidiyet üzerinde anlamlı farklılık olmadığı bulunması, mekânsal aidiyetin salt coğrafi bir faktörden ziyade, bireyin o mekânla kurduğu duygusal ve sosyal bağlarla ilişkili olduğunu düşündürmektedir.

Bu bulgunun olası nedenleri arasında, modern toplumlarda artan mobilite ve dijitalleşmenin fiziksel mekanın önemini azaltması olabilir. Giddens'in (1991) modernite kuramında belirttiği gibi, küreselleşme süreçleri geleneksel mekansal bağları dönüştürerek aidiyet duygusunun coğrafyadan bağımsız şekillenmesine yol açmaktadır. Ayrıca, Putnam'ın (2000) belirttiği gibi, çağdaş toplumlarda sosyal sermayenin azalması, bireylerin yaşadıkları yere duygusal bağlılık geliştirmesini zorlaştırmaktadır. Bu durum, aidiyet duygusunun daha çok kişilerarası ilişkiler ve grup kimlikleri üzerinden şekillendiğini destekler niteliktedir (Baumeister & Leary, 1995; Tajfel & Turner, 1979).

Kültürel bağlamda değerlendirildiğinde, Türk toplumunda göç deneyimlerinin yaygınlığı ve kentleşme süreçlerinin hızı bu sonucu açıklamada yardımcı olabilir (Erder, 2009). Bireylerin sık yer değiştirmesi veya farklı kültürel ortamlarda yaşaması, aidiyet duygusunun belirli bir coğrafyaya bağlı olmaktan çıkıp daha çok sosyal ağlara ve kimliklere dayalı hale gelmesine neden olabilir. Özellikle karşımıza çıkan bir diğer etken olarak da, kent yaşamının anonimleştirici etkisi bireylerin yaşadıkları yere duygusal bağ geliştirmesini engelliyor olabileceği unsurudur (Erder, 2009). Bu durum, modern yaşamın getirdiği hareketlilik ve kentsel anonimliğin birleşimiyle, aidiyetin coğrafi sınırlardan çıkarak sosyal ve kişisel kimliklere dayanan yeni bir tanım kazanmasına yol açtığını düşündürmektedir.

5.1.1.7. Yaşanılan yere göre genel aidiyet

Bu çalışmanın bulguları, bireylerin genel aidiyet duygusunun yaşadıkları yerleşim yerine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Bu sonuç, aidiyetin oluşumunda fiziksel çevrenin beklenenden daha az belirleyici olduğuna işaret etmektedir. Bu bulgu, aidiyet duygusunun daha çok bireysel ve sosyal faktörlerden etkilendiğini savunan bazı önceki çalışmalarla paralellik göstermektedir. Örneğin, Baumeister ve Leary (1995), aidiyet ihtiyacının temel bir motivasyon olduğunu ancak bu ihtiyacın karşılanmasının kişilerarası ilişkiler, sosyal destek ve psikolojik iyi oluş gibi faktörlerle ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Hagerty ve diğerleri (1992) de aidiyet duygusunun coğrafi konumdan ziyade bireyin içinde bulunduğu sosyal bağlam tarafından şekillendiğini ifade etmişlerdir. Öte yandan, alanyazında yaşanılan yerin aidiyet üzerinde anlamlı farklılık olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin, Pretty ve diğerleri (2003) kırsal kasabalarda yaşayan yetişkin ve ergenlerin yer kimliğiyle özdeşleşmesinde aidiyetin kritik bir rol oynadığını ve sosyal bağların ve topluluk yapısının aidiyet üzerinde belirleyici olabileceğini öne sürmüşlerdir. Diğer yandan, göçmenler veya farklı kültürel ortamlarda yaşayan bireyler üzerine yapılan çalışmalar, mekânsal aidiyetin kültürel uyum, dil becerileri ve sosyal kabul gibi faktörlerle daha güçlü bir ilişkisi olduğunu göstermektedir (Berry, 1997). Bu durum, aidiyet duygusunun çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ve yalnızca yaşanılan yere göre açıklanamayacağını desteklemektedir.

Günümüz toplumsal dinamikleri, kırsal ve kentsel ayrımının aidiyet üzerindeki etkisini büyük ölçüde değiştirmiş görünmektedir. Dijital iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması sayesinde mekânsal mesafelerin önemini yitirmesi, modern toplumlarda

artan hareketlilik nedeniyle bireylerin aidiyet duygusunu tek bir mekâna bağı olarak geliştirememesi ve küreselleşme süreçleri sonucunda kırsal-kentsel yaşam tarzları arasındaki farkların belirginliğini yitirmesi, bu dönüşümün temel nedenleri arasında sayılabilir (Castells, 2000; Urry, 2000; Giddens, 1991). Özellikle Türkiye gibi hızlı kentleşme ve iç göç deneyimi yaşayan toplumlarda geleneksel yerel aidiyetlerin dönüşüm geçirdiği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, aidiyet duygusunun artık daha çok sosyal ağlar ve grup kimlikleri üzerinden şekillendiği söylenebilir (Erder, 2009; Wellman, 2001; Tajfel & Turner, 1979).

5.1.1.8. Aile yapısına göre genel aidiyet

Bu çalışma, bireylerin genel aidiyet puanlarında aile yapısına göre anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Alanyazına bakıldığında Büyükalim (2020) ve Bulut (2024) çalışmalarında da benzer sonuçlara ulaşılmış, bireylerin anne-baba beraberlik durumuna göre genel aidiyet arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öte yandan tek ebeveynli, geniş aile, çekirdek aile gibi farklı aile yapıları, çocukların ve gençlerin bu temel ihtiyaçlarının karşılanma biçimlerini ve dolayısıyla aidiyet duygularını farklı şekillerde etkileyebileceği bilgisi de alanyazında mevcuttur (Amato, 2000). Alanyazında aidiyet ve aile ilişkisi incelendiğinde aile aidiyeti kavramı öne çıkmaktadır. Aile aidiyeti bağlamında farklı sonuçlar elde etmek mümkündür; örneğin Aslantürk (2017) çalışmasında, parçalanmamış ve tek ebeveynli aileye sahip üniversite öğrencilerinin aile aidiyetleri karşılaştırıldığında tam aileye sahip kişilerin aile aidiyetlerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durumda ebeveynle kurulan ilişkinin niteliği, bireylerin aileye ne kadar bağı hissettiği etkili olabilmektedir. Bir diğer çalışmada Altun ve Demirel (2023), genç yetişkinlerde aile aidiyetini anne ve babanın birliktelik durumuna göre değerlendirdiğinde, anne babası beraber olan kişilerin aile aidiyetlerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Alanyazındaki çalışmalar, tek ebeveynli ailelerde büyüyen çocukların ekonomik zorluklar ve ebeveynin üzerindeki artan sorumluluklar nedeniyle daha fazla stres yaşayabileceğini ve bunun da aidiyet duygularını olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir (McLanahan & Sandefur, 1994). Bununla birlikte, bu durum her zaman geçerli olmayabilir ve destekleyici sosyal çevre ile ebeveynin psikolojik sağlığı gibi faktörler bu olumsuz etkileri azaltabilir (Hetherington & Kelly, 2002). Geniş ailelerde ise, birden fazla yetişkinin varlığı çocuklara daha fazla destek ve ilgi sağlayabilir, bu da aidiyet duygularını güçlendirebilir (Cox & Paley, 1997). Bu durum aile içi ilişkilerin kalitesine ve tutarlılığına bağı olarak değişkenlik gösterebilir.

5.1.1.9. Kardeş sayısına göre genel aidiyet

Bu çalışmada, kardeş sayısına göre genel aidiyet puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Benzer sonuca Büyükalim (2020) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada da, genel aidiyet duygusunun kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Bu sonuç, aidiyet duygusunun oluşumunda kardeş sayısından ziyade, aile içi ilişkilerin niteliği, ebeveyn-çocuk etkileşimi ve bireyin kişilik özellikleri gibi diğer faktörlerin daha belirleyici olabileceğine işaret etmektedir.

Alanyazındaki bazı çalışmalar, kardeşler arasındaki pozitif etkileşimin aidiyet duygusunu güçlendirebileceği sonucuna ulaşmıştır (McHale vd., 2012). Örneğin Balak (2017) ilkökul öğrencilerinin okul aidiyeti ve kardeş sayısını incelediği araştırmasında, öğrencilerin kardeş sayısı arttıkça okula ilişkin aidiyet duygusunun yükseldiğini belirtmiştir. Benzer sonuca Aslantürk (2017) tarafından yapılan başka bir araştırma da, kişinin bir kardeşinin olmasının aile aidiyet düzeylerini olumlu etkilediğini göstermiştir. Bu farklı bulgular ışığında, kardeş sayısı ile aidiyet arasında doğrusal olmayan bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Örneğin, Downey ve Condrón (2004), çok fazla kardeşin kaynakların paylaşımı konusunda rekabet yaratarak aidiyet duygusunun zayıflatılabileceğini ifade etmiştir. Alanyazında genellikle kardeş varlığının sosyal gelişim ve uyum üzerinde olumlu etkileri olduğu vurgulanırken (Dunn, 2007; McHale et al., 2012), mevcut çalışmanın sonuçları bu etkinin otomatik olarak aidiyet duygusuna yansımadığını göstermektedir. Bu bulgunun olası nedenleri şu şekilde açıklanabilir: Kardeş sayısının aidiyet duygusu üzerindeki etkisi; ebeveynlerin çocuklarına ayırdıkları zaman, ilgi, aile içi iletişim kalitesi ve ekonomik kaynakların dağılımı gibi aracı faktörlere bağlı olarak değişebilir (Brody, 1998; Downey, 1995; Blake, 1981). Ayrıca, tek çocuk olmanın dezavantajları, arkadaş ilişkileri ve sosyal destek sistemleriyle telafi edilebilir (Falbo & Polit, 1986). Diğer yandan, kalabalık ailelerde kardeşler arası rekabetin (Sulloway, 1996) aidiyet duygusunu zayıflatıcı bir etkisi olabilir. Bu sonuçlar, aile sistemleri teorisi (Bowen, 1978) bağlamında değerlendirildiğinde, aidiyet duygusunun temelinde yatanın ailedeki birey sayısı değil, duygusal bağların gücü olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, bağlanma teorisi perspektifinden bakıldığında, ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliğinin kardeş varlığından daha belirleyici olduğu görülmektedir (Bowlby, 1969).

5.1.2. Bireyci-Toplulukçu kültür ve genel aidiyet ilişkisi

Bu çalışma kapsamında genel aidiyetin boyutları ve bireyci toplulukçu kültür boyutları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bireyci ve toplulukçu kültürel değerler ile genel aidiyetin boyutları arasındaki ilişkilerde, yatay toplulukçu eğilimler ile aidiyetin her iki boyutu arasında anlamlı pozitif ilişkiler bulunmuştur. Özellikle yatay toplulukçuluk ile kabul edilme arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki, reddedilme arasında ise zayıf düzeyde pozitif bir ilişki belirlenmiştir. Dikey toplulukçuluk ve yatay bireycilik ile aidiyet boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak dikey bireycilik ile kabul edilme arasında zayıf düzeyde negatif bir ilişki bulunmuştur. Regresyon analizi sonuçlarına göre, kabul edilme puanlarının anlamlı yordayıcıları yatay toplulukçuluk ve dikey bireycilik olarak saptanmıştır. Yatay toplulukçuluktaki artış kabul edilme puanlarında artışa neden olurken, dikey bireycilikteki artış kabul edilme puanlarında azalmaya yol açmaktadır. Kabul edilme puanlarındaki varyansın bir kısmı bu iki değişkenle açıklanmaktadır. Reddedilme boyutu için ise sadece yatay toplulukçuluk puanları anlamlı bir yordayıcı olarak bulunmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre, yatay toplulukçu eğilimler ile aidiyetin her iki boyutu arasında anlamlı pozitif ilişkiler bulunmuştur. Özellikle yatay toplulukçuluk ile kabul edilme arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki, reddedilme arasında ise zayıf düzeyde pozitif bir ilişki gözlenmiştir. Bu bulgular, yatay toplulukçu kültürün eşitlikçi ve uyum odaklı yapısının, bireylerin sosyal kabul görme ihtiyacını desteklediğini ve dışlanma korkusunu azaltabileceğini düşündürmektedir (Brewer & Chen, 2007). Regresyon analizi de yatay toplulukçuluğun kabul edilme puanlarını pozitif yönde yordadığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde, reddedilme boyutunda da yatay toplulukçuluğun anlamlı bir yordayıcı olması, bu kültürel eğilimin bireylerin dışlanma kaygılarını hafifletebileceğine işaret etmektedir (Baumeister & Leary, 1995). Bu sonuçlar, toplulukçu değerlerin bireylerin aidiyet hissini güçlendirdiği yönündeki mevcut alanyazınla uyumludur (Triandis, 2018; Singelis, Triandis, Bhawuk & Gelfand, 1995). Yatay toplulukçuluğun karakteristik özellikleri olan grup uyumu, dayanışma ve sosyal bağlılık (Singelis et al., 1995) ile aidiyet duygusu arasındaki bu güçlü ilişki, kolektif kültürlerde benlik algısının diğerleriyle olan ilişkiler üzerinden şekillendiği görüşünü desteklemektedir (Markus & Kitayama, 1991).

Bununla birlikte dikey toplulukçuluk ve yatay bireycilik ile aidiyet boyutları arasında açıklayıcılık bulunmamıştır. Bu durum, hiyerarşik toplulukçu yapıların veya

eşitlikçi bireyci eğilimlerin aidiyet duygusunun oluşumunda doğrudan bir rol oynamayabileceğine işaret etmektedir (Shavitt vd., 2006; Oyserman, Coon & Kemmelmeier, 2002). Bununla birlikte dikey bireycilik ile kabul edilme arasında zayıf düzeyde negatif bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu, rekabetçi ve statü odaklı bireyci eğilimlerin sosyal kabulü olumsuz etkileyebileceğini düşündürmektedir (Gelfand et al., 2011). Dikey bireycilikte bireylerin kendilerini diğerlerinden üstün görme eğilimi, sosyal ilişkilerde mesafe yaratabilir ve aidiyet hissini zayıflatır (Hofstede, 2001). Regresyon analizinde de dikey bireyciliğin kabul edilme puanlarını negatif yönde yordaması bu görüşü desteklemektedir (Kağıtçıbaşı, 2005).

Bu çalışma, genel aidiyet ve bireyci-toplulukçu kültür ilişkisini inceleyen alan yazındaki boşluğu doldurmaya yönelik önemli adımlar atmıştır. Bu araştırmanın bulguları dolaylı olarak Triandis'in (1995) kültürel boyutlar teorisi ve Baumeister ile Leary'nin (1995) aidiyet ihtiyacı kuramıyla uyumluluk göstermektedir. Özellikle dikey bireycilik ile kabul edilme arasındaki negatif ilişki, alanında yenilikçi sayılabilecek ve hiyerarşik bireyci eğilimlerin sosyal kabul mekanizmaları ile ilişkisini inceleyerek alana katkı sağlamaktadır. Reddedilme boyutunun yatay toplulukçulukla zayıf ilişkisi ise, aidiyetin bu boyutunun kültürel değerlerden bağımsız diğer psikososyal dinamiklerle ilişkili olabileceğine dair henüz araştırılmamış bir alanı işaret etmektedir. Sonuç olarak, bu çalışma kültürel değerlerin genel aidiyet duygusunun farklı boyutlarıyla ilişkisini sistematik olarak inceleyen ilk araştırmalardan biridir.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde bireyci ve toplulukçu kültür bağlamında genç yetişkinlerde genel aidiyet adlı araştırmanın sonuçları ve bu sonuçlardan hareketle araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuç

Yapılan araştırma sonuçlarına göre, genç yetişkinlerde genel aidiyet duygusu incelendiğinde, cinsiyet, yaş, yaşamın geçirildiği yer, eğitim düzeyi, yaşanan yer, yaşamının çoğunluğunun geçirildiği yer, kardeş sayısı ve aile yapısı gibi değişkenlere göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Diğer yandan, kabul edilme ve reddedilme boyutları ayrı ayrı ele alındığında, medeni duruma göre farklılıklar gözlemlenmiştir. Buna göre, bekâr genç yetişkinlerin reddedilme düzeyleri, evli genç yetişkinlere göre anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Ebeveynlerin eğitim düzeylerine göre yapılan analizlerde, ilkokul mezunu annelerin çocuklarının kabul edilme puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, ancak babanın eğitim düzeyi ile genel aidiyet puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, yatay toplulukçuluk ile kabul edilme duygusu arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur. Aynı zamanda yatay toplulukçuluk ile reddedilme arasında da zayıf düzeyde pozitif bir ilişki saptanmıştır. Dikey bireycilik ile kabul edilme arasında ise zayıf düzeyde negatif bir ilişki gözlemlenmiştir. Regresyon analizi sonuçları, kabul edilme puanlarının en güçlü yordayıcısının yatay toplulukçuluk olduğunu, bunu dikey bireycilik izlediğini göstermiştir. Reddedilme boyutunda ise sadece yatay toplulukçuluk anlamlı bir yordayıcı olarak belirlenmiştir. Bu bulgular, toplulukçu eğilimlerin aidiyet duygusunu güçlendirdiğini ortaya koymaktadır.

6.2. Öneriler

Genç yetişkinlerde bireyci ve toplulukçu kültür bağlamında genel aidiyetin incelendiği bu araştırmanın sonuçlarına göre uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

6.3.1. Araştırmacılara yönelik öneriler

- Bu çalışma 17-45 yaş arası olmak üzere genç yetişkin bireylerle yapılmıştır. Daha sonraki araştırmalarda genişletilerek farklı yaş gruplarını kapsayacak şekilde yapılabilir.
- Araştırma genel aidiyet ve farklı demografik değişkenlerle incelenir.
- Araştırma bireyci ve toplulukçu kültürel eğilimlere göre genel aidiyet incelenmiştir. Buna ek olarak, genel aidiyet ile yalnızlık, stres, vb. bağlanma değişkenleriyle arasındaki ilişkiler veya kültürel boyutların farklı psikolojik süreçlerle ilişkisi daha sonraki çalışmalarda incelenebilir.
- Araştırmalarda bireyci ve toplulukçu eğilim gösteren farklı ülkeler üzerinden karşılaştırmalı olarak yeni çalışmalar yapılabilir.
- Aidiyet duygusunun zaman içindeki değişimini ve yordayıcıların bu değişim üzerindeki etkilerini anlamak için boylamsal araştırmalar yapılabilir.
- Bu çalışma nicel özellikte bir araştırmadır. Çalışmada nitel yöntemler kullanılarak bu ilişkinin dinamikleri araştırılabilir.
- Araştırmanın çalışma grubunun çoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Daha sonraki çalışmalarda katılımcıların cinsiyet dağılımı daha homojen olması araştırma sonuçlarının genellemesine katkı sağlayabilir.
- Bu çalışmada, bireyci ve toplulukçu eğilimler bağlamında Türk kültürü başlığına yer verilmiştir ancak sınırlıdır bu konuyla alakalı çalışmalar artırılabilir. Bununla birlikte Türkiye'nin önemli bir göçmen nüfusuna sahip olması, göçmenler ve ev sahibi toplum arasında karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.
- Küreselleşmeyle beraber artan göçler sonucunda genç yetişkinlerin bireyci ve toplulukçu yönelimlerinin ve genel aidiyet duygularının nasıl etkilendiği üzerine daha fazla araştırma yapılabilir. Kültürlerarası farklılıkları ele alan yeni çalışmalar gerçekleştirilebilir.

6.3.2. Uygulayıcılara yönelik öneriler

- Genel aidiyet kavramının bireyin ruhsal sağlığındaki önemi ve aidiyet duygusunu güçlendirmesi konusunda ruh sağlığı çalışanlar tarafından eğitimler, aile danışmanlıkları verilebilir.
- Genel aidiyet için sosyal çevre ve sosyal ilişkiler oldukça önemlidir bu doğrultuda aidiyeti artırmak için okullarda ve yerleşim birimlerinde sosyal uyum programları uygulamaya konulabilir.

- Küreselleşmeyle beraber fazlasıyla göç yaşanmaktadır. Bireylerin farklı kültürler karşısında genel aidiyet duygusunun zedelenmemesi için yönetim ve uzmanlar tarafından önleyici programlar hazırlanabilir.
- Yatay toplulukçuluğun aidiyeti güçlendirici etkisi nedeniyle, genç yetişkinlere yönelik grup terapileri veya topluluk projeleri (örneğin, gönüllülük faaliyetleri, Üniversite toplulukları veya halk eğitim merkezileri aracılığıyla) yapılabilir.
- Eğitim ve iş ortamlarında eşitlikçi ve iş birliğine dayalı aktiviteler (takım çalışmaları, ortak karar verme süreçleri) yapılabilir.
- Bireyci kültürdeki genç yetişkinler için, aidiyet ihtiyacını dengeleyecek mentorluk sistemleri geliştirilebilir.
- Annenin eğitim düzeyinin kabul edilme üzerindeki dikkate alınarak, aile danışmanlığı programlarında anne-çocuk iletişimi güçlendirici çalışmalar yapılabilir. Bununla birlikte düşük eğitilmiş annelerin çocuklarına yönelik sosyal destek mekanizmaları (örneğin, okul-aile iş birliği) artırılmalıdır.
- Yerel yönetimler ve STK'lar, genç yetişkinlerin toplulukçu değerlerle aidiyetlerini güçlendirecek projeler (örneğin, mahalle dayanışma ağları) uygulanabilir.
- Yatay toplulukçuluğu geliştirmeye yönelik müdahalelerin aidiyet duygusu üzerindeki nedensel etkilerini incelemek için deneysel veya yarı-deneysel çalışmalar tasarlanabilir.
- Küreselleşmeyle beraber artan göçler sonucunda genç yetişkinlerin bireyci ve toplulukçu yönelimlerini ve genel aidiyet duygularını nasıl etkilediği üzerine; hem göçün etkilerinin daha iyi anlaşılması hem de farklı etnik kimliklere sahip göçmen gruplarına yönelik entegrasyon politikalarının geliştirilmesi katkı sunabilir.

7. KAYNAKÇA

- Acartürk, B. A. (2016). *5 faktör kişilik özellikleri ile bireycilik ve toplulukçuluk arasındaki ilişkinin incelenmesi: Dernek çalışma grupları üyeleri üzerinde bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Allen, K. A. (2020). *The psychology of belonging* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429327681>
- Almalı, H. (2023). *Üniversite öğrencilerinde genel aidiyet: Çocukluk çağı travmaları, koşulsuz kendini kabul ve iyi oluşun rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Alptekin, D. (2011). *Toplumsal aidiyet ve gençlik: Üniversite gençliğinin aidiyeti üzerine sosyolojik bir araştırma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Altıparmak, A. (2020). *Algılanan külfetlilik ve aidiyetsizlik terimlerinin bağlanma stilleri ile ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Medipol Üniversitesi.
- Altun, A., & Demirel, B. (2023). Gençlerin aile aidiyetinin bazı değişkenler ve anababa tutum algısına göre incelenmesi. *Ssd Journal*, 8(37).
- Amato, P. R. (2000). The consequences of divorce for adults and children. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 1269-1287. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.01269.x>
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469–480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Arslan, G. (2018). Exploring the association between school belonging and emotional health among adolescents. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 36(6), 577-590. <https://doi.org/10.1177/0734282917752061>
- Arslan, G. (2020). School belongingness, well-being, and mental health among adolescents: Exploring the role of loneliness. *Current Psychology*, 39(6), 2378-2387. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-9917-4>
- Arslan, G. (2021). Exploring the impacts of school belonging on youth wellbeing and mental health among Turkish adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 68(2), 346-352. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.06.036>
- Arslan, G., & Allen, K. A. (2021). School victimization, school belongingness, psychological well-being, and emotional problems in adolescents. *Journal of*

- Arslan, G., & Coşkun, M. (2022). School belongingness in academically at-risk adolescents: Addressing psychosocial functioning and psychological well-being. *Journal of Educational Psychology*, 114(6), 1184-1196. <https://doi.org/10.1037/edu0000715>
- Arslan, G., & Duru, E. (2017). Initial development and validation of the School Belongingness Scale. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 17(5), 1801-1819. <https://doi.org/10.12738/estp.2017.5.0107>
- Aruta, J. J. B. R., Antazo, B. G., & Paceño, J. L. (2021). Öz-stigma, kolektivist bir bağlamda depresyon ve anksiyete ile ilişkilidir: Öz-eleştirisinin uyarlanabilir kültürel işlevi. *Psikoloji Dergisi*, 155(2), 238-256. <https://doi.org/10.1080/00223980.2021.1876620>
- Aslantürk, H. (2017). *Tam aileye ve tek ebeveynli aileye sahip üniversite öğrencilerinin aile aidiyetlerinin karşılaştırılması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Aslantürk, H., Kesen, N. F., & Daşbaş, S. (2020). Üniversite öğrencilerinin aile aidiyetinin aileye ilişkin değişkenler açısından incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1579-1598.
- Aycan, Z., & Fikret Paşa, S. (2003). Geçiş dönemindeki bir ulusta kariyer seçimleri, iş seçim kriterleri ve liderlik tercihleri: Türkiye örneği. *Kariyer Gelişimi Dergisi*, 30, 129-144. <https://doi.org/10.1177/089484530303000203>
- Bacanlı, H., & Terzi, Ş. (2015). *Yetişkinlik ve yaşlılık gelişimi ve psikolojisi* [Adulthood and old age development and psychology]. Açılım Kitabevi.
- Balak, D. (2017). *İlkokul öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile akran zorbalığı ve okula aidiyet duyguları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Bailey, F. J., & Dua, J. (1999). Individualism-collectivism, coping styles, and stress in international and Anglo-Australian students: A comparative study. *Australian Psychologist*, 34(3), 177-182. <https://doi.org/10.1080/00050069908257451>
- Baykal, E. (2024). *Uluslararası öğrencilerin manevi kaynakları, genel aidiyetleri ve stres düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi.

- Baumeister, R. F. (2005). *The cultural animal: Human nature, meaning, and social life*. Oxford University Press.
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497–529. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.497>
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5–34. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x>
- Bianchi, D., Lonigro, A., Pompili, S., Di Tata, D., & Laghi, F. (2023). Individualism-collectivism and COVID-19 prevention behaviors in young adults: The indirect effects of psychological distress and pandemic fears. *The Journal of Psychology*, 157(8), 496–515. <https://doi.org/10.1080/00223980.2023.2250057>
- Blake, J. (1981). Family size and the quality of children. *Demography*, 18(4), 421–442. <https://doi.org/10.2307/2060941>
- Booker, K. C. (2004). Exploring school belonging and academic achievement in African American adolescents. *Curriculum and Teaching Dialogue*, 6(2), 131–143.
- Bowen, M. (1978). *Family therapy in clinical practice*. Jason Aronson.
- Bowers, L. (1997). *The social organization of schools: New conceptualizations of the learning process*. Routledge.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. Basic Books.
- Bozyiğit, T. (2023). *Kültürel değerlerin, tutumların, sosyal çevrenin ve algılanan kontrolün olumlu sosyal davranışlarla ilişkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Brewer, M. B., & Chen, Y. R. (2007). Where (who) are collectives in collectivism? Toward conceptual clarification of individualism and collectivism. *Psychological Review*, 114(1), 133–151. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.114.1.133>
- Brody, G. H. (1998). Sibling relationship quality: Its causes and consequences. *Annual Review of Psychology*, 49(1), 1–24. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.49.1.1>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Bulut, F. (2024). *Beliren yetişkinlik döneminde, romantik ilişki doyumu, olumlu çocukluk yaşantıları, genel aidiyet düzeyi ve öz-şefkat arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul.

- Büyükalım, M. (2020). *Üniversite öğrencilerinde genel aidiyet, nomofobi ve yaşam doyumu arasındaki yordayıcı ilişkiler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Cacioppo, J. T., Hughes, M. E., Waite, L. J., Hawkley, L. C., & Thisted, R. A. (2006). Loneliness as a specific risk factor for depressive symptoms: Cross-sectional and longitudinal analyses. *Psychology and Aging*, 21(1), 140-151. <https://doi.org/10.1037/0882-7974.21.1.140>
- Campos, R. C., & Holden, R. R. (2015). Psychological risk factors for suicidal ideation: A longitudinal study. *Death Studies*, 39(5), 316-322. <https://doi.org/10.1080/07481187.2014.991955>
- Can, D. (2024). *Genç yetişkinlerde yaşam pozisyonları ve genel aidiyet düzeylerinin Instagram kullanım alışkanlıkları, cinsiyet ve yaşlarına göre incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Can, E. (2024). *Genç yetişkinlerde aidiyet duygusu ve kimlik gelişimi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Castells, M. (2000). *The rise of the network society* (2nd ed.). Blackwell.
- Checa, I., & Oberst, U. (2022). Measuring belongingness: Validation and invariance of the general belongingness scale in Spanish adults. *Current Psychology*, 41(12), 8490-8498. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03172-1>
- Chirkov, V., Ryan, R. M., Kim, Y., & Kaplan, U. (2003). Differentiating autonomy from individualism and independence: A self-determination theory perspective on internalization of cultural orientations and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(1), 97-110. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.84.1.97>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Cortina, K. S., Arel, S., & Smith-Darden, J. P. (2017). School belonging in different cultures: The effects of individualism and power distance. *Frontiers in Education*, 2, 1-11. <https://doi.org/10.3389/feduc.2017.00056>
- Cox, M. J., & Paley, B. (1997). Families as systems. *Annual Review of Psychology*, 48(1), 243-267. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.48.1.243>
- Croucher, S. M., Galy-Badenas, F., Jäntti, P., Carlson, E., & Cheng, Z. (2016). A test of the relationship between argumentativeness and individualism/collectivism in the United States and Finland. *Communication Research Reports*, 33(2), 128-136. <https://doi.org/10.1080/08824096.2016.1155046>

- Cukur, C. S., De Guzman, M. R. T., & Carlo, G. (2004). Religiosity, values, and horizontal and vertical individualism-collectivism: A study of Turkey, the United States, and the Philippines. *The Journal of Social Psychology*, 144(6), 613-634. <https://doi.org/10.3200/SOCP.144.6.613-634>
- Cueto, S., Guerrero, G., Sugimaru, J., & Zevallos, A. (2010). Educational opportunities and learning outcomes for children in Peru: A longitudinal model. *International Journal of Educational Development*, 30(2), 154-164. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2009.09.006>
- Çarıkçı, İ. H., & Koyuncu, O. (2010). Bireyci-toplumcu kültür ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 1-18.
- Çataloğlu, S. K. (2018). *İlişkisel - bireyci - toplulukçu benlik kurgusu ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Çelikkaleli, Ö., & Gündoğdu, M. (2005). Eğitim fakültesi öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(9), 43-53.
- De Moor, M. H. M., van den Berg, S. M., Verweij, K. J. H., Krueger, R. F., Luciano, M., Arias Vasquez, A., Matteson, L. K., Derringer, J., Esko, T., Amin, N., Gordon, S. D., Hansell, N. K., Hart, A. B., Seppälä, I., Huffman, J. E., Konte, B., Lahti, J., Lee, M., Miller, M., ... Boomsma, D. I. (2015). Meta-analysis of genome-wide association studies for neuroticism, and the polygenic association with major depressive disorder. *JAMA Psychiatry*, 72(7), 642-650. <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2015.0554>
- DePaulo, B. M., & Morris, W. L. (2005). Singles in society and in science. *Psychological Inquiry*, 16(2-3), 57-83. https://doi.org/10.1207/s15327965pli1602&3_01
- Dede, E. (2015). *Psikolojik doğum sırasının bireyci - toplulukçu - ilişkisel benlik tipi üzerine etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Derwish, A. E., & Huber, G. L. (2000). Bireycilik ve kolektivizm farklı kültürler: Kültürlerarası bir çalışma. *Kültürlerarası Eğitim*, 14(1), 200-214.
- DeVellis, R. F. (2003). *Scale development: Theory and application* (2nd ed.). Sage.
- DeWall, C. N., Deckman, T., Pond, R. S., & Bonser, I. (2011). Belongingness as a core personality trait: How social exclusion influences social functioning and personality expression. *Journal of Personality*, 79(6), 1281-1314. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2010.00695.x>

- Doğan, A. (2019). *Psikotik bozukluk tanısı almış hastaların sanrı içeriklerinin bireyci-toplulukçuluk açısından değerlendirilmesi ve bunun damgalanmaya etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Döne, E. (2025). *Psikolojik danışmanlarda mesleki aidiyet ve tükenmişlik ilişkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ege Üniversitesi.
- Downey, D. B. (1995). When bigger is not better: Family size, parental resources, and children's educational performance. *American Sociological Review*, 60(5), 746-761. <https://doi.org/10.2307/2096320>
- Downey, D. B., & Condron, D. J. (2004). Playing well with others in kindergarten: The benefit of siblings at home. *Journal of Marriage and Family*, 66(2), 333-350. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2004.00024.x>
- Dunn, J. (2007). Siblings and socialization. In J. E. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and research* (pp. 309-327). Guilford Press.
- Durmaz, C. (2019). *Babacan liderlik - örgütsel sinizm ilişkisinde yıldırma değişkeninin aracı, bireycilik-toplulukçuluk değişkeninin düzenleyici rolü* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Duru, E. (2007). *Sosyal dışlanma ve yalnızlık: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma*. Pegem Akademi.
- Duru, E. (2015). Genel aidiyet ölçeğinin psikometrik özellikleri: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44), 37-47.
- Duru, E. (2015). The adaptation of the Belongingness Scale into Turkish: A validity and reliability study. *Eurasian Journal of Educational Research*, 15(60), 1-16. <https://doi.org/10.14689/ejer.2015.60.1>
- Duymuş, O. (2023). *Üniversite öğrencilerinde toplulukçuluk/bireycilik, erillik/dişillik ve eylemlilik ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aksaray Üniversitesi.
- Dwairy, M. (2002). Foundations of psychosocial dynamic personality theory of collective people. *Clinical Psychology Review*, 22(3), 343-360. [https://doi.org/10.1016/S0272-7358\(01\)00100-3](https://doi.org/10.1016/S0272-7358(01)00100-3)
- Elmas, P., & Büyüksahin Sunal, A. (2024). Kültürel yönelimlerden kendini ayarlama ve otantikliğe: Benlik bilinçliliğinin aracı rolü. *Düşünce ve Toplum*, 64(1), 301-332.
- Erder, S. (2009). *İstanbul'a bir kent konu: Ümraniye*. İletişim Yayınları.

- Erdoğan, İ. (1996). *İşletmelerde personel seçimi ve başarı değerlendirme teknikleri*. Beta Basım.
- Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society* (2nd ed.). Norton.
- Ersanlı, K., & Koçyiğit, M. (2013). Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile sosyal destek algıları arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 258-271.
- Falbo, T., & Polit, D. F. (1986). Quantitative review of the only child literature: Research evidence and theory development. *Psychological Bulletin*, 100(2), 176-189. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.100.2.176>
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5th ed.). Sage.
- Frank, J. D., & Frank, J. B. (1998). Comments on "Reconceptualizing multicultural counseling: Universal healing conditions." *The Counseling Psychologist*, 26(4), 589-591.
- Gelfand, M. J., Raver, J. L., Nishii, L., Leslie, L. M., Lun, J., Lim, B. C., Duan, L., Almaliach, A., Ang, S., Arnadottir, J., Aycan, Z., Boehnke, K., Boski, P., Cabecinhas, R., Chan, D., Chhokar, J., D'Amato, A., Ferrer, M., Fischlmayr, I. C., ... Yamaguchi, S. (2011). Differences between tight and loose cultures: A 33-nation study. *Science*, 332(6033), 1100-1104. <https://doi.org/10.1126/science.1197754>
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age*. Stanford University Press.
- Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and women's development*. Harvard University Press.
- Goodenow, C. (1992a). Strengthening the links between educational psychology and the study of social contexts. *Educational Psychologist*, 27(2), 177-196. https://doi.org/10.1207/s15326985ep2702_4
- Goodenow, C. (1992b). The psychological sense of school membership among adolescents: Scale development and educational correlates. *Psychology in the Schools*, 30(1), 79-90. [https://doi.org/10.1002/1520-6807\(199301\)30:1<79::AID-PITS2310300113>3.0.CO;2-X](https://doi.org/10.1002/1520-6807(199301)30:1<79::AID-PITS2310300113>3.0.CO;2-X)
- Goodenow, C. (1993). Classroom belonging among early adolescent students: Relationships to motivation and achievement. *Journal of Early Adolescence*, 13(1), 21-43. <https://doi.org/10.1177/0272431693013001002>
- Goodenow, C., & Grady, K. E. (1993). The relationship of school belonging and friends' values to academic motivation among urban adolescent students. *Journal of*

71. <https://doi.org/10.1080/00220973.1993.9943831>

- Göregenli, M. (1995). Kültürümüz açısından bireycilik-toplulukçuluk eğilimleri: Bir başlangıç çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(35), 1-14.
- Gray, D. L., Yough, M., & Williams, W. A. (2019). My class needs my voice: The desire to stand out predicts choices to contribute during classroom discussions. *Educational and Child Psychology*, 36(4), 65-78.
- Green, S. B., & Salkind, N. J. (2008). *Using SPSS for Windows and Macintosh: Analyzing and understanding data* (5th ed.). Prentice Hall.
- Greenhaus, J. H. (1971). An investigation of the role of career salience in vocational behavior. *Journal of Vocational Behavior*, 1(3), 209-216. [https://doi.org/10.1016/0001-8791\(71\)90021-1](https://doi.org/10.1016/0001-8791(71)90021-1)
- Güneşer, S. (2022). *Ailede mahremiyet ile genel aidiyet arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Medeniyet Üniversitesi.
- Güngör, E. (2008). *Özel eğitime muhtaç çocukların anne ve babalarının psikolojik ilişki ihtiyaçları ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Hagerty, B. M., Lynch-Sauer, J., Patusky, K. L., Bouwsema, M., & Collier, P. (1992). Sense of belonging: A vital mental health concept. *Archives of Psychiatric Nursing*, 6(3), 172–177. [https://doi.org/10.1016/0883-9417\(92\)90028-H](https://doi.org/10.1016/0883-9417(92)90028-H)
- Hawkley, L. C., & Cacioppo, J. T. (2010). Loneliness matters: A theoretical and empirical review of consequences and mechanisms. *Annals of Behavioral Medicine*, 40(2), 218–227. <https://doi.org/10.1007/s12160-010-9210-8>
- Helliwell, J. F., & Putnam, R. D. (2004). The social context of well-being. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London. Series B: Biological Sciences*, 359(1449), 1435–1446. <https://doi.org/10.1098/rstb.2004.1522>
- Hernández, B., Hidalgo, M. C., Salazar-Laplace, M. E., & Hess, S. (2007). Place attachment and place identity in natives and non-natives. *Journal of Environmental Psychology*, 27(4), 310–319. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2007.06.003>
- Hetherington, E. M., & Kelly, J. (2002). *For better or for worse: Divorce reconsidered*. W. W. Norton & Company.
- Hill, E. W. (2006). *The impact of belongingness needs on student motivation and academic achievement* [Yayımlanmamış doktora tezi]. University of Michigan.

- Hochberg, Y., & Tamhane, A. C. (1987). *Multiple comparison procedures*. John Wiley & Sons.
- Hofstede, G. (1980). *Culture's consequences: International differences in work-related values*. Sage.
- Hofstede, G. (1980). Motivation, leadership, and organization: Do American theories apply abroad? *Organizational Dynamics*, 9(1), 42–63.
- Hofstede, G. (1994). Management scientists are human. *Management Science*, 40(1), 4–13.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations* (2nd ed.). Sage.
- Hofstede, G., & Hofstede, G. J. (2005). *Cultures and organizations: Software of the mind: Intercultural cooperation and its importance for survival* (Rev. and expanded 2nd ed.). McGraw-Hill.
- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). *Cultures and organizations: Software of the mind: Intercultural cooperation and its importance for survival* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Howell, D. C. (2010). *Statistical methods for psychology* (7th ed.). Duxbury Press.
- Humphrey, A., Bliuc, A.-M., & Molenberghs, P. (2019). The social contract revisited: A re-examination of the influence individualistic and collectivistic value systems have on the psychological wellbeing of young people. *Journal of Youth Studies*, 23(6), 1–18. <https://doi.org/10.1080/13676261.2019.1590541>
- İmamoğlu, O. (2003). Individuation and relatedness: Not opposing but distinct and complementary. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 129, 367–402.
- Işgın, D. (2019). *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Joiner, T. E., Pettit, J. W., Walker, R. L., Voelz, Z. R., Cruz, J., Rudd, M. D., & Lester, D. (2002). Perceived burdensomeness and suicidality: Two studies on the suicide notes of those attempting and those completing suicide. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 21(5), 531–545. <https://doi.org/10.1521/jscp.21.5.531.22624>
- Kadioğlu, E. (2013). *Gençlerin sosyal gruplara aidiyet duygusu ve kimlik gelişimi*. İletişim Yayınları.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (1981). *Çocuğun değeri: Türkiye'de değerler ve doğurganlık* [Value of the child: Values and fertility in Turkey]. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1994). A critical appraisal of individualism and collectivism: Toward a new formulation. In U. Kim, H. C. Triandis, Ç. Kağıtçıbaşı, S. Choi, & G. Yoon (Eds.), *Individualism and collectivism: Theory, method, and applications* (pp. 52–65). Sage.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context: Implications for self and family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36*(4), 403–422. <https://doi.org/10.1177/0022022105275959>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self, and human development across cultures: Theory and applications* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Kandemir, E. (2014). *Toplam kalite yönetimi ve kültür* [Total quality management and culture]. <http://www.sitetky.com/frameset/ky/tkymain14.html>
- Karaaslan, Ö. N. (2023). *Zenginlik kültürü ve Türkiye'de kültürel bir olgu olarak zenginlik* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.
- Karabulut, R. (2023). *Aidiyet duygusunun birey ve toplum üzerindeki etkileri*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karadayı, E. F. (1998). *İlişkili özerklik kavramı, ölçülmesi, gelişimi, toplumsal önemi, gençlere ve kültüre özgü değerlendirmeler* [The concept of relational autonomy, its measurement, development, social importance, and evaluations specific to youth and culture]. Çukurova Üniversitesi Yayınları.
- Kılıç, S., & Öksüz, Y. (2020). Üniversite öğrencilerinin yetersizlik duygusu ile genel aidiyet düzeyleri arasındaki ilişki [The relationship between university students' feelings of inadequacy and general sense of belonging]. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 216–225.
- Kır, E. (2011). *Aile içi iletişim ve aidiyet duygusunun ergenler üzerindeki etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Kıvılcım, P. (2019). *Genel aidiyetin sosyal görünüş kaygısı ile sosyal duygusal yalnızlık algısı arasındaki ilişkide biçimlendirici rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Koca, H. K. (2021). Ortaöğretim öğrencilerinin kültüre aidiyet bilinci kazanmasında din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin rolü [The role of religious culture and ethics courses in secondary school students' acquisition of cultural belonging awareness]. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 26(2), 151–176.

- Korkusuz, E. E. (2023). *Hofstede'in kültür boyutları bağlamında okul kültürünün inşası: Fenomenolojik bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Kömerik, A. (2021). *Mesleki aidiyet ve iş doyumu ilişkisi*. Beta Yayınları.
- Lamb, M. E. (2010). *The role of the father in child development* (5th ed.). Wiley.
- Le, T. N., & Stockdale, G. D. (2005). Individualism, collectivism, and delinquency among Asian American adolescents. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 34(4), 681–691. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp3404_10
- Leary, M. R., Kelly, K. M., Cottrell, C. A., & Schreindorfer, L. S. (2013). Construct validity of the Need to Belong Scale: Mapping the nomological network. *Journal of Personality Assessment*, 95(6), 610–624. <https://doi.org/10.1080/00223891.2013.819511>
- Leonard, K. E. (2002). *Peer rejection in childhood: Risk factors and intervention strategies*. Guilford Press.
- Levendoğlu, M. F. (2016). Küresinliler örneğinde kültürel kimliğin antropolojik analizi [Anthropological analysis of cultural identity in the case of Küresinlis]. *Antropoloji*, 31, 121.
- Levett-Jones, T., & Lathlean, J. (2009). The ascent to competence conceptual framework: An outcome of a study of belongingness. *Journal of Clinical Nursing*, 18(20), 2870–2879. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2008.02593.x>
- Lewicka, M. (2011). Place attachment: How far have we come in the last 40 years? *Journal of Environmental Psychology*, 31(3), 207–230. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2010.10.001>
- Lewis, R. (1971). *Everyday life in Ottoman Turkey*. B. T. Batsford.
- Malinowski, B. (2016). *Bilimsel bir kültür teorisi* [A scientific theory of culture] (D. Uludağ, Trans.). Doğu Batı Yayınları. (Original work published 1944)
- Malone, G. P., Pillow, D. R., & Osman, A. (2011). The General Belongingness Scale (GBS): Assessing achieved belongingness. *Personality and Individual Differences*, 52(3), 311–316. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.10.027>
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224–253. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.98.2.224>
- Matsumoto, D., & Juang, L. (2016). *Culture and psychology* (6th ed.). Cengage Learning.

- Mavili, A., Kesen, N. F., & Daşbaşı, F. (2014). Aile aidiyeti ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması [Family belonging scale: A scale development study]. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 33, 29–45.
- Mavili, A., Kesen, N. F., & Daşbaşı, S. (2014). Aile aidiyetinin bireylerin psikolojik sağlamlığına etkisi [The effect of family belonging on individuals' psychological resilience]. *Aile ve Toplum*, 10(2), 45–60.
- McFadden, J. (1996). A transcultural perspective: Reaction to C. H. Patterson's "Multicultural counseling: From diversity to universality." *Journal of Counseling & Development*, 74(3), 232–235. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1996.tb01856.x>
- McHale, S. M., Updegraff, K. A., & Whiteman, S. D. (2012). Sibling relationships and influences in childhood and adolescence. *Journal of Marriage and Family*, 74(5), 913–930. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2012.01011.x>
- McLanahan, S., & Sandefur, G. (1994). *Growing up with a single parent: What hurts, what helps*. Harvard University Press.
- Melior, M. Y., Daud, N., & Fauzee, M. S. O. (2008). The relationship between school climate and students' academic performance in Malaysia. *International Journal of Learning*, 15(11), 177–184.
- Merdin, Z. (2023). Kültür ve aidiyet [Culture and belonging]. *Turkish Studies*, 18(Ö1), 633–644. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.73427>
- Mills, J., & Clark, M. S. (1982). Communal and exchange relationships. In L. Wheeler (Ed.), *Review of Personality and Social Psychology* (Vol. 3, pp. 121–144). Sage.
- Mocan-Aydin, G. (2000). Western models of counseling and psychotherapy within Turkey: Crossing cultural boundaries. *The Counseling Psychologist*, 28(2), 281–298. <https://doi.org/10.1177/00110000000282005>
- Nas, F. (2022). Aidiyet türü olarak kimlik, etnisite ve ulusçuluk kavramları arasındaki ilişki [The relationship between identity, ethnicity, and nationalism as types of belonging]. *Sosyologca*, 23, 69-83.
- Nichols, S. L. (2008). An exploration of students' belongingness beliefs in one middle school. *The Journal of Experimental Education*, 76(2), 145-169. <https://doi.org/10.3200/JEXE.76.2.145-170>
- Oesterman, K. (2000). *Social exclusion and mental health: A study of adolescents in Sweden*. Stockholm University Press.

- Oğuz, E. S. (2011). Toplum bilimlerinde kültür kavramı [The concept of culture in social sciences]. **Edebiyat Fakültesi Dergisi / Journal of Faculty of Letters*, 28*(2), [28-15].
- Onur, B. (2000). *Gelişim psikolojisi: Yetişkinlik-yaşlılık-ölüm* [Developmental psychology: Adulthood-old age-death]. Sefat Yayıncılık.
- Oppenheimer, L. (2004). Hollanda toplumunda bireysellik ve kolektivizm algısı: Gelişimsel bir yaklaşım [Perception of individualism and collectivism in Dutch society: A developmental approach]. *Uluslararası Davranışsal Gelişim Dergisi*, 28(4), 336-346. <https://doi.org/10.1080/01650250444000009>
- Oyserman, D., Coon, H. M., & Kemmelmeier, M. (2002). Rethinking individualism and collectivism: Evaluation of theoretical assumptions and meta-analyses. *Psychological Bulletin*, 128(1), 3-72. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.128.1.3>
- Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E., & Erkan, S. (2010). Okula aidiyet duygusu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması [Adaptation of the school belongingness scale into Turkish]. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 199-212.
- Özkan, Y. (2022). *Aile bağlarının psikolojik dayanıklılık üzerindeki etkisi* [The effect of family ties on psychological resilience]. Pegem Akademi.
- Öztürk, H. (2020). *Üniversite öğrencilerinde bağlamsalcılık ve bireysellik ile öznel iyi olma arasındaki ilişkilerde temel psikolojik ihtiyaçların aracı rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Özü, Ö. (2017). Genç yetişkinlik dönemi ve uyum problemleri [Young adulthood and adjustment problems]. *Pegem Atıf İndeksi*, 335-364.
- Perdue, N. H., Manzeske, D. P., & Estell, D. B. (2009). Early predictors of school engagement: Exploring the role of peer relationships. *Psychology in the Schools*, 46(10), 1084-1097. <https://doi.org/10.1002/pits.20446>
- Pretty, G. H., Chipuer, H. M., & Bramston, P. (1994). Sense of place amongst adolescents and adults in two rural Australian towns. *Journal of Environmental Psychology*, 14(4), 281-292.
- Pretty, G. H., Chipuer, H. M., & Bramston, P. (2003). Sense of place amongst adolescents and adults in two rural Australian towns: The discriminating features of place attachment, sense of community and place dependence in relation to place identity. *Journal of Environmental Psychology*, 23(3), 273-287. [https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(02\)00079-8](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(02)00079-8)

- Prooijen, J. W., van den Bos, K., & Wilke, H. A. M. (2004). Group belongingness and procedural justice: Social inclusion and exclusion by peers affects the psychology of voice. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87(1), 66-79. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.87.1.66>
- Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry. (2016). *8*(2), 162-177. <https://doi.org/10.18863/pgy.12690>
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Ribeiro, J. D., & Joiner, T. E. (2009). The interpersonal-psychological theory of suicidal behavior: Current status and future directions. *Journal of Clinical Psychology*, 65(12), 1291-1299. <https://doi.org/10.1002/jclp.20621>
- Roeser, R. W., Midgley, C., & Urdan, T. C. (1996). Perceptions of the school psychological environment and early adolescents' psychological and behavioral functioning in school: The mediating role of goals and belonging. *Journal of Educational Psychology*, 88(3), 408-422. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.88.3.408>
- Rudy, D., & Halgunseth, L. C. (2005). Psychological control, maternal emotion and cognition, and child outcomes in individualist and collectivist groups. *Journal of Emotional Abuse*, 5(4), 237-264. https://doi.org/10.1300/J135v05n04_04
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Santo, J. W. (2012). *Yaşam boyu gelişim: Gelişim psikolojisi* [Life-span development] (G. Yüksel, Trans.; 13th ed.). Nobel Yayıncılık.
- Saylık, A. (2017). *Okul müdürlerinin paternalist (babacan) liderlik davranışları ile Hofstede'nin kültür boyutları arasındaki ilişki* [Doctoral dissertation, Ankara Üniversitesi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Scannell, L., & Gifford, R. (2010). Defining place attachment: A tripartite organizing framework. *Journal of Environmental Psychology*, 30(1), 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2009.09.006>
- Schoebi, D., Wang, Z., Ababkov, V., & Perrez, M. (2010). Affective interdependence in married couples' daily lives: Are there cultural differences in partner effects of anger? *Family Science*, 1(2), 83-92. <https://doi.org/10.1080/19424620903471681>

- Selimoğlu, S. K., & Yeşilçelebi, G. (2014). Mesleki aidiyet ve iş doyumu ilişkisi: Bir kamu kurumu örneği. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 6(1), 1-12.
- Shavitt, S., Lalwani, A. K., Zhang, J., & Torelli, C. J. (2006). The horizontal/vertical distinction in cross-cultural consumer research. *Journal of Consumer Psychology*, 16(4), 325-342. https://doi.org/10.1207/s15327663jcp1604_3
- Shavitt, S., Torelli, C. J., & Riemer, H. (2010). Horizontal and vertical individualism and collectivism: Implications for understanding psychological processes. In M. J. Gelfand, C.-Y. Chiu, & Y.-Y. Hong (Eds.), *Advances in culture and psychology* (Vol. 1, pp. 384-). Oxford University Press.
- Simmel, G. (1911). *Philosophische Kultur: Gesammelte Essays* [Philosophical culture: Collected essays]. Verlag von Dr. Werner Klinkhardt.
- Singelis, T. M., Triandis, H. C., Bhawuk, D. P., & Gelfand, M. J. (1995). Horizontal and vertical dimensions of individualism and collectivism: A theoretical and measurement refinement. *Cross-Cultural Research*, 29*(3), 240-275. <https://doi.org/10.1177/106939719502900302>
- Sirin, S. R. (2005). Socioeconomic status and academic achievement: A meta-analytic review of research. *Review of Educational Research*, 75(3), 417-453. <https://doi.org/10.3102/00346543075003417>
- Smith, L., & Sandhu, D. S. (2004). Toward a positive perspective on school climate: A review of the literature. *Journal of School Counseling*, 2(6), 1-20.
- Sucu, İ., & Gündüz, U. (2019). *Sanal aidiyet ve sosyal medya bağımlılığı*. Derin Yayınları.
- Suitor, J. J., & Pillemer, K. (2007). Mothers' favoritism in later life: The role of children's birth order. *Research on Aging*, 29(1), 32-55. <https://doi.org/10.1177/0164027506291750>
- Sulloway, F. J. (1996). *Born to rebel: Birth order, family dynamics, and creative lives*. Pantheon Books.
- Şahin, A., & Şenol, D. (2024). Toplumsal aidiyet ve kimlik bağlamında gençlik. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 10(2), 137-148. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10897523>
- Şerif, M. (1996). *Group conflict and cooperation: Their social psychology*. Routledge.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2019). *Using multivariate statistics* (7th ed.). Pearson.
- Taltekin, A. (2019). *Açık ve uzaktan öğrenenlerin öğrenme strateji ve ortam tercihlerinin Hofstede'nin kültürel boyutlarına göre farklılıkları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.

- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33-47). Brooks/Cole.
- Tomczak, M., & Tomczak, E. (2014). The need to report effect size estimates revisited: An overview of some recommended measures of effect size. *Trends in Sport Sciences*, 1(21), 19-25.
- Triandis, H. C. (1995). *Individualism & collectivism*. Westview Press.
- Triandis, H. C., & Gelfand, M. J. (1998). Converging measurement of horizontal and vertical individualism and collectivism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(1), 118-128. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.1.118>
- Twenge, J. M., Catanese, K. R., & Baumeister, R. F. (2002). Social exclusion causes self-defeating behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(3), 606-615. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.83.3.606>
- Uçar, M. (2010). *Grup dinamikleri ve aidiyet duygusu*. Nobel Yayınları.
- UNESCO. (1982). *Mexico City declaration on cultural policies*. http://portal.unesco.org/culture/en/files/12762/11295421661mexico_en.pdf/mexico_en.pdf
- Urry, J. (2000). *Sociology beyond societies: Mobilities for the twenty-first century*. Routledge.
- Uslu, F. (2012). *Aile aidiyetinin çocuk gelişimine etkisi*. Beta Basım.
- Uslu, F. (2012). *İlköğretim okulu öğrencilerinin okula yönelik aidiyeti: Öğretmen öğrenci ilişkisi, akran ilişkisi ve aile katılımının rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Varanok, Ö. K. (2025). *Yaşamı kaçırma kaygısı: Genç yetişkinler üzerine bir inceleme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aksaray Üniversitesi.
- Walton, G. M., & Cohen, G. L. (2011). A brief social-belonging intervention improves academic outcomes. *Science*, 331(6023), 1447-1451.
- Wasti, S. A., & Erdil, S. E. (2007). Bireyci ve toplulukçuluk değerlerinin ölçülmesi: Benlik kurgusu ve INDCOL ölçeklerinin Türkçe geçerlemesi. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 39-66.
- Wellman, B. (2001). Physical place and cyberplace: The rise of personalized networking. *International Journal of Urban and Regional Research*, 25(2), 227-252. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.00309>

- Westfall, P. H., & Young, S. S. (1993). *Resampling-based multiple testing: Examples and methods for p-value adjustment*. John Wiley & Sons.
- Yavuzer, H. (2004). *Çocuk psikolojisi* (20th ed.). Remzi Kitabevi.
- Yiğit, R. (2012). Konya ilinde öğrenim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının bir kısım değişkenler bakımından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 318-326.
- Yıldırım, İ. (1997). *Aile ve okul aidiyetinin ergenlerin psikososyal gelişimine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Yılmaz, C., & Çiftçi, E. E. (2024). Öğrencilerin gözünden sosyalleşme alanları: Aidiyet hissi ve psikolojik iyi oluşun anahtarı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 79-104.

8.EKLER

8.1. Ek-1: Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı;

Bu araştırmada “Bireyci ve toplulukçu kültür bağlamında genç Yetişkinlerde Genel aidiyetin incelemesi” amaçlanmaktadır. Aşağıda buluna ankette kişisel ve eğitimsel durumunuzla ilgili bilgiler de bulunmaktadır. Araştırma bilimsel bir nitelik taşıdığından toplanan bilgiler gizli tutulacaktır. Sorulara sizi en iyi yansıtan cevapları veriniz ve formu eksiksiz doldurunuz. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Cinsiyetiniz: A) Erkek B)Kadın

Medeni Durumunuz: A) Evli B) Bekâr C)Hayatımda biri var

Yaşınız:

Öğrenim Durumu: A) Lise B) Yüksekokul C) Lisans D) Lisansüstü

Yaşamınızın çoğunu geçirdiğiniz yer: A) Köy-İlçe B) İl-Şehir C) Büyükşehir

Şuan yaşamınızı nerde geçirmektesiniz?

A) Köy-İlçe B) İl-Şehir C) Büyükşehir D)Yurtdışı

Aile Yapınız nasıl tanımlarsınız? (Şuan birlikte yaşadığınız aileniz):

A) Çekirdek Aile B) Geniş Aile C)Parçalanmış Aile

Ailedeki çocuk sayısı (Siz Dahil):

Anne Eğitim Durumu: A) Okuryazar değil B)İlkokul C)Ortaokul D) Lise

E) Üniversite F)Lisansüstü

Baba Eğitim Durumu: A) Okuryazar değil B)İlkokul C)Ortaokul D) Lise

E) Üniversite F)Lisansüstü

8.2. EK-2 Genel Aidiyet Ölçeği (GAÖ)

Bu ölçek, insanların diğer insanlarla ilişkilerinde kendilerini nasıl hissettiklerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte bulunan ifadelere ne ölçüde katıldığınızı, size en uygun seçeneğe(X) işareti koyarak belirtiniz.

Kesinlikle
Katılmıyorum

Tamamen
Katılıyorum

		1	2	3	4	5	6	7
1	İnsanlarla bir arada iken, onlarla birlikte olduğumu hissediyorum	1	2	3	4	5	6	7
2	Ailem ve Arkadaşlarımla yakın/samimi bağlarım var	1	2	3	4	5	6	7
3	Başkaları tarafından kabul edildiğimi hissediyorum	1	2	3	4	5	6	7
4	Aidiyet duygusuna sahibim	1	2	3	4	5	6	7
5	İlişkilerimde ve paylaşımlarımda kendimi diğer insanlara eşit görürüm	1	2	3	4	5	6	7
6	Çevremdeki insanlarla bağlarım olduğunu hissediyorum	1	2	3	4	5	6	7
7	Ailem ve arkadaşlarım beni planlarına dâhil etmezler	1	2	3	4	5	6	7
8	Kendimi dışlanmış hissediyorum	1	2	3	4	5	6	7
9	Sanki insanlar beni önemsemiyor/umursamıyor gibi hissediyorum	1	2	3	4	5	6	7
10	Diğerlerine bağlanamadığım için onlardan uzak duruyorum	1	2	3	4	5	6	7
11	Kendimi dış dünyadan soyutlanmış hissediyorum	1	2	3	4	5	6	7
12	İnsanlarla birlikteyken kendimi yabancı gibi hissediyorum	1	2	3	4	5	6	7

8.3. Ek-3 Bireycilik ve Toplulukçuluk Ölçeği (BTÖ)

	1-HİÇ KATILMIYORUM	2-KATILİYORUM	3-KARARSIZIM	4-KATILİYOTUM	5- TAMAMEN KATILİYORUM
1.Benim mutluluğum çevredekilerin mutluluğuna bağlıdır.					
2.Kazanmak her şeydir.					
3.Yakın çevrem için kişisel çıkarlarımdan fedakârlık ederim.					
4.Başkaları benden daha başarılı olduğunda rahatsız olurum.					
5.Yakın çevremdekilerin birbiriyle uyumunu muhafaza etmek benim için önemlidir					
6.İşimi başkalarından daha iyi yapmak benim için önemlidir.					
7. Komşularımın ufak tefek şeyleri paylaşmak hoşuma gider.					
8. İş arkadaşlarımdan iyiliği benim için önemlidir.					
9. Rekabet doğanın kanunudur.					
10. İş arkadaşlarımdan biri ödül kazansa gurur duyarım.					
11. Özgün bir birey olmak benim için önemlidir.					
12. Başkası benden daha başarılı olduğu zaman kendimi gergin ve kamçılanmış hissederim.					
13. Çoğu zaman kendi bildiğim gibi yaşarım.					
14. Yakın çevremizin kararlarına saygı göstermek benim için önemlidir.					
15. Başkalarına güvenmektense kendime güvenirim.					
16. Ne fedakarlık gerekirse gereksin aile bireyleri birbirlerine kenetlenmelidir.					
17. Anne baba ve çocuklar mümkün olduğu kadar birlikte kalmalıdır.					
18. Başkalarından bağımsız bireysel kimliğim benim için çok önemlidir.					
19. Kendi isteklerimden fedakarlık yapmak gerekirse de aileme bakmak benim görevimdir.					
20. Bireysel kimliğim benim için çok önemlidir.					
21. Ben başkalarından ayrı özgün bir bireyim.					
22. Yakın çevremde çoğunluğun isteklerine saygı duyarım.					
23. Kendine özgü ve başkalarından farklı olmaktan hoşlanırım.					
24. Bir karar vermeden önce yakın arkadaşlara danışıp onların fikirlerini almak önemlidir.					
25. Maddi güçlük içinde olan bir akrabama imkanlarım ölçüsünde yardım ederim.					
26. Rekabet olmadan iyi bir toplum düzeni kurulamaz.					

27. İnsan hayatının başkalarından bağımsız olarak yaşamalıdır.					
28. Çok hoşuma giden bir şeyden ailem onaylamazsa vazgeçerim.					
29. Başkalarıyla işbirliği yaptığım zaman kendimi iyi hissederim.					
30. Başkaları ile rekabet edebileceğim ortamlarda çalışmak hoşuma gider.					
31. İnsanlara açık ve dosdoğru konuşmayı tercih ederim.					
32. Çocuklara vazifenin eğlenceden önce geldiği öğretilmelidir.					
33. Benim için en keyifli şeylerden biri başkalarıyla vakit geçirmektir.					
34. Başarı hayattaki en önemli şeydir.					
35. Eğer başarılı oluyorsam bu benim yeteneklerim sayesinde.					
36. Yakın çevremle fikir ayrılığına düşmekten hiç hoşlanmam.					
37. Ailemi memnun edecek şeyleri nefret etsem de yaparım.					

8.4. EK -4 Ölçek Kullanımı İle İlgili İzinler

ÖLÇEK KULLANIM İZİNİ

Gelen Kutusu x

Derya Akdağ kaya

Alıcı: awasti

30 Ekim Pzt 12:55 (5 gün önce)

Merhaba Arzu Hocam,

Ben Derya AKDAĞ KAYA Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Tez çalışma konum "Bireyci ve Toplulukçu Kültür Bağlamında Genç Yetişkinlerde Genel Aidiyet" olarak belirlemiş bulunmaktayım. İzniniz olursa Bireycilik Toplulukçuluk ölçeğinizi kullanmak istiyorum.

Teşekkürler,

İyi çalışmalar

S. Arzu Wasti

Alıcı: ben

30 Ekim Pzt 14:19 (5 gün önce)

Tabii, ölçek Researchgate sitesinden indirilebilir, iyi çalışmalar,

ÖLÇEK KULLANIM İZİNİ

Gelen Kutusu x

Derya Akdağ kaya

Alıcı: eduru

30 Ekim Pzt 12:52 (5 gün önce)

Merhaba Erdiñ Hocam,

Ben Derya AKDAĞ KAYA Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Tez çalışma konumu "Bireyci ve Toplulukçu Kültür Bağlamında Genç Yetişkinlerde Genel Aidiyet" olarak belirlemiş bulunmaktayım. İzniniz olursa Genel Aidiyet ölçeğinizi kullanmak istiyorum.

Teşekkürler,

İyi çalışmalar

ERDİÑÇ DURU

Alıcı: ben

30 Eki 2023 18:34 (5 gün önce)

Merhaba Derya,

Araştırman için ihtiyaç duyduğun ölçek ve ölçekle ilgili makalemi ekli dosya olarak gönderiyorum. Çalışmada şimdiden başarılar dilediyle...

8.5. Ek-5 İntihal Programı Benzerlik Oranı

Bireyci Ve Toplulukçu Kùltür Bağlamında Genç Yetişkinlerde Genel Aidiyet

ORIGINALITY REPORT

5%

SIMILARITY INDEX

9. ÖZGEÇMİŞ

DERYA AKDAĞ KAYA

EĞİTİM

Yüksek lisans

- 2022-Devam Ediyor/ Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Lisans

- 2020-2022/ Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
- 2012-2016/ Atatürk Üniversitesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği

Lise

2009-2012/ Karakoçan Anadolu lisesi

YABANCI DİL

İngilizce A-2